

КАТАЛОГ
НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА НА ПРЕСТЪПНОСТТА И НЕЙНОТО
ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ,
ИЗВЪРШЕНИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИЯ ИНСТИТУТ
ПО КРИМИНАЛИСТИКА И КРИМИНОЛОГИЯ
ПРИ МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

София, 1000, ПК 934; тел. +359 2 982 90 06; факс: +359 2 987 82 10;
e-mail: int.27@mvr.bg

Провеждането на научни изследвания на престъпността и на борбата с нея, осъществявана от органите на милицията (до 1990 г.)/полицията, е основно направление в дейността на Научноизследователския институт по криминалистика и криминология (НИКК) още от неговото създаване през 1968 г. (Разпореждане № 89/1968 г. на МС на НРБ).

Изследванията са осъществени от сътрудници на структурни звена с променящи се наименования:

- от 1968 г. до 1970 г.¹ – отдел „Научноизследователска група по криминалистика и криминология“;
- от 1970 г. до 1976 г. – секции: „Криминология“ , „Научна организация на труда“ и „Безопасност на движението“;
- от 1977 г. до 1984 г. – обединена секция „Усъвършенстване оперативно-служебната дейност на Народната милиция и криминалистически изследвания“ и секция, по-късно лаборатория „Безопасност на движението“;
- от 1985 г. до 1991 г. – три секции, на които е разделена секция „УДНМ“: „Проблеми на борбата със стопанската престъпност“, „Проблеми на борбата с криминалната престъпност“ и „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията/полицията“, както и Научноизследователска лаборатория по безопасност на движението;
- от 1992 до 2001 г. – сектори „Противодействие на престъпността“ и „Охрана на обществения ред и безопасност на движението“;
- от 2002 г. до 2015 г. – Център за полицейски изследвания със сектори: „Престъпност и полицейско противодействие“ и „Организация и тактика на полицейската дейност“ (в края на 2015 г. дейността на Центъра е преустановена).

Настоящият каталог е съставен по линия на **Българската асоциация по криминология**. Масивът с изследванията на НИКК-МВР е част от цялостен масив на научните изследвания с криминологичен и сроден характер, извършени в България от края на XIX-ти век до момента (февруари 2017 г.) от научни организации, висши училища, ведомствени и неправителствени структури, отделни учени.

Целта е да се съхрани информацията за огромния труд, положен през близо 50-годишната история на творчески търсения, научен подход и постигнати резултати от

¹ До 1970 г. Институтът е с наименование „Научноизследователски институт по криминалистика и оперативна техника“.

изследователската работа на сътрудниците от НИКК по проблеми на криминологията, както и на полицейската дейност по разкриване и разследване на престъпления, опазване на обществения ред и осигуряване безопасност на движението.

В първата част на каталога са включени анотации на емпирични криминологични изследвания и на емпирични проучвания на проблеми на противодействието на престъпността от аспекта на теорията на оперативно-издирвателната дейност, криминалистиката (методика и тактика на разследване на престъпления), полицейската дейност по опазване на обществения ред. Тук са включени и изследвания с правно-социологически характер на общественото мнение за престъпността и дейността на полицията. Отделно са посочени заглавия на публикации, отразяващи резултати от други емпирични изследвания на дейността на полицията.

Във втората част на каталога са включени анотации на емпирични изследвания и заглавия на публикации по проблеми на безопасността на движението.

Съставител на каталога е проф. д.ю.н. Юлия Бояджиева (председател на БАК през периода 1991–2013 г.). Реализирането на замисъла се извърши в продължителен период от време. То стана възможно благодарение на отзивчивостта и съпричастността на сътрудниците от НИКК, работили в Института през различни периоди, чийто изследователски труд е отразен в представените анотации, на г-н Николай Банев, ръководител на група „Информационно-издателска дейност” при НИКК-МВР, на г-жа Румяна Колева, сътрудник в групата, както и на г-жа Сийка Ненкова, секретар на Българската асоциация по криминология (2000–2013 г.).

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Използвани съкращения.....	3 стр.
II. Емпирични изследвания по проблеми на престъпността и нейната превенция, на полицейската дейност по разкриване и разследване на престъпления и опазване на обществения ред.....	5 стр.
2.1. Заглавия на анотираните емпирични изследвания.....	5 стр.
2.2. Анотации на изследванията.....	9 стр.
2.3. Публикации по други изследвания, свързани с дейността на полицията....	75 стр.
III. Емпирични изследвания по проблеми на безопасността на движението.....	79 стр.
3.1. Заглавия на анотираните емпирични изследвания.....	79 стр.
3.2. Анотации на изследванията	79 стр.
3.3. Публикации по други изследвания, свързани с безопасността на движението.....	84 стр.
IV. За изследователите и техническите изпълнители, сътрудници на НИКК-МВР.....	88 стр.

I. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩАНИЯ

АМВР – Академия на МВР
АОИС – автоматизирана оперативно-издирвателна система
БАК – Българска асоциация по криминология
БНБ – Българска народна банка
БППМН – борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
ВИ-МВР – Висш институт на Министерството на вътрешните работи
ВИПОНД-МВР – Висш институт за подготовка на офицери и научноизследователска дейност на МВР
ВНИИ – Всесъюзен научноизследователски институт
ВС – Върховен съд
ВСШ-МВР – Висша специална школа на МВР
ГДР – Германска демократична република
ГП на НРБ – Главна прокуратура на НРБ
ГДБОП – Главна дирекция „Борба с организираната престъпност”
ГДГП – Главна дирекция „Гранична полиция”
ГДКП – Главна дирекция „Криминална полиция”
ГДНП – Главна дирекция „Национална полиция”
ГДОП – Главна дирекция „Охранителна полиция”
ГДППООРП – Главна дирекция „Противодействие на престъпността, опазване на обществения ред и превенция”
ДВНМН – домове за временно настаняване на малолетни и непълнолетни
ДДС – данък „добавена стойност”
ДКИАД – Дирекция „Координация и информационно-аналитична дейност”
ДНМ – Дирекция на Народната милиция
ДНСГП – Дирекция на Национална служба „Гранична полиция”
ДНСЖ – Дирекция на Национална служба „Жандармерия”
ДНСП – Дирекция на Национална служба „Полиция”
ДНП – Дирекция на Националната полиция
ДПС – детска педагогическа стая
ДФК – Държавен финансов контрол
ЕПИ – електронни платежни инструменти
ИДПС – инспектор в детска педагогическа стая
ИИОЗ-БАН – Институт за изучаване на обществата и знанието при БАН
ИКТ – Институт по компютърни технологии
ИП – икономическа полиция
КАТ – контрол на автомобилния транспорт
КДНК – Комитет за държавен и народен контрол
КИАД – координация и информационно-аналитична дейност
МПС – моторно превозно средство
МС – Министерски съвет
МФ – Министерство на финансите
НАПС – Национален аграрно-промишлен съюз
НИКК – Научноизследователски институт по криминалистика и криминология
НМ – Народна милиция
НМСЗД – Научно-методическия съвет по затворно дело. НОТ – научна организация на труда
НОХД – наказателно дело от общ характер
НРБ – Народна република България
НСБОП – Национална служба „Борба с организираната престъпност”
НСП – Национална служба „Полиция”
НСС – Национална служба за сигурност

ОбУ на МВР – общинско управление на МВР
ОДП – областна дирекция на полицията
ОИД – оперативно-издирвателна дейност
ОНС – окръжен народен съвет
ОР – оперативен работник
ОУ на МВР – окръжно управление на МВР
ПАМ – превантивни административни мерки
ПП – пътна полиция
ППЗ – подправени парични знаци
ПТП – пътно-транспортно произшествие
РДВР – регионална дирекция на вътрешните работи
РЗБОП – регионално звено за борба с организираната престъпност
РИ – районен инспектор
РПУ – районно полицейско управление
РУ на МВР – районно управление на МВР
РУТМ – районно управление на ТМ
СГУ на МВР – Столично градско управление на МВР
СДВР – Столична дирекция на вътрешните работи
СДП – Столична дирекция на полицията
сектор „ППП” – сектор „Престъпност и полицейско противодействие”
сектор „ОТПД” – сектор „Организация и тактика на полицейската дейност”
секция „УДНМ” – секция „Усъвършенстване оперативно-служебната дейност на Народната милиция и криминалистически изследвания”
СКИ– Съвет за криминологически изследвания
СМО – средство за масово осведомяване
СССР – Съюз на съветските социалистически републики
СУ – Софийски университет
ТМ – Транспортна милиция
УНР – Унгарска народна република
ЦК на БКП – Централен комитет на Българската комунистическа партия
ЦКБППМН – Централна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
ЦПИ при НИКК-МВР – Център за полицейски изследвания при НИКК-МВР

II. ЕМПИРИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ПРОБЛЕМИ НА ПРЕСТЪПНОСТТА И НЕЙНАТА ПРЕВЕНЦИЯ, НА ПОЛИЦЕЙСКАТА ДЕЙНОСТ ПО РАЗКРИВАНЕ И РАЗСЛЕДВАНЕ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ И ОПАЗВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИЯ РЕД

2.1. ЗАГЛАВИЯ НА АНОТИРАНИТЕ ЕМПИРИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1. Профилактика на престъпността, осъществявана от органите на Народната милиция.....	9 стр.
2. Автотранспортните произшествия и тяхната превенция.....	9 стр.
3. Проблеми на оперативно-издирвателните органи в борбата с длъжностните присвоения.....	10 стр.
4. Противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и борбата на детските педагогически стаи за предотвратяването им	11 стр.
5. Профилактика на рецидивната престъпност.....	11 стр.
6. Близкото обкръжение и противообществените прояви на учениците.....	12 стр.
7. Подкупите и борбата с тях.....	13 стр.
8. Разследване на валутните престъпления.....	13 стр.
9. Състояние на употребата на наркотици в България.....	14 стр.
10. Противозаконните отнемания на моторни превозни средства.....	14 стр.
11. Социално-психологически аспекти на груповата престъпност на непълнолетните.....	15 стр.
12. Престъпността в Народна република България.....	15 стр.
13. Проблеми на безстопанствеността.....	16 стр.
14. Състояние на престъпността в Разградски окръг.....	17 стр.
15. Взломните кражби на обществено имущество.....	17 стр.
16. Разкриване на скритите разхищения със средствата на икономическия анализ и усъвършенстване работата на контролно-ревизионния апарат.....	18 стр.
17. Ресоциализация на престъпниците-рецидивисти.....	19 стр.
18. Присвоителна престъпност при търговията с петролни продукти.....	20 стр.
19. Борбата с криминалната престъпност в големите градове.....	20 стр.
20. Пиянство и престъпни прояви на обществени места.....	21 стр.
21. Престъпността в черноморските курортни райони.....	22 стр.
22. Оперативно-издирвателните органи на Народната милиция в борбата със стопанските престъпления в строителството.....	22 стр.
23. Работа на органите на НМ по възстановяване на вредите от престъпления против социалистическата собственост.....	23 стр.
24. Престъпността в НРБ и мерки за нейното ограничаване.....	23 стр.
25. Повишаване ефективността на защитата на социалистическата собственост.....	24 стр.
26. Усъвършенстване на организацията и методиката на криминологичните изследвания и на внедряването на техните резултати в дейността на органите на МВР.....	24стр.
27. Престъпността в селското стопанство и борбата с нея.....	26 стр.
28. Организация на оперативно-издирвателната дейност на криминалните служби от Транспортната милиция.....	27 стр.

29. Състояние на кражбите в супермаркет „Централни хали” – София.....	28 стр.
30. Борбата с престъпленията против социалистическата собственост.....	29стр.
31. Престъпността в Бургаски окръг.....	29 стр.
32. Организация на охранителната дейност на Транспортната милиция.....	30 стр.
33. Престъпността в селските райони и проблеми на органите на Народната милиция в нейното ограничаване.....	30 стр.
34. Половите престъпления.....	31 стр.
35. Психични нагласи за противообществени прояви на непълнолетните.....	32 стр.
36. Индивидуална профилактична работа с извършителите на криминални престъпления.....	32 стр.
37. Престъпления срещу възрастни граждани.....	33 стр.
38. Престъпленията и другите правонарушения в системата на горите и горската промишленост и борбата с тях.....	33стр.
39. Възможности за усъвършенстване на автоматизираната оперативно- издирвателна система на НМ.....	34 стр.
40. Организация и тактика на разкриването и разследването на престъпления, свързани с производството и търговията с некачествена, нестандартна и некомплектна продукция.....	35 стр.
41. Безнадзорност и противообществени прояви на малолетните и непълнолетните.....	35 стр.
42. Психолого-педагогическо изучаване на малолетни и непълнолетни, преминаващи през домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни.....	36 стр.
43. Криминологични проблеми на хулиганството.....	36 стр.
44. Организация на работата на милицията в сферата на борбата с престъпленията, извършвани при изкупуването и реализацията на вторични суровини.....	37 стр.
45. Правонарушения при осъществяване на стопанската дейност в условията на самоуправление.....	37 стр.
46. Използване на психологически профили при издирване на неизвестни извършители на престъпления.....	38 стр.
47. Криминалистическа характеристика на престъплението.....	38 стр.
48. Престъпните сборища.....	38 стр.
49. Серийните кражби.....	39 стр.
50. Проституцията и проблеми на Народната милиция в борбата с нея.....	40 стр.
51. Разкриване на валутни престъпления.....	40 стр.
52. Разследване на престъпления, свързани с наркоманията.....	41 стр.
53. Разкриване на престъпни посегателства срещу моторни превозни средства.....	41 стр.
54. Профилактика и разкриване на престъпления, извършвани от длъжностни лица в народните съвети и кметствата.....	41 стр.
55. Причини за безстопанствеността и предотвратяването ѝ в условията на икономическа реформа.....	42 стр.
56. Престъпления, извършвани от и спрямо чужденци.....	42 стр.
57. Проблеми на борбата с организираната престъпност в Република България.....	43 стр.
58. Възможности за престъпления във фирми на граждани.....	43 стр.
59. Прогнозиране тенденциите на стопанската престъпност при прехода към пазарна икономика.....	44 стр.

60. Полицейска охрана на събрания, митинги и манифестации.....	44 стр.
61. Виктимологичният анализ при разкриването на умишлени убийства.....	45 стр.
62. Усъвършенстване дейността на полицията в борбата с детската престъпност.....	46 стр.
63. Общественото мнение за охранителната полиция.....	46 стр.
64. Престъпността в държавния сектор на икономиката при прехода към пазарно стопанство.....	47 стр.
65. Приватизация и престъпност.....	48 стр.
66. Разпространение и превенция на наркопрестъпността.....	48 стр.
67. Престъпността на улицата в големите градове и дейността на охранителната полиция.....	49 стр.
68. Противодействие на престъпността в банковата сфера.....	50 стр.
69. Противодействие на полицията срещу престъпленията, свързани с културно-исторически ценности.....	50 стр.
70. Полицейска дейност по охрана на банкови институции.....	50 стр.
71. Превенция на полицията по отношение на насилствените престъпления срещу жени и деца.....	51 стр.
72. Превенция на престъпленията в социално-осигурителната система.....	52 стр.
73. Проблеми на насилието, наркоманията и наркопрестъпността в средните училища.....	52 стр.
74. Проблеми на полицията в борбата с циганската престъпност.....	53 стр.
75. Превантивни полицейски операции.....	53 стр.
76. Партньорство между полиция и медии за превенция на престъпността.....	54 стр.
77. Насилието при спортни прояви.....	55 стр.
78. Противодействие на престъпността в сферата на застраховането.....	55 стр.
79. Полицейска превенция на женската престъпност.....	56 стр.
80. Проблеми на противодействието с компютърната престъпност.....	57 стр.
81. Общественото мнение за престъпността в Ловешка област.....	58 стр.
82. Грабежи и превантивна дейност на полицията.....	58 стр.
83. Младежка криминална реализация.....	59 стр.
84. Алкохол и престъпност.....	59 стр.
85. Домашно насилие и дейност на полицията по неговото ограничаване.....	59 стр.
86. Общественото мнение за полицията.....	60 стр.
87. Полицейската криминална статистика като източник на криминологична информация.....	61 стр.
88. Корупционна престъпност – полицейско противодействие.....	62 стр.
89. Сексуалната експлоатация на деца – дейност на полицията за нейното ограничаване.....	62 стр.
90. Превенция на организираната наркопрестъпност.....	63 стр.
91. Превенция и разкриване на екологични престъпления.....	64 стр.
92. Криминална виктимизация на децата и превантивна дейност на полицията за нейното ограничаване.....	65 стр.
93. Превантивна дейност на полицията за ограничаване на детската престъпност.....	65 стр.
94. Превенция и разкриване на изготвянето и разпространението на подправени парични знаци.....	66 стр.
95. Престъпност в сферата на електронните платежни инструменти.....	67 стр.

96. Нагласи на полицейските служители относно общественото мнение за престъпността и полицията.....	67 стр.
97. Телефонни измами – криминологична характеристика и полицейско противодействие.....	68 стр.
98. Противодействие на престъпността, свързана с усвояване на средства от фондове на Европейския съюз.....	68 стр.
99. Управление на социални конфликти от полицията.....	69 стр.
100. Убийства на битова основа – същност и специфика на полицейското противодействие.....	70 стр.
101. Полицейско противодействие на престъпността, свързана с данък „добавена стойност”.....	71 стр.
102. Младежка престъпност и виктимизация.....	72 стр.
103. Регионални проучвания на общественото мнение за престъпността и полицията.....	72 стр.
104. Общественото мнение за престъпността и полицията във Варненска и Великотърновска област.....	73 стр.
105. Организация на ОИД за разкриване на имотни измами.....	73 стр.
106. Превантивна дейност на полицията за ограничаване на престъпления, свързани с разпространение на акцизни стоки без бандерол.....	74 стр.
107. Прием на граждани от полицията и работа с жертвите на престъпления.....	74 стр.
108. Дейност на полицията за превенция на домовете кражби.....	75 стр.
109. Противодействие на джебчийските кражби	75 стр.
110. Общественото мнение за престъпността и полицията във Видинска, Кюстендилска, Сливенска и Хасковска област.....	75 стр.

2.2. АНОТАЦИИ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА

1. Профилактика на престъпността, осъществявана от органите на Народната милиция

Година на приключване и възложител: 1970 г., ръководство на Дирекцията на Народната милиция².

Изследователски екип: Веселин Каракашев (ръководител), Симеон Бочев, Петър Цанков, Валентин Борлаков, Михаил Карайончев, Бялко Димов, Александър Гелеменов, Иван Григоров.

Методика на изследването: Проведена е представителна за страната анкета със служители (171 ОР и квартални отговорници) от поделенията на НМ в 5 окръга на страната: Бургаски, Варненски, Великотърновски, Кюстендилски и Смолянски. Проучени са документални източници, анализирани са данни от съдебната статистика и на отдел „Оперативен отчет“ при ДНМ. За изследваните окръзи са попълнени 34 въпросника за всяко ОУ и РУ на МВР относно сигналните писма, отрезвителите, работата с рецидивисти, доведените в поделенията на НМ лица, съвместната дейност с обществени организации. Попълнени са 393 въпросника с данни от статистическите карти за предотвратени престъпления и 418 въпросника за приложението на чл. 16 от Указа за НМ, който предвижда задължението на органите на НМ да отправят предупреждения на граждани, за които разполагат със сведения, че се готвят да извършат престъпления и т.н. Проведени са 30 интервюта с началници и зам.-началници на ОУ и РУ на МВР. Проучени са 303 НОХД и 432 дела за противообществени прояви на малолетни и непълнолетни.

Разработени проблеми: В теоретичен аспект са анализирани понятието „профилактика на престъпността“³ и видовете (формите) на профилактична дейност. Направен е анализ на състоянието, специфичните насоки, задачи и средства на профилактичната дейност, осъществявана от органите на Народната милиция.

Реализация на резултатите от изследването: Направени са препоръки за усъвършенстване на профилактичната дейност на органите на НМ. Изготвена е *Инструкция за профилактичната дейност, провеждана от органите на Народната милиция* (1973 г., отменена в началото на 90-те години).

Публикация: Каракашев, В., С. Бочев, П. Цанков, В. Борлаков, М. Карайончев, Б. Димов, Ал. Гелеменов, Ив. Григоров. Профилактика на престъпността, осъществявана от органите на Народната милиция. С., изд. НИКК-ДНМ, 1972, 223 с.

2. Автотранспортните произшествия и тяхната превенция

Година на приключване: 1971 г.

Изследователски екип: Симеон Бочев (ръководител), Валентин Борлаков, Николай Николов; Мартин Гунев от *СКИ при ГП на НРБ*.

Методика на изследването: Проведено е представително регионално криминологично изследване на автотранспортните произшествия в Сливенски окръг.

² Използвани са наименованията на структурите на МВР и прокуратурата към момента на приключване на изследванията.

³ По отношение на понятията „профилактика на престъпността“ и „превенция на престъпността“ е използвана прилаганата в съответните периоди терминология.

Разработени проблеми: Разгледани са състоянието, структурата и динамиката на автотранспортните произшествия в Сливенски окръг, обективните и субективните фактори, които ги обуславят, превантивната и наказателната дейност на специализираните държавни органи и обществени организации.

Реализация: Изготвени са мерки за предотвратяване и ограничаване на автотранспортните произшествия с регионална насоченост. Ефективността от прилагането на тези мерки е проучена в хода проведеното през 1975 г. от СКИ при ГП на НРБ контролно изследване на престъпността в Сливенски окръг.

Публикация: Бочев, С., В. Борлаков, М. Гунев, Н. Николов. Автотранспортните произшествия и мерки за тяхното предотвратяване и ограничаване. С., изд. НИКК-ДНМ, 1972, 157 с.

3. Проблеми на оперативно-издирвателните органи в борбата с длъжностните присвоения

Година на приключване и възложител: 1971 г., управление „Стопанско“-ДНМ.

Изследовател: Петър Цанков.

Методика на изследването: Проведено е репрезентативно за цялата страна изследване във Варненски, Пловдивски, Разградски, Силистренски и Шуменски окръг. Използвани са статистически данни. Проучени са 253 НОХД с влезли в сила присъди през 1969 г. за длъжностни присвоения по чл. 201–205 от НК. Попълнени са 254 въпросника за предотвратени и пресечени престъпления на базата на информация от отчетните картони на НМ. Проведени са анкети с: ОР от ОУ и РУ на МВР (71 анкетиран); командири на доброволни отряди на трудещите (94); председатели на другарски съдилища (136); финансови ревизори (178), както и интервюта с: 13 окръжни и районни прокурори, 14 председатели на окръжни и районни съдилища и 16 зам.-началници по оперативната работа на ОУ и РУ на МВР в изследваните окръзи.

Разработени проблеми: Разгледани са: състоянието, структурата и динамиката на длъжностните присвоения; личността и личностните особености на извършителите; основните криминогенни фактори; проблемите на профилактиката, осъществявана от милицията. Изследвани и разработени са и специфичните проблеми на оперативно-издирвателната дейност за разкриване на тези престъпления.

Реализация: Изготвени са препоръки за усъвършенстване на профилактичната и оперативно-издирвателната дейност по отношение на длъжностните присвоения. Основните резултати от изследването са отразени в докторска дисертация по криминология „Проблеми на оперативно-издирвателните органи на Народната милиция в борбата с длъжностните присвоения“, защитена през 1973 г. в Академията на МВР-СССР.

Публикации: Цанков, П. Проблеми на оперативно-издирвателните органи на НМ в борбата с длъжностните присвоения и някои неблагоприятни фактори, оказващи влияние върху ефективността на работата им. С., изд. НИКК-ДНМ, 1972, 44 с. (секретно); Цанков, П. Проблеми на оперативно-издирвателните органи в борбата с длъжностните присвоения. С., изд. НИКК-ДНМ, 1973, 166 с.; Цанков, П. Към криминологическата характеристика на кражбите и присвоенията на обществено имущество. – Трудове на НИКК-ДНМ. Том I. 1973; Цанков, П. Съвместната дейност на органите на НМ с финансово-ревизионния контрол за опазване на социалистическата собственост от престъпни посегателства. – Трудове на НИКК-ДНМ. Том I. 1973; Цанков, П. Излишъците

и техните проблеми в охраната на социалистическата собственост. – Трудове на НИКК-ДНМ. Том I. 1973.

4. Противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и борбата на детските педагогически стаи за предотвратяването им

Година на приключване и възложител: 1971 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследовател: Иван Григоров.

Методика на изследването: Използвани са статистически данни за регистрираните противообществени прояви на малолетни и непълнолетни от органите на НМ, както и данни за работата на детските педагогически стаи. Проведена е косвена анкета с водещите се на отчет в ДПС малолетни (393 лица) и непълнолетни (795 лица) в 4 окръга на страната: Габровски, Кърджалийски, Русенски и Силистренски. Направена е пощенска анкета с всички инспектори от ДПС в страната относно формите и методите, които се използват за поправянето и превъзпитанието на водещите се на отчет маловръстни, както и за конкретната работа с родителите им.

Разработени проблеми: Анализирани са общите и конкретните причини и условия за противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, формите и методите на работа с водещите се на отчет в ДПС. Проучена е съвместната работа на инспекторите от ДПС с държавни и обществени органи и организации.

Реализация: Формулирани са основните насоки на работата на инспекторите от ДПС и препоръки за нейното усъвършенстване.

Публикация: Григоров, *Ив.* Противообществените прояви на малолетните и непълнолетните и борбата на ДПС за предотвратяването им. С., 1972, изд. НИКК-ДНМ, 114 с.; Григоров, *Ив.* Изисквания към профилактичната работа с малолетните и непълнолетните. – Трудове на НИКК-ДНМ. Том I. 1973.

5. Профилактика на рецидивната престъпност

Година на приключване и възложител: 1972 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследователски колектив: Веселин Каракашев (ръководител), Годор Предов.

Методика на изследването: Проведена е анкета, отнасяща се до 600 пенитенциарни рецидивисти от 6 затвора в страната (София, Враца, Ловеч, Пазарджик, Пловдив и Сливен), съставляващи 20%-тна репрезентативна извадка от съвкупността на изтърпяващите наказанието „лишаване от свобода“ към края на 1970 г., излъчена по метода на гнездовия систематичен подбор. Анкетните карти съдържат данни от: личните досиета на рецидивистите; интервюта с тях; интервюта със съответните отрядни началници; интервюта с ОР по местоживееене на изследваните рецидивисти. Събрани са данни от всички ОУ на МВР в страната и РУ на МВР в София за работата им с рецидивистите (33 карти). Проведена е пощенска анкета с наблюдателните комисии при окръжните народни съвети, работещи по контрола, наблюдението, поправянето и превъзпитаването на лишените от свобода. Използвани са статистически данни за разследваната и осъдената престъпност.

Разработени проблеми: Анализирани са състоянието на рецидивната престъпност и личностните особености на престъпниците-рецидивисти. Разглеждат се факторите за престъпния рецидив и начините за тяхното откриване и отстраняване. Специално внимание е отделено на профилактиката на рецидивната престъпност като една от

главните насоки в дейността на органите на НМ. Разработени са формите и средствата за социална адаптация на лицата след освобождаването им от пенитенциарните заведения.

Реализация: Изготвени са препоръки за подобряване работата на специализираните държавни и обществени органи по профилактиката на рецидивната престъпност.

Публикации: *Каракашев, В., Т. Предов.* Профилактика на рецидивната престъпност, осъществявана от органите на НМ. Том I. С., изд. НИКК-ДНМ, 1973, 180 с.; *Каракашев, В., Т. Предов.* Профилактика на рецидивната престъпност, осъществявана от органите на НМ. Том II. С., изд. НИКК-ДНМ, 1974, 95 с. (секретно); *Каракашев, В., Т. Предов.* Профилактика на рецидивната престъпност, осъществявана от органите на НМ (лекция). С., изд. Управление „Кадри“-МВР, 1974 г., 50 с. (секретно); *Предов, Т.* Някои проблеми на режима при изпълнение на наказанието „лишаване от свобода“ спрямо рецидивистите. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том III. С., 1973; *Предов, Т.* Профилактиката на рецидивната престъпност – главно направление в профилактичната дейност на органите на НМ. – В: Актуални проблеми на органите на НМ в защита завоеванията на социалистическата революция (сборник с материали). С., изд. ВСШ „Г. Димитров“- МВР, 1975; *Предов, Т.* Криминологическа характеристика на личността на престъпника-рецидивист в НРБ. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том V. С., 1976; *Предов, Т.* Особенности в дейността на местата за лишаване от свобода за поправка и превъзпитаване на пенитенциарните рецидивисти. – Затворно дело, бр. 3, 1976.

6. Близкото обкръжение и противообществените прояви на учениците

Година на приключване и възложител: 1972 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследователски екип: Иван Григоров (ръководител), Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Проведено е изчерпателно изследване посредством косвена писмена анкета с 605 водещи се на отчет в ДПС ученици от основни и средни училища в четири окръга на страната – Благоевградски, Врачански, Хасковски и Шуменски. Проведена е анкета и с контролна група от 5221 ученика, представляваща 5%-тна извадка от учениците от съответната училищна степен. Чрез метода на многомерните скали е анализирано комплексното влияние на трите компонента на близкото обкръжение: паралелковия колектив, групата на приятелите и семейството.

Разработени проблеми: Проучено е отрицателното влияние на близкото социално обкръжение върху поведението на учениците. Специално внимание е отделено на социалнопсихологическите предпоставки за формиране на противоправно поведение на учениците. Направен е анализ на състоянието на профилактичната работа, насочена към преодоляване на отрицателното влияние на близкото обкръжение.

Реализация: Направени са препоръки за неутрализиране на отрицателното влияние и засилване на положителното влияние на близкото обкръжение върху поведението на учениците. Изнесени са лекции на зонални сборове на инспекторите от ДПС от Видински, Врачански и Монтански окръг. Резултатите от прилагането на метода на многомерните скали са използвани в *докторската дисертация* по криминология на *Ю. Бояджиева* „Математическите методи в криминологическите изследвания“, защитена в Академията на МВР-СССР през 1977 г.

През 1974 г. с използването на въпросниците от изследването е проведено **регионално проучване на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните във Великотърновски окръг** по искане на ръководството на отдел

„Криминална милиция” при ОУ на МВР-гр. Велико Търново. Анализ на резултатите от проучването е представен на тематична конференция по проблема във Велико Търново.

Публикация: Григоров, Ив., Ю. Бояджиева. Близкото обкръжение и противообществените прояви на учениците. С., изд. НИКК-ДНМ, 1973, 119 с.; Григоров, Ив. Другарската среда и противообществените прояви на учениците. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том III. С., 1973.

7. Подкупите и борбата с тях

Експресно изследване, проведено на базата на статистиката за наказаната престъпност за периода 1969–1972 г.

Публикация: Каракашев, В. Подкупите и тенденциите на борбата с тях. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том III. С., 1973.

8. Разследване на валутните престъпления

Година на приключване: 1972 г.

Изследовател: Симеон Бочев.

Методика на изследването: По териториален обхват събирането на емпиричната информация се отнася до столицата, гранични окръзи, окръзи с развит международен туризъм или пресичащи се от важни международни комуникационни линии (Бургаски, Варненски, Благоевградски, Кърджалийски, Софийски, Русенски и Хасковски окръг). Териториалните единици (окръзите), в рамките на които е събрана конкретната информация (София, Варненски, Русенски и Хасковски окръг) са определени чрез дирижирана извадка по лотариен способ, а единиците на изследване – следствени и наказателни дела – по прост случаен подбор. Проучените 177 дела със 239 осъдени лица са обработени чрез анкетна карта, съдържаща 70 въпроса, отнасящи се за престъпленията, извършителите и за процеса на разследване. Проведени са интервюта със специалисти и длъжностни лица, пряко са наблюдавани митнически проверки на ж.п. гара Русе, морска гара-Варна и контролно-пропускателен пункт-Свиленград, използвани са статистически методи за обобщаване и анализ на данните.

Разработени проблеми: Анализирани са: наказателноправните проблеми на валутните престъпления; обстоятелствата, подлежащи на доказване, включително причините и условията за извършване на разследваната престъпна дейност; методическите въпроси, свързани с образуването на предварителните производства, построяването на версии и планирането на разследването; първоначалните следствени действия; методически въпроси, свързани с извършването на други следствени действия в стадия на предварителното разследване.

Реализация: Изготвена е типологизирана научнообоснована система от методически указания и препоръки за разкриване и преди всичко за разследване на валутни престъпления по чл. 250 от НК. Резултатите от изследването са използвани при подготовката на *докторската дисертация* по криминалистика „Разследване на валутните престъпления”, защитена от автора през 1973 г. в ЮФ на СУ „Св. Кл. Охридски”.

Публикации: Бочев, С. Разследване на валутните престъпления. С., изд. НИКК-ДНМ, 1974, 195 с.; Бочев, С. Участието на следствените органи и обществеността в профилактиката, разкриването и разследването на валутните престъпления. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том III. С., 1973.

9. Състояние на употребата на наркотици в България

Експресно изследване, проведено през 1973 г. Това е първи опит в системата на МВР да се даде представа за състоянието на употребата на наркотици, за лицата, които ги употребяват, за факторите, благоприятстващи нарастването на явлениято. На базата на статистически данни за наказаната престъпност за периода 1969–1972 г. е направен анализ на контрабандата на наркотици. Представена е социално-демографската характеристика на регистрираните наркомани в страната. Прави се предложение за нуждата от задълбочено научно изучаване на явлениято на етап, когато наркоманията не е станала „епидемия” и наркотиците не се употребяват в размери, които да застрашават здравето на нацията, както и да се вземат навременни профилактични мерки.

Публикация: Цанков П., Ю. Бояджиева. По някои въпроси на наркоманията. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 4, 1973 (секретен).

10. Противозаконните отнемания на моторни превозни средства

Година на приключване и възложител: 1974 г., управление „Криминално”-ДНМ.

Изследователски екип: Симеон Бочев (ръководител), Петър Цанков, Тодор Предов, Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Проведено е представително за страната емпирично изследване, обхванало столицата и шест окръга – Бургаски, Кюстендилски, Монтански, Силистренски, Старозагорски и Ямболски. Извадката е излъчена чрез комбинирано прилагане на метода на едностепенната гнездова извадка и метода на типологичната извадка. Типологизирането на гнездата (окръзите) е извършено на основата на комплексен коефициент, включващ коефициента на престъпност за деянията по чл. 346 от НК, коефициента на моторизация и коефициента на „отнемане”. С въпросници е извлечена информация от картите за разкрити криминални престъпления (2973 престъпления с 2375 извършители), попълвани по линия на оперативния статистически отчет на НМ за цялата страна, и от НОХД, водени в 21 районни съдилища (343 престъпления с 496 извършители). Анкетирани са 106 оперативни работници и 148 квартални отговорници в 27 РУ на МВР. Проведени са програмирани разговори със зам.-началници по НМ, началници на криминални и охранителни отдели и на отделите „КАТ”. Анализирани са информацията от служебна документация на правозащитните органи и статистически данни за санкционираната престъпност.

Разработени проблеми: Анализирани са състоянието, структурата, динамиката, причините и условията за извършването на противозаконни отнемания на моторни превозни средства. Изготвена е прогноза за тенденциите в развитието на тези престъпления. Направен е анализ на състоянието на профилактичната работа на органите на НМ, насочена към ограничаване на тези престъпления.

Реализация: Изготвени са препоръки за подобряване на борбата с противозаконните отнемания на МПС, осъществявана от органите на НМ. Проведени са зонални сборове на оперативния и охранителния състав в страната, на които са представени резултатите от изследването. Подготвен е доклад „Прогнозиране тенденциите на противозаконните отнемания на МПС” (Ю. Бояджиева), изнесен на VII преглед по линия на техническото и научното творчество на младежта, София, 1974 г. (награден от Районния комитет на ДКМС-МВР).

Публикации: Бочев, С., П. Цанков, Ю. Бояджиева, Т. Предов. Противозаконните отнемания на моторни превозни средства. С., изд. НИКК-ДНМ, 1975, 135 с.; Предов, Т.

Неотложни действия на органите на НМ при противозаконни отнемания на МПС. С., изд. НИКК-ДНМ, 1975, 69 с. (секретно); Бочев, С. Престъпните посягателства върху моторни превозни средства и непълнолетните правонарушители. С., изд. НИКК-ДНМ, 1975, 18 с.

11. Социалнопсихологически аспекти на груповата престъпност на непълнолетните

Година на приключване и възложител: 1974 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследовател: Иван Григоров.

Методика на изследването: С въпросник е събрана информация от 50 НОХД за групови престъпления, извършени от непълнолетни, завършили с осъдителна присъда – ефективна или условна. Последните са издирени в ПД „Бойчиновци“, затвори или са на свобода – около 200 лица. Направен е тест за вътрешногрупова интеграция и формиране на лидерски позиции в престъпните групи. Проведени са програмирани беседи с ОР и следователите, работили по разкриването и разследването на дейността на престъпните групи, обект на изследване.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на груповите престъпления и противообществените прояви, извършени от непълнолетни. Анализирани са социалнопсихологическите предпоставки за формирането и утвърждаването на престъпните групи от непълнолетни. Изследвани са психологическите аспекти на работата на специализираните органи по предотвратяване и ограничаване на груповата престъпност на непълнолетните.

Реализация: Изготвени са насоки за подобряване на борбата с груповата престъпност на непълнолетните. Резултатите от изследването са отразени в докторската дисертация на автора „Социалнопсихологически аспекти на груповата престъпност на непълнолетните“, защитена през 1975 г. в Института по психология при Академията на науките на СССР.

Публикация: Григоров, Ив. Социалнопсихологически аспекти на груповата престъпност на непълнолетните. С., изд. НИКК-ДНМ, 1976, 160 с.

12. Престъпността в Народна република България

Година на приключване и възложител: 1974 г., изследването е проведено въз основа на решение на 6-то Народно събрание на НРБ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ, НИКК-ДНМ-МВР и Института за държавата и правото при БАН. **Участници от СКИ:** Пенчо Спасов (ръководител), Димитър Фиданов, Георги Хр. Георгиев, проф. д-р Байчо Панев⁴, Анна Славова, Юлия Митева-Янчева, Панчо Бешков, д-р, проф. д.ю.н. Боян Станков, Васил Попов, Боян Шевкенов; **участници от НИКК:** проф. д-р Веселин Каракашев, Симеон Бочев, Петър Цанков, Тодор Предов, Иван Григоров, Юлия Бояджиева; **участници от Института за държавата и правото при БАН:** проф. д-р Тамара Хинова и проф. д-р Венеци Бузов.

Методика на изследването: Използвани са данни от статистиката на НМ и съдебната статистика, резултати от проведено анкетно проучване сред експерти от

⁴ Посочени са последните образователно-научни/научни степени и академични длъжности на изследователите от външните научни звена, а не тези към момента на провеждане на изследванията.

правоохранителната и правораздавателната система, резултати от проведени до момента криминологични изследвания.

Разработени проблеми: Направен е детайлен криминологичен анализ на престъпността за периода 1953–1973 г.: състояние, структура и динамика; причини и условия; средносрочни бъдещи тенденции. Разгледани са проблемите на престъпността на непълнолетните и рецидивната престъпност, както и на основните видове престъпления по глави и раздели на НК.

Реализация: Подготвени са обобщен доклад и *Единна програма за борба с престъпленията и другите правонарушения и противообществени прояви*, приета с Решение № 38 от 27 ноември 1975 г. на Държавния съвет на НРБ. Мероприятията за изпълнението на програмата се осъществяват по ведомства и региони до 1989 г.

Публикации: Престъпността в Народна Република България (1953–1973 г.) (авторски колектив) (монография под редакцията на проф. д-р Костадин Лютов) (за служебно ползване). С., изд. НИКК-ДНМ, 1975, 160 с.

13. Проблеми на безстопанствеността

Година на приключване и възложител: 1975 г., Държавен съвет на НРБ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ. *Участници от НИКК:* Петър Цанков (ръководител), Юлия Бояджиева; *участници от СКИ:* проф. д-р Байчо Панев, Васил Попов, Анна Славова, Петър Лалов, Жанет Манасиева; проф. д-р Евгения Коцева от ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски”.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на явлението „престъпна безстопанственост” (състояние, обем на латентната престъпност, структура, причини и условия) и на извършителите на престъпления. Разгледани са проблемите на превантивната дейност на прокуратурата, съда, органите на НМ и обществените органи и организации. Отделено е специално внимание на контролно-ревизионната дейност, на наказателнопроцесуалните проблеми и на методиката и тактиката на разследването на престъпленията по чл. 219 от НК. Анализирани са въпросите на планирането, координацията и ефективността на борбата с безстопанствеността.

Методика на изследването: Проведено е изчерпателно емпирично изследване на престъпната безстопанственост по чл. 219 от НК на територията на цялата страна за периода 1973–1974 г. С въпросници е събрана информация от приключили НОХД, завършили с осъдителна присъда (84 престъпления със 103 извършители) и от прекратени и завършили с оправдателна присъда НОХД – 258. Проучени са 894 ревизионни акта, съставени през 1974 г. (всеки втори ревизионен акт). Анкетирани са 346 прокурори, следователи, съдии, ОР по стопанска линия и други служители от НМ, финансови ревизори, инспектори от КДНК. Като информационна база са използвани и данните за престъпленията и осъдените лица от съдебната статистика, данните от статистиката на НМ, материали на прокуратурата, съда, НМ, КДНК, МФ.

Реализация: Резултатите от изследването са разгледани от колегиумите на Главната прокуратура на НРБ и Министерството на вътрешните работи. Разработени са разгърнати *Предложения за подобряване и усъвършенстване на борбата с безстопанствеността*, утвърдени от Главния прокурор на НРБ и министъра на вътрешните работи (С., 1978, 38 с.), които са изпратени до 33 министерства, ведомства и организации. Предложенията са включени във ведомствените програми за борба с правонарушенията и активизират дейността на държавните органи и обществените

организации по недопускането и санкционирането на прояви на безстопанственост. Направените предложения са използвани при изготвяне на Разпореждане № 4 на Бюрото на МС от 1979 г. за засилване на мерките в борбата с посегателствата срещу социалистическата собственост, безстопанствеността и нарушенията на трудовата дисциплина. Осъществена е активна лекционна дейност за популяризиране на резултатите от изследването пред служители от прокуратурата, съда, ОУ и РУ на МВР.

Публикации: Цанков, П., Б. Панев, В. Попов, Ю. Бояджиева, А. Славова, П. Лалов, Ж. Манасиева, Е. Коцева. С., изд. НИКК-ДНМ, 1976, 143 с.; Цанков, П., Ю. Бояджиева. Органите на Народната милиция в ограничаването на безстопанствеността. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 5, 1976 (секретен).

14. Състояние на престъпността в Разградски окръг

Година на приключване и възложител: 1975 г., ОУ на МВР-Разград.

Изследователски екип: Петър Цанков (ръководител), Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Експресно регионално изследване, проведено на базата на демографски данни и данни за регистрираната и разкритата престъпност за периода 1969–1974 г.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието, структурата и динамиката на стопанската и криминалната престъпност, на състоянието на ПТП, на дейността на различните служби на милицията по предотвратяването и пресичането на престъпления.

Реализация: Подготвена е информация с резултатите от направеното проучване, очертани са основните проблеми, които следва да решават органите на НМ в Разградски окръг.

Публикация: Цанков, П., Ю. Бояджиева. Криминологическа характеристика на престъпността в Разградски окръг. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 2, 1975 (секретен).

15. Взломните кражби на обществено имущество

Година на приключване и възложител: 1976 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ-МВР и Научния институт по оперативна психология (НИОП) при МВР. *Участници от НИКК-МВР:* Симеон Бочев (ръководител), Иван Григоров, Михаил Колев; Светослав Стаменов от *НИОП-МВР.*

Методика на изследването: Анализирани са статистическата информация за регистрираните, разкритите, предотвратените и пресечените кражби на обществено имущество. Проведена е анонимна анкета с 276 затворници, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ по присъди за взломни кражби на обществено имущество в затворите в Белене, Враца, Ловеч, Пазарджик и София и в поправителен дом „Бойчиновци“. Анкетиранията лица представляват представителна извадка от съответната категория затворници, намиращи в местата за лишаване от свобода към 01.05.1975 г. Въпросите се отнасят до семейна среда, трудова дейност, приятелско обкръжение, ценностна ориентация, самооценка, перспектива. В притурка към картата е получена контролна и оценъчна информация за поведението и характера на всеки от анкетиранията затворници и преценка за вероятността и условията за тяхното поправяне. Проведена е

анкета с контролна група от 220 работници и служители от предприятия в Коларовски район на столицата.

Документално са проучени 606 сигнални писма, изпратени от следователи, ОР и РИ. Използвани са тестови методики, програмирани разговори със служители от милицията. С методиката „полярни профили” за характеристиките на самосъзнанието са изследвани 99 непълнолетни и младежи от извадката.

Разработени проблеми: Направена е цялостна криминологична характеристика на взломните кражби на обществено имущество (състояние, предметна, личностна и регионална структура, динамика, причини и условия). Предложена е социалнопсихологическа типология на извършителите на тези престъпления. Разработени са специфичните проблеми на профилактичната работа, осъществявана от органите на милицията.

Реализация: Предложения за усъвършенстване борбата на НМ с взломните кражби на обществено имущество.

Публикация: Бочев, С., Ив. Григоров, М. Колев, Св. Стаменов. Взломните кражби на обществено имущество. С., изд. НИКК-МВР, 1977, 157 с.; Бочев, С., В. Янарлиев, Ив. Григоров. Взломните кражби – тревожен проблем. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 4, 1983 (секретен).

16. Разкриване на скритите разхищения със средствата на икономическия анализ и усъвършенстване работата на контролно-ревизионния апарат

Година на приключване: 1977 г., изследването се провежда по линия на международното сътрудничество на научните организации в системата на правосъдието и МВР.

Изследователски екип: Международно изследване с координатор Всесъюзният институт за изучаване на причините и разработване на мерки за профилактика на престъпността при Генералната прокуратура на СССР и с участието на колективи на СССР, Полша, ГДР и България (НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ).

Изследователски екип от НИКК-ДНМ: Петър Цанков, Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Използвани са статистически методи (анализ на динамични редове и корелационен анализ), методът на сравнението, графичният метод. Приложен е специфичният метод на анализ на икономическата информация на двойки промишлени предприятия (две от мебелната и две от обувната промишленост в Стара Загора, Кюстендил, София и Габрово). В едното от всяка двойка предприятия са установени престъпления, а другите две са контролни. Чрез пощенска анкета е проучено мнението на репрезентативни извадки от оперативните работници по стопанска линия (64%) и от финансовите ревизори (24%) от цялата страна.

Разработени проблеми: Проучени са възможностите за използване на оперативно-икономическия анализ за предотвратяване и разкриване на престъпления в сферата на икономиката. Анализирани са състоянието, формите, средствата и ефективността на взаимодействието между органите на милицията и финансовия контрол при разкриване и отстраняване на причините и условията, обуславящи престъпления в икономиката, при планирането и контрола на съвместната дейност.

Реализация: Предложени са мерки за подобряване на съвместната работа между оперативните органи на милицията и органите на финансовия ревизионен контрол по

разкриване и отстраняване на причините и условията, обуславящи престъпления в икономиката. Част от направените предложения са включени в *Съвместната инструкция за методите и формите на взаимодействие между органите на МВР, Главната прокуратура и Държавния финансов контрол* от 1978 г.

По план, утвърден от директора на НМ, е проведен експеримент за реалните възможности на метода на оперативно-икономическия анализ за разкриване на престъпления в икономиката в 4 промишлени предприятия в София, Сливен и Плевен. Информация за резултатите от експеримента е обсъдена през септември 1978 г. на заседание на *Съвета по профилактика при ДНМ*.

Издадено е *Методическо указание за използване на икономическия анализ при разкриване признаците на извършени престъпления в промишлеността* (С., изд. МВР, 1979, 19 с.). Изнесени са множество лекции и е оказана непосредствена помощ на ОР от страната при използване на икономическия анализ в ОИД.

Резултатите от изследването са представени на научно-практическа конференция "Използване на икономическия анализ за оперативни цели в борбата срещу престъпността" (София, 8 април 1980 г.), организирана от Управление „Стопанско“-ДНМ със съдействието на НИКК-ДНМ и ВСШ-МВР.

През 1977–1979 г. са проведени международни научни срещи за огласяване на резултатите от изследването в отделните страни. Издадени са два сборника с теоретични и научно-приложни публикации на руски и немски език. В България препоръките са частично внедрени чрез ръководствата на Главната прокуратура и МВР. Взети са под внимание при издаване на *Разпореждане № 4* на Бюрото на МС от 17.01.1979 г.

Публикации: *Цанков, П., Ю. Бояджиева*. Икономическият анализ при разкриване на латентни престъпления в промишлеността. С., изд. НИКК-ДНМ, 1978, 97 с.; *Цанков, П., Ю. Бояджиева*. Взаимодействие между оперативно-издирвателните и финансоворевизионните органи в разкриване и отстраняване на причините и условията, обуславящи престъпленията в икономиката. С., изд. НИКК-ДНМ, 1978, 97 с.; *Цанков, П.* Роля и място на оперативния работник при организиране и извършване на икономически анализ с цел разкриване признаците на престъпления. – В: *Използване на икономическия анализ за оперативни цели в борбата срещу престъпността* (сборник с материали от конференция). С., изд. НИКК-ДНМ, 1981, 141 с.; *Бояджиева, Ю.* Методически въпроси на използването на икономическия анализ при разкриване признаците на престъпления. – пак там; *Выявление скрытых хищений*. М., 1978 (сборник); *Выявление скрытых хищений*. М., 1981 (сборник); *Выявление хищений экономико-криминалистическими средствами*. Горки, 1983 (сборник).

17. Ресоциализация на престъпниците-рецидивисти

Година на приключване и възложител: 1977 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследовател: Тодор Предев.

Методика на изследването: Проведено е репрезентативно криминологично изследване чрез наблюдение, проучване на документи и анкета на 103 пенитенциарни рецидивисти от Софийския затвор. Анкетирани са всички оперативни работници по криминална линия от поделенията на МВР в София, отрядните началници от Софийския затвор и всички началници на специализирани отряди за рецидивисти в другите места за лишаване от свобода в страната (45% от отрядните началници в местата за лишаване от свобода). Използвана е информация за 600 рецидивисти, от които 452 – пенитенциарни,

получена при изследването „Профилактика на рецидивната престъпност” (вж. изследване № 5).

Разработени проблеми: Разработени са теоретичните, методическите и организационните предпоставки за ресоциализация на рецидивистите с отчитане на личностните им особености и етапите на работа (допенитенциарен, пенитенциарен и постпенитенциарен). Анализирани са дейността на специализираните държавни органи – милиция, прокуратура, съд и места за лишаване от свобода, както и участието на обществеността в осъществяването на процеса на ресоциализация.

Реализация: Направени са предложения за комплексно усъвършенстване на работата по ресоциализиране на рецидивистите. На базата на резултатите от изследването е подготвена *докторска дисертация по криминология*, защитена през 1978 г. в Академията на МВР-СССР. Като практическо приложение към дисертацията е предложен проект на **Единно профилактично дело** (ЕПД) за ресоциализацията на престъпниците-рецидивисти. Първоначалният вариант на ЕПД е обсъден и одобрен от катедра „Профилактика на правонарушенията” при Академията на МВР-СССР и отдел „Профилактика” на управление „Криминално” – МВР, СССР. ЕПД е утвърдено от ръководството на МВР на НРБ. През 1981 г. са отпечатани 3000 екземпляра за експерименталното му въвеждане в дейността на Народната милиция и отдел „Затвори”-МВР в продължение на две години.

Публикации: *Предов, Т.* Ресоциализация на престъпниците-рецидивисти. С., изд. НИКК-ДНМ, 1980, 163 с.; *Предов, Т.* Единното профилактично дело в дейността на органите на МВР. – Затворно дело, бр. 3–4, 1979; *Предов, Т.* Проблеми и нерешени задачи от криминалните служби по оперативното наблюдение на рецидивистите. – Служебен бюлетин на ДНМ, бр. 2, 1984 (секретен); *Предов, Т.* Усъвършенстване на индивидуално-възпитателната работа с рецидивистите посредством Единно профилактично дело. – В: XV симпозиум по криминалистика (сборник с доклади и съобщения на делегацията на НРБ). С., 1985; *Предов, Т.* Контролът над рецидивистите. – Народна милиция, бр. 4, 1989.

18. Присвоителна престъпност при търговията с петролни продукти

Година на приключване и възложител: 1977 г., управление „Стопанско”-ДНМ.

Изследователски екип: Петър Цанков (ръководител), Борислав Гебрев.

Публикация: *Цанков, П., Б. Гебрев.* Организация и тактика на разкриването и профилактиката на присвоителните престъпления при търговията с петролни продукти. С., изд. НИКК-ДНМ, 1978 (секретно).

19. Борбата с криминалната престъпност в големите градове

Година на приключване и възложител: 1978 г., управление „Криминално”-ДНМ.

Изследователски екип: Иван Григоров (ръководител), Юлия Бояджиева, Димитър Заралиев и Васил Янарлиев от *НИКК-ДНМ*; Исак Франсез от *ВСШ-МВР*.

Методика на изследването: Проведено е комплексно изследване (криминологично и от аспекта на оперативно-издирвателната дейност) на проблемите на борбата на милицията с криминалната престъпност в големите градове на страната – София, Пловдив, Варна, Бургас и Русе. Ползвана е статистическа информация от различни източници. Направено е анкетно проучване на мнението на оперативните работници по криминална линия (129 акетиранни), районните инспектори и инспекторите от ДПС (156), на началническия състав от Софийско градско управление, I-во, II-ро и V-то РУ на МВР – София, от окръжните и районните управления на МВР в Пловдив, Варна, Бургас и Русе, на

оперативни дежурни от поделенията на МВР, както и на съдии, прокурори и служители от градските народни съвети. Проучени са оперативни дела и други служебни материали.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на оперативната обстановка в големите градове на страната с нейните социално-икономически, демографски и географски специфики. Анализирани са особеностите на състоянието, структурата и тенденциите на криминалната престъпност, специфичните причини и условия за формиране на престъпното поведение и извършването на престъпления в условията на големия град. Направен е анализ на организацията на оперативно-издирвателната работа на органите на милицията, на използваните форми, методи и средства. Специално внимание е отделено на особеностите при организацията и ръководството на профилактичната работа, осъществявана от различните структури на милицията.

Реализация: Очертани са насоките за усъвършенстване и са формулирани конкретни мерки за подобряване на борбата на милицията с престъпността в големите градове на страната. Доклади с резултати от изследването са представени на научно-практическата конференция „Актуални проблеми на борбата с криминалната престъпност” (Бургас, ноември 1982 г.), организирана от НИКК-ДНМ, Управление „Криминално”-ДНМ, Управление „Охрана на обществения ред”-ДНМ и ОУ на МВР-Бургас, с участието на министъра на вътрешните работи ген.-полк. Димитър Стоянов, Главния прокурор на НРБ проф. Костадин Лютов и представители на СССР, ГДР и УНР.

Публикации: Григоров, *Ив.*, Ю. Бояджиева, *Ис.* Франсез, *Д.* Заралиев, *В.* Янарлиев. Борбата с криминалната престъпност в големите градове. С., изд. НИКК-ДНМ, 1980, 120 с. (секретно); Григоров, *Ив.* Опит за разработване на типология на извършителите на криминални престъпления при условията на големите градски агломерации. – В: Актуални проблеми на борбата с криминалната престъпност (материали от конференция). С., изд. НИКК-ДНМ, 1983, 247 с. (секретно); *В.* Янарлиев, *Н.* Тотев. Възможности за усъвършенстване на негласното външно наблюдение от органите на НМ в условията на големите градове и курортните райони. – пак там; Бояджиева, *Ю.* Прогнозирането на криминалната престъпност – важна предпоставка за ефективно планиране дейността на органите на НМ в големите градове и курортните райони. – пак там.

20. Пиянство и престъпни прояви на обществени места

Година на приключване и възложител: 1978 г., управление „Криминално”-ДНМ.

Изследователски екип: Иван Григоров (ръководител), Димитър Заралиев.

Методика на изследването: Използвани са статистически данни. Проведено е анкетно проучване.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на престъпленията, извършени от лица в нетрезво състояние на обществени места. Анализирано е влиянието на пиянството върху генезиса на престъпното поведение. Изследвани са основните психологически закономерности, които имат значение за разпространяването на пиянството и за извършване на престъпления в нетрезво състояние.

Реализация: Предложени са различни варианти за усъвършенстване на специфичната профилактична работа на полицията за ограничаване на явлението.

Публикация: Григоров, *Ив.*, *Д.* Заралиев. Пиянство и престъпни прояви на обществени места. С., изд. НИКК-ДНМ, 1979, 77 с.

21. Престъпността в черноморските курортни райони

Година на приключване: 1980 г., съвместно изследване на Всесъюзния научноизследователски институт на МВР-СССР и НИКК-ДНМ-МВР по линия на международното сътрудничество.

Изследователски екип от НИКК: Иван Григоров (ръководител), Димитър Заралиев, Стоян Тошков.

Методика на изследването: Обхванати са основните черноморски курортни градове (Бургас, Варна, Геленджик и Туапсе) и туристически комплекси („Албена”, „Златни пясъци”, „Слънчев бряг” и „Сочи”) на двете страни. Проучени са 1000 престъпления на базата на картите за регистрирани и разкрити престъпления и на съответните наказателни дела от общ характер. Анкетирани са 250 офицери от подразделенията на НМ, работещи на територията на черноморските курортни райони.

Разработени проблеми: Направен е анализ на оперативната обстановка в черноморските курортни райони. Изяснено е специфичното влияние на криминогенните фактори, проучени са личностните особености на извършителите на престъпления и на пострадалите. Проучена е дейността на специализираните държавни органи и обществени организации за ограничаване на нарушенията и престъпленията. Обобщени и популяризирани са постиженията на органите на милицията от двете страни, работещи на територията на курортните райони и туристическите комплекси.

Реализация: Изготвени са препоръки за подобряване организацията на профилактичната работа на органите на НМ в курортните райони. Доклади с резултати от изследването са представени на научно-практическата конференция „Актуални проблеми на борбата с криминалната престъпност” (Бургас, ноември 1982 г.), организирана от НИКК-ДНМ, Управление „Криминално”-ДНМ, Управление „Охрана на обществения ред”-ДНМ и ОУ на МВР-Бургас, с участието на министъра на вътрешните работи ген.-полк. Димитър Стоянов, Главния прокурор на НРБ проф. Костадин Лютов и представители на СССР, ГДР и УНР.

Публикации: Григоров, Ив., Д. Заралиев, Ст. Тошков. Престъпността в черноморските курортни райони. С., изд. НИКК-ДНМ, 1981, 81 с.; Григоров, Ив. Причинна обусловеност престъплений в черноморских курортных районах. – В: Проблемы борьбы с преступностью в курортных городах (сборник статей). М., изд. ВНИИ-МВД, 1982; Бочев, С. Некоторые особенности преступности в курортных районах Болгарии. – пак там; Янарлиев, В. Деятельность Транспортной милиции и взаимодействие ее с территориальными подразделениями Народной милиции по ограничению притока преступных элементов в черноморские курортные районы. – пак там; Янарлиев, В., Н. Тотев. Възможности за усъвършенстване на негласното външно наблюдение от органите на НМ в условията на големите градове и курортните райони. – В: Актуални проблеми на борбата с криминалната престъпност (материали от конференция). С., изд. НИКК-ДНМ, 1983, 247 с. (секретно); Бояджиева, Ю. Прогнозирането на криминалната престъпност – важна предпоставка за ефективно планиране дейността на органите на НМ в големите градове и курортните райони. – пак там.

22. Оперативно-издирвателните органи на Народната милиция в борбата със стопанските престъпления в строителството

Година на приключване и възложител: 1980 г., управление „Стопанско”-ДНМ.

Изследователски екип: Петър Цанков (ръководител), Борислав Гебрев.

Методика на изследването: Комплексно изследване на практиката на оперативно-издирвателните органи на НМ в борбата с престъпленията в строителството. Използвани са статистически данни, проучени са оперативни, следствени и наказателни дела от общ характер в 8 териториални поделения на НМ (София, Пловдив, Бургас, Русе, Стара Загора, Плевен, Сливен и Хасково). Проведена е анкета с оперативни работници.

Разработени проблеми: Направен е криминологичен анализ, като са разгледани състоянието и структурата на престъпността в отрасъла, причините и условията, които я пораждаат или благоприятстват. Представена е личностната характеристика на извършителите на престъпления. Анализирани са най-често прилаганите способности за извършване на престъпления, насоките на разкриването им, работата по оперативни дела. Разгледани са въпросите на общата и индивидуалната профилактична дейност, предотвратяването и пресичането на престъпления в отрасъл “строителство”.

Реализация: Предложения за усъвършенстване на борбата на органите на милицията с престъпленията в строителството.

Публикация: Цанков, П., Б. Гебрев. Оперативно-издирвателните органи на Народната милиция в борбата със стопанските престъпления в строителството. С., изд. НИКК-ДНМ, 1981, 100 с. (секретно).

23. Работа на органите на НМ по възстановяване на вредите от престъпления против социалистическата собственост

Година на приключване и възложител: 1980 г., управление „Стопанско”-ДНМ.

Изследователски екип: Симеон Бочев (ръководител), Борислав Гебрев, Михаил Колев.

Реализация: Разработени са методики за работата на ОР и следователите по възстановяването на материалните вреди от престъпления против собствеността и стопанството. Резултатите от изследването са включени в лекции по програмите по криминология на ВИ „Г. Димитров” и за следдипломна квалификация на юристи в СУ „Св. Кл. Охридски”.

Публикация: Гебрев, Б. Дейността на оперативния работник по възстановяване на вредите от престъпления срещу икономиката (методика) (под редакцията на С. Бочев). С., изд. НИКК-ДНМ, 1980, 67 с.; Колев, М. Методически въпроси на възстановяването на материалните вреди от престъпленията против социалистическата собственост и социалистическото стопанство по време на предварителното производство (под редакцията на С. Бочев). С., изд. НИКК-ДНМ, 1981, 72 с.; Бочев, С. Възстановяване на вредите от престъпления срещу икономиката (сборник лекции за следдипломна квалификация на следователи). С., СУ „Св. Кл. Охридски”, 1981, 33 с.

24. Престъпността в НРБ и мерки за нейното ограничаване

Година на приключване и възложител: 1980 г., Междуведомствен съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност при ГП на НРБ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ, НИКК-ДНМ-МВР, Върховния съд на НРБ, Научно-методическия съвет по затворно дело. **Участници от СКИ:** Байчо Панев (ръководител), Васил Попов, Анна Славова; **участници от НИКК-МВР:** Петър Цанков, Юлия Бояджиева; Иван Палазов от ВС; Веселин Каракашев от НМСЗД и др.

Методика на изследването: Използвани са статистически данни и резултати от проведени криминологични изследвания.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието, структурата, причините и тенденциите на престъпността в България.

Реализация: Разработени са мерки за подобряване на превантивната дейност на държавните и обществените органи и организации. Докладът с изследователските резултати и препоръки е изпратен от Междуведомствения съвет до всички министерства, ведомства и организации за съобразяване в превантивната им работа.

Публикация: Престъпността в НРБ и мерки за нейното ограничаване (авторски колектив). С., изд. СКИ, 1980, 32 с.

25. Повишаване ефективността на защитата на социалистическата собственост

Година на приключване и възложител: 1980 г., възложена задача от ЦК на БКП за изпълнение от Държавния съвет на НРБ.

Изпълнители: членове на Съвета по законодателството и Съвета по управление на обществените отношения при Държавния съвет на НРБ.

Работна група за провеждане на изследване в състав: проф. Костадин Лютов, д-р от Института по науките за държавата и правото при БАН (ръководител); Байчо Панев, Васил Попов и Анна Славова от СКИ при ГП на НРБ; Петър Цанков от НИКК-ДНМ-МВР.

Методика на изследването: Нужната за изпълнението на възложената задача емпирична информация е събрана от статистиките за регистрираната и санкционираната престъпност, от статистически отчети, доклади и анализи на МФ и други министерства, КДНК, Софийския градски и окръжните народни съвети. Обобщена е информацията от проучване на експертни оценки, дадени от специалисти.

Разработени проблеми: Анализирани са състоянието, структурата, динамиката, причините и условията за извършване на посегателства върху държавната и кооперативната собственост, както и актуалното състояние на съществуващата система за защита на тази собственост.

Реализация на резултатите от изследването: Изготвен е служебен доклад „Основни насоки за повишаване ефективността на защитата на социалистическата собственост” (С. 1980, 30 с.). Формулирани са законодателни, организационни, превантивни и други мероприятия за засилване защитата на социалистическата собственост от посегателства. Докладът и препоръките са обсъдени на съвместно заседание на ЦК на БКП и Държавния съвет на НРБ. На 13.11.1981 г. е изпратено мотивирано предложение за централизация на финансоворевизионния контрол. Препоръките от изследването са съобразени при измененията на НК от 31.03.1982 г., на финансовото и трудовото законодателство. Залегнали са в решения на МС от 15.03.1982 г. и 14.07.1982 г.

26. Усъвършенстване на организацията и методиката на криминологичните изследвания и на внедряването на техните резултати в дейността на органите на МВР

Година на приключване и възложител: 1981 г., изследването е проведено в съответствие с плана за съвместните изследвания на ВНИИ-МВР-СССР и НИКК-ДНМ-МВР.

Изследователски екип от НИКК: Симеон Бочев (ръководител), Юлия Бояджиева, Петя Стаменова.

Методика на изследването: Документално са проучени планове, работни програми, резултати от внедряване на криминологични изследвания, проведени от НИКК и други научни звена в страната и чужбина, както и отчети и анализи на поделения на НМ. Направен е анализ на организацията и методическия инструментариум на статистическото наблюдение на престъпността в системата на милицията. Проучено и обобщено е експертно мнение относно основните направления на перспективното развитие на криминологичните изследвания в средносрочна перспектива.

Разработени проблеми: Анализирани са проблемите на планирането, организацията и методиката на провеждане на криминологичните изследвания в двете страни, както и на внедрителската дейност по популяризиране и използване на резултатите от тях в работата на органите на МВР. Проучено е качеството на аналитичните материали (годишни отчети, тематични анализи и др.) от гледна точка на научния криминологичен подход при анализиране на престъпността.

Реализация: Направени са препоръки за подобряване на планирането, организацията и внедряването на резултатите от криминологичните изследвания в системата на МВР. Подготвена е *Инструкция за планирането и организацията на научноизследователската дейност в МВР*, утвърдена на министъра на вътрешните работи (1981 г.). Резултатите от проучването на експертното мнение относно основните направления, в които трябва да се провеждат криминологичните изследвания, са предоставени при изготвяне на перспективния план за дейността на НИКК за периода 1981–1985 г. Разработена е *Система за внедряване на резултатите от научните изследвания в дейността на Народната милиция* (1981 г.), утвърдена от директора на НМ.

Разработена е *Индексна система от показатели за оценка състоянието на криминалната престъпност*. Системата е призната от Бюрото за рационализации и изобретения към МС за ефективно предложение (1983 г.). Проведен е експеримент (1982–1984 г.) за използването на системата. Резултатите от експеримента са обсъдени и приети от Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност към ДНМ (август 1985 г.)⁵, препоръките от който са утвърдени от зам.-министър на вътрешните работи с указания за внедряването им. Таблицы с индексните показатели за състоянието на криминалната престъпност са включени в статистическия годишник за регистрираните престъпления на ДНМ и са изпратени до териториалните поделения на НМ.

Лекция на тема „Индексна система от показатели за оценка състоянието на криминалната престъпност” (Ю. Бояджиева) е изнесена пред курсове за ръководни кадри във ВСШ-МВР през периода 1983–1985 г.

Предложенията относно подобряването на статистическата отчетност на престъпността по линия на НМ са използвани от работни групи по проблема през следващи периоди от време, както и при проведеното през 2004 г. изследване „Полицейска криминална статистика” (вж. изследване № 86).

⁵ Съветът по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност при ДНМ е създаден със Заповед № 3-165 от 02.10.1984 г. на директора на НМ на основание чл. 5 от *Инструкцията за провеждане на внедрителската дейност в системата на НМ* (рег. № 195/1984 г.). Създаден е и Съвет за внедряване по проблемите на охранителната дейност и безопасността на движението.

Публикации: Три доклада с изследователски резултати по проблемите на статистическата отчетност (*П. Стаменова*), планирането на криминологичните изследвания (*Ю. Бояджиева*) и внедряването на резултатите от тях (*С. Бочев*) (библиотека на НИКК, 1981 г., непубликувани); *Бояджиева, Ю.* Оценяване измененията в състоянието на престъпността при оперативния криминологичен анализ. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том X. С., 1981; *Бочев, С.* Фактори за внедряване на резултатите от криминологичните изследвания. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XI. С., 1983; *Бояджиева, Ю., П. Стаменова.* Система от показатели за сравнение по време и територия на състоянието на престъпността: – пак там; *Стаменова, П.* Някои въпроси на достоверността на информацията при регистрацията и отчета на престъпленията. – пак там; три статии на руски език със същите заглавия и автори в „Организация и методика криминологических исследований и внедрение их результатов в деятельность органов внутренних дел” (сборник научных трудов. М., изд. ВНИИ-МВД, 1982); *Бояджиева, Ю.* Криминологичните изследвания за усъвършенстване дейността на Народната милиция. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 2, 1981 (секретен); *Бочев, С., Ю. Бояджиева, П. Стаменова.* Някои резултати от експериментирането на индексна система от показатели за оценка състоянието на криминалната престъпност. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр.1, 1984 (секретен).

27. Престъпността в селското стопанство и борбата с нея

Година на приключване и възложител: 1981 г., изследването е проведено в изпълнение на решение на Изпълнителния комитет на Централния съвет на Националния аграрно-промишлен съюз и Колегиума на МВР от 18 юни 1980 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ. *Участници от НИКК:* Петър Цанков (ръководител) и Юлия Бояджиева; Васил Попов от СКИ.

Методика на изследването: Проведено е репрезентативно за страната криминологично изследване на територията на Бургаски, Врачански, Плевенски, Пловдивски, Софийски и Добрички окръг. Проучени са извадки от 400 НОХД, приключили с осъдителна присъда (425 престъпления с 579 извършители) и 50 административни дела по Закона за опазване на селскостопанското имущество. Анкетирани са 211 специалисти – ръководни служители от системата на НАПС, съдии, прокурори, служители от МВР, Върховния държавен арбитраж и КДНК.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на престъпността в селското стопанство: състояние, тенденции, предметна и териториална структура, личностна характеристика на извършителите, криминогенни фактори. Направен е критичен анализ на състоянието на профилактичната дейност, осъществявана от органите на Министерството на земеделието, милицията, прокуратурата, общинските съвети и други специализирани субекти в държавната и обществената сфера за преодоляване на извършваните в отрасъла престъпления и други правонарушения.

Реализация: Разработена е *Програма за усъвършенстване на борбата с престъпленията и другите правонарушения в селското стопанство*, касаеща държавните органи и обществените организации, обсъдена и приета от Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност (март 1985 г.). Програмата, подписана от министъра на вътрешните работи и Главния прокурор на НРБ, е изпратена до заинтересованите ведомства и организации. С писма адресатите са информирали за разработените от тях мерки въз основа на изпратените им предложения.

Заклучителните материали от изследването са използвани активно от Контролния съвет на НАПС при подготвянето на доклади, включително и на материалите на проведения пленум на ЦС на Профсъюза на работниците от селското стопанство по въпросите на престъпността в отрасъла. На заседание на Оперативното бюро на Междуведомствения съвет за координация и методическо ръководство на превантивната дейност (ноември 1987 г.) е обсъдено изпълнението на програмата и са отчетени положителни моменти в превантивната работа, осъществявана от стопанските организации и специализираните органи.

Публикации: Цанков, П., Ю. Бояджијева, В. Попов. Престъпността в селското стопанство и борбата с нея. С., изд. НИКК-ДНМ, 1982, 157 с.; Цанков, П., Ю. Бояджијева, В. Попов. Проблеми на борбата с престъпността в селското стопанство. С., изд. НАПС, 1982, 58 с.

28. Организация на оперативно-издирвателната дейност на криминалните служби от Транспортната милиция

Година на приключване и възложител: 1981 г., отдел „Транспортна милиция“-ДНМ.

Изследовател: Васил Янарлиев.

Методика на изследването: Проведено е комплексно (от криминологична и оперативно-издирвателна позиция) изследване на криминалната престъпност в обектите на железопътния и водния транспорт. Обхванати са всичките осем районни управление на ТМ и отдел „ТМ“-ДНМ. Използвани са данни от статистиката на НМ с темпорален обхват 1970–1979 г.

Емпиричната информация е събрана от няколко източника. Чрез специално разработен въпросник са изучени приключени архивни оперативни дела за извършени престъпления, по които са работили криминалните служби на ТМ. Проведени са програмирани беседи с целия оперативен състав на ТМ с ръководни и изпълнителски функции от РУТМ и отдел „ТМ“-ДНМ, както и със следователи, дежурни офицери и експерти-криминалисти. Проучени са ежегодните аналитични справки на отдел „ТМ“-ДНМ и материали на Министерството на транспорта.

Разработени проблеми: Разкрита е спецификата на оперативната обстановка в обектите на железопътния и водния транспорт (концентрация на значителни стоково-материални ценности в обектите; непрекъснат производствен процес в част от тях; наличие на мобилни обекти – влакове и кораби, превозващи товари и пътници; анонимност на пътниците и др.). Тази специфика е пречупена през призмата на социално-икономическите, демографските и другите характеристики на областите, в които са ситуирани или се движат разглежданите обекти. Анализирани са състоянието, структурата и тенденциите в развитието на „криминалните престъпления“ в тези обекти. Изучени са причините и условията за тяхното извършване. Детайлно е изследвана организацията на оперативно-издирвателната дейност на криминалните служби на ТМ за превенция и разкриване на престъпленията и степента на ефикасност на ползвания за това инструментариум от явни и негласни методи, средства и форми.

Реализация: Открити са насоките за усъвършенстване организацията на оперативно-издирвателната дейност на криминалните служби на ТМ за превенция и разкриване на престъпленията, като е акцентирано върху предпоставките за ефективно

използване на специфичният ѝ инструментариум. Разработена е цялостна система от конкретни предложения.

Резултати от изследването са ползвани в защитената от автора във СНС по военни науки със седалище Военна академия „Г. С. Раковски“ през 1990 г. дисертация „Психолого-педагогически аспекти на усъвършенствването на превантивната дейност на оперативните работници (от криминалните служби на Транспортната милиция)“.

Публикации: Янарлиев, В. Усъвършенстване организацията на оперативно-издирвателната дейност на криминалните служби от Транспортната милиция. С., изд. НИКК-ДНМ, 1982, 59 с. (секретно); Янарлиев, В. Организационни и тактически основи на профилактиката и разкриването на кражби от автоматичните касети на ж.п. гарите. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 3, 1980 (секретен); Янарлиев, В. Възможности за подобряване на борбата с кражбите на товари от железопътните вагони. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 5, 1986 (секретен); Янарлиев, В. Организационни проблеми на оперативно-издирвателните органи на Транспортната милиция. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 6, 1986 (секретен); Янарлиев, В. Проблеми на борбата с рецидивната престъпност в обектите на железопътния и водния транспорт. – В: Сборник доклади и научни съобщения от Международен симпозиум по криминалистика (Варна '85). С., изд. НИКК-ДНМ, 1986 (за служебно ползване); Янарлиев, В. Извършителят на престъпления в обектите на железопътния и водния транспорт (щрихи от социално-психическия облик). – Бюлетин на ВИ-МВР, бр. 1, 1988 (секретен); Янарлиев, В. Деятельность транспортной милиции и взаимодействие ее с территориальными подразделениями Народной милиции по ограничению притока преступных элементов в черноморские курортные районы. – В: Проблемы борьбы с преступностью в курортных городах (сборник статей). М., изд. ВНИИ-МВД-СССР, 1982.

29. Състояние на кражбите в супермаркет „Централни хали“ – София

Година на приключване и възложител: 1982 г., ръководство на Дирекция на Народната милиция.

Изследовател: Васил Янарлиев.

Методика на изследването: Изследването има експресен характер. Проучени са съставените констативни протоколи за кражби на стоки от супермаркета за периода 2 януари–30 април 1982 г. Проведени са беседи с ръководството на супермаркета, със служителите, назначени специално за разкриване на извършители на кражби, с представители на охранителната служба във II-ро РПУ на МВР-София и със служители от ведомствената милиция. Извършено е неколккратно наблюдение в търговската зала, изучена е обстановката в сутеренната част на магазина.

Разработени проблеми: Анализирани са личностната структура на извършителите на кражби в супермаркета, предметът на престъпно посегателство, времето на извършване на престъпленията, начинът им на извършване, организацията на охраната на стоките в магазина.

Реализация: Разработени са предложения за ограничаване на кражбите на стоки от супермаркета, които са предоставени на ръководствата на магазина и на II-ро РПУ на МВР-София.

Публикация: Янарлиев, В. Резултати от експресно криминалогическо проучване на кражбите в супермаркет „Централни хали“ – София. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 1, 1983 (секретен).

30. Борбата с престъпленията против социалистическата собственост

Година на приключване: 1982 г.

Изследовател: Петър Цанков.

Методика на изследването: Разработката има комплексен характер с използване на методите на криминологията и криминалистиката. Статистическият анализ на престъпните деяния по гл.V от НК е за периода 1968–1979 г. и обхваща: престъпленията и осъдените лица; престъпленията, делата по които са окончателно свършени, в зависимост от изхода им; престъпленията, делата по които са завършили с осъждане, по отрасли на народното стопанство и по брой на осъдените лица; осъдените лица по възраст, образование, пол, семейно положение и брой на осъжданията.

За установяването на признаците за престъпна дейност са използвани криминалистически методи с типичен представител за този род престъпления – икономическият анализ. Този подход е свързан с престъпленията, които не са известни, но се търсят възможностите за откриване на оставените „следи“ в икономическите показатели. Използвани са и други криминологични и криминалистически методи за разкриване на тези типични престъпления, насочени към икономиката.

Разработени проблеми: Направен е криминологичен анализ на престъпленията против социалистическата собственост и на техните извършители за 12-годишен период. В теоретичен аспект е разгледано понятието „латентно престъпление“. Предмет на научно изследване са и въпросите относно профилактиката на престъпността като родово понятие с три основни форми – превенция, предотвратяване и пресичане на престъпленията, от позициите на застъпвани различни становища.

Реализация: Теоретико-практическите изводи от изследването са предоставени на ръководството на Управление „Стопанско“-ДНМ за ползване в практическата работа.

Публикация: Цанков, П. Борбата с престъпленията против социалистическата собственост. С., ДИ „Наука и изкуство“, 1983, 119 с.

31. Престъпността в Бургаски окръг

Година на приключване и възложител: 1983 г., Окръжен народен съвет-гр. Бургас.

Изследователски екип: Изследването е направено от СКИ при ГП на НРБ с участието на сътрудници от НИКК-ДНМ-МВР и Затвора-гр. Бургас. *Участници от СКИ:* Байчо Панев (ръководител), Анна Славова, Младен Червеняков, Юлия Митева-Янчева, Петър Лалов, Светла Маргаритова, Евгения Вачкова, Жанет Манасиева; Цветан Мусташки от НИКК-ДНМ; Пламен Колев от Затвора-гр. Бургас.

Методика на изследването: Анализ на статистическа информация, анкетни проучвания.

Разработени проблеми: Проучени са: състоянието на престъпността, нейните причини и условия, особеностите на престъпния контингент в окръга, успехите и недостатъците в дейността на правозащитните и контролните органи, правосъзнанието на местното население и участието му в превенцията на престъпността.

Реализация: Предложената *Комплексна програма за борба с престъпността в Бургаски окръг* е приета на съвместна сесия на ОНС-гр. Бургас и Колегиума на ГП с участието на ръководствата на всички обществени организации в окръга. Програмата и публикацията от изследването са изпратени до всички окръзи за използване на положителен опит.

Публикация: Престъпността в Бургаски окръг (комплексно криминологическо изследване) (авторски колектив). С., изд. СКИ, 1983, 203 с.

32. Организация на охранителната дейност на Транспортната милиция

Година на приключване и възложител: 1983 г., отдел „ТМ“-ДНМ.

Изследователски екип: Васил Янарлиев (ръководител), Виолета Кръстева, Иван Рашев, Кольо Колев.

Методика на изследването: Анализирани е работата на всички поделения на ТМ, включително и на отдел „ТМ“-ДНМ, за периода 1978–1982 г. Необходимата емпирична информация е набрана от статистическите данни на отдел „Оперативен отчет“-ДНМ, справки, доклади и текущи материали на отдел „ТМ“-ДНМ, документи на Министерството на транспорта. Чрез анкети и интервюта е изучено мнението на служителите от охранителните звена на ТМ, на ръководния състав на нейните поделения, на ръководители на предприятия от системата на стопанските обединения „Български държавни железници“ и „Воден транспорт“ и на обществените органи и организации, изградени в тях, както и на представители от службите на ведомствената охрана.

Разработени проблеми: Проучени и анализирани са условията, при които се осъществява охранителната дейност на обектите от железопътния и водния транспорт, нормативно-правните форми и резултатите от тази дейност, особеностите и проблемите на организацията и управлението ѝ, взаимодействието между териториалните поделения на ТМ и с държавните и обществените органи и организации.

Реализация: Изготвени са предложения за подобряване организацията на охранителната дейност в обектите на железопътния и водния транспорт, утвърдени от началника на отдел „ТМ“-ДНМ и директора на НИКК-ДНМ.

Публикация: Янарлиев, В., В. Кръстева, Ив. Рашев, К. Колев. Проблеми на организацията на охранителната дейност на органите на Транспортна милиция. С., изд. НИКК-ДНМ, 1984, 63 с. (за служебно ползване).

33. Престъпността в селските райони и проблеми на органите на Народната милиция в нейното ограничаване

Година на приключване и възложител: 1984 г., темата е разработена в съответствие с плана за съвместните изследвания на ВНИИ-МВР-СССР и НИКК-ДНМ-МВР.

Изследователски екип от НИКК: Петър Цанков (ръководител), Юлия Бояджиева, Йонко Кунчев.

Методика на изследването: Събрана е статистическа информация за престъпленията и техните извършители по линия на НМ и съдебната статистика, проучени са справки и информации, нормативни актове, ръководни документи, литературни източници. Изучена е извадка от 874 НОХД (с 962 престъпления и 1177 извършители) за деяния в селските райони на Варненски, Старозагорски, Шуменски и Ямболски окръг (окръзите са избрани въз основа на определени критерии). Проучено е мнението на служители от НМ, обслужващи селски райони на територията на цялата страна: 127 ОР, 240 РИ и 148 кметове, директори на училища и др.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на нивото, интензивността, структурата и тенденциите на насилствената, користната, икономическата, непредпазливата и други категории престъпност в селските райони на страната.

Разгледани са социално-икономическите, демографските, социално-културните и други явления, характерни за българското село, които пораждат или благоприятстват извършването на престъпления. Направен е анализ на актуалното състояние на профилактиката на престъпността, осъществявана от органите на Народната милиция.

Реализация: Разработени са предложения за усъвършенстване профилактиката на престъпността в селските райони, осъществявана от органите на НМ. Предложенията са обсъдени и приети от Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност (март 1985 г.) и изпратени до териториалните поделения на НМ.

Публикации: Цанков, П., Ю. Бояджиева, Й. Кунчев. Престъпността в селските райони и проблеми на органите на Народната милиция в нейното ограничаване. С., изд. НИКК-ДНМ, 1985, 116 с.; Бояджиева, Ю. Някои виждания за бъдещите тенденции на престъпността в селските райони. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 1, 1985 (секретен); Бояджиева, Ю. Территориальные особенности преступности в сельских районах НРБ. – В: Проблемы преступности в городах и сельской местности и пути совершенствования предупредительной деятельности органов внутренних дел (сборник научных трудов ВНИИ-МВД-СССР). М., 1986; Кунчев, Й. Криминологический анализ способов совершения преступлений в сельских районах НРБ и его значение для определения целей профилактики. – В: (същия сборник).

34. Половите престъпления

Година на приключване и възложител: 1985 г., изследването е проведено съгласно плана за международно сътрудничество в областта на вътрешните работи и правосъдието.

Изследователски екип: Съвместно българо-немско изследване. *Участници от българска страна:* Симеон Бочев (ръководител), Иван Григоров и Веселин Дачев от НИКК-ДНМ-МВР; Камен Аврамов и Борислав Топчийски от ВСШ-МВР; Юлия Митева-Янчева от СКИ при ГП на НРБ; проф. д-р Петко Дончев, д.м.н. и доц. д-р Борис Щърбанов, д.м. от Института по неврология, психиатрия и неврохирургия при Медицинска академия; Петър Корнажев, адвокат.

От немска страна участва Криминалистическият институт на МВР-ГДР с 10 изследователи.

Методика на изследването: Комплексно криминологично, психологическо и криминалистическо изследване на проблемите, свързани с половите престъпления. С въпросник са проучени 282 наказателни (следствени и съдебни) дела, завършили с осъдителна присъда (с 335 осъдени и 297 пострадали лица), което представлява 15%-тна типологична извадка на сакционирания престъпления за периода 1977–1979 г. С отделни въпросници е проучено състоянието на работата по представителна група спрени предварителни производства поради неразкриване на извършителите, както и причините за това.

Разработени проблеми: Разгледан е широк кръг въпроси, свързани с превенцията, разследването и доказването на половите престъпления и главно на изнасилванията. Направена е криминологична характеристика на престъпленията и техните извършители и отделно на групово извършените изнасилвания. Акцентирано е върху виктимологичните проблеми при престъпленията по разврата. Разработени са организационните и психологичните подходи при разследването на този вид престъпни деяния. Анализирани

са възможностите за прилагане на криминологични знания при изграждане на типични версии, подготовка на огледи и разпити, подпомагане на следователите и прокурорите при конкретната им аналитична и превантивна работа – изпращане на сигнални предложения и определения, провеждане на правно-пропагандни мероприятия и др.

Реализация: Предложени са насоки и мерки за подобряване на превенцията, разследването и разкриването на престъпления по разврата.

Публикация: Половите престъпления (криминалистически и криминологични проблеми) (сборник статии под редакцията на С. Бочев). С., изд. НИКК-ДНМ, 1986, 180 с.

35. Психични нагласи за противообществени прояви на непълнолетните

Година на приключване: 1985 г.

Изследовател: Мария Гитева.

Методика на изследването: Проведени са анонимни анкетни проучвания на правонарушители, регистрирани в ДПС, на правонарушители, настанени в трудово-възпитателни училища, на непълнолетни с присъди, както и на контролна група ученици от средни училища. Анализирани е информацията от лични картони, характеристики и справки от училища и различни организации, анамнези и освидетелствания и др.

Разработени проблеми: Разработени са същността и ролята на психичните нагласи у подрастващите за извършване на противообществени прояви, предпоставките и механизмите на формиране и изменение на тези нагласи.

Реализация: Изводи и препоръки за неутрализиране на психичните нагласи към асоциално поведение у подрастващите.

Основна публикация: Гитева, М. Психични нагласи за противообществени прояви на непълнолетните. С., изд. НИКК-ДНМ, 1986, 126 с.

36. Индивидуална профилактична работа с извършителите на криминални престъпления

Година на приключване и възложител: 1985 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследователски екип: Иван Григоров (ръководител), Васил Янарлиев, Владимир Тутберидзе, Венета Гюрова.

Методика на изследването: Проведено е репрезентативно изследване за изучаване състоянието на оперативната обстановка и организацията на индивидуалната профилактична работа чрез типологична извадка, включваща София, Бургас, Плевен, Велико Търново, Монтана, Пловдив, Перник, Сливен и Хасково. Проведени са наблюдения върху профилактичната работа с рецидивисти, изтърпяващи наказание „лишаване от свобода“ в затворите в София, Бургас, Плевен и Сливен и в ПД „Бойчиновци“.

Разработени проблеми: Проучена е организацията на индивидуалната профилактична работа на оперативните работници по криминална линия, районните инспектори и инспекторите от детските педагогически стаи. Анализирани са причините за незадоволителните резултати от индивидуалната профилактична работа. Проучени са възможностите за прилагане на диференциран подход при организирането на индивидуалната профилактична работа.

Реализация: Изготвени са предложения за усъвършенстване на индивидуалната профилактична работа с лицата от криминалния контингент и *Методическо указание за*

организиране и провеждане на индивидуалната профилактична работа. Предложенията и Методическото указание са обсъдени и приети на заседания на Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност при ДНМ (октомври 1986 г. и ноември 1987 г.).

Публикации: Григоров, Ив., В. Янарлиев. Индивидуалната профилактична работа с извършителите на криминални престъпления (студия). – В: Индивидуалната профилактична работа с извършителите на криминални престъпления. С., изд. НИКК-ДНМ, 1986, 156 с. (секретно); В. Янарлиев. Профилактичната дейност на оперативните работници от криминалните служби, провеждана във формата на оперативни дела (методическо пособие). – пак там; Вл. Тутберидзе. Индивидуалната профилактична работа на районните инспектори с извършителите на криминални престъпления (методическо пособие). – пак там; В. Гюрова. Индивидуалната профилактична работа на инспекторите от детските педагогически стаи (методическо пособие). – пак там.

37. Престъпления срещу възрастни граждани

Година на приключване: 1985 г.

Изследовател: Симеон Бочев.

Методика на изследването: За информационна база са използвани демографски данни за населението на страната, данни за регистрираните престъпления с жертви възрастни граждани, НОХД, материали на служби на НМ.

Разработени проблеми: Направен е анализ на престъпността срещу възрастни граждани по вид на деянията. Разгледани са причините за извършване на престъпленията и условията на виктимизация на пострадалите лица, връзката между тях и извършителите на престъпления.

Реализация: Очертани са направленията и са формулирани конкретни мерки за ограничаване на престъпността срещу възрастни граждани при съблюдаването на комплексен подход за борбата с нея.

Публикация: Бочев, С. Престъпления срещу възрастни граждани и някои мерки за тяхното ограничаване. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIII. С., 1986.

38. Престъпленията и другите правонарушения в системата на горите и горската промишленост и борбата с тях

Година на приключване и възложител: 1986 г.; Комитет по горите при МС.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ-МВР и СКИ при ГП на НРБ. *Участници от НИКК:* Юлия Бояджиева (ръководител) и Августин Ганчев. *Участник от СКИ:* Васил Попов.

Методика на изследването: Проведено е комплексно изследване на криминологичните и оперативно-издирвателните проблеми на престъпността в системата на горите и горската промишленост. Използвани са данни от статистиката на НМ и съдебната статистика. Проучени са статистически карти за предотвратени престъпления, оперативни и наказателни дела, обзори за характерни престъпления в отрасъла. Проведени са анкети и разговори с ОР, обслужващи горскостопански комбинати и горски стопанства и служители от отрасъла.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на престъпленията и административните нарушения в системата на горското стопанство, горската промишленост, ловното и рибното стопанство, както и характеристика на

извършителите на престъпления. Изследвани са различните по характер фактори за извършване на престъпления и други правонарушения. Анализирани е дейността на специализираните държавни органи за борба с престъпността в системата на горското, ловното и рибното стопанство, на органите на милицията, съдебната власт, местното самоуправление. Проучени са състоянието и проблемите на контролната дейност и на взаимодействието на всички оторизирани органи в посочените сфери. Изследвани и анализирани са въпроси, свързани с предотвратяването, разкриването и документирането на престъпления.

Реализация: Разработени са предложения за усъвършенстване работата на стопанските служби от НМ по оперативното обслужване на обектите в горското, ловното и рибното стопанство и горската промишленост. Предложенията са обсъдени и приети на заседание на Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност при ДНМ (ноември 1987 г.). Основната част от мероприятията са включени в плана за 1988 г. на отдел „Селско и горско стопанство и хранително-вкусова промишленост” при управление „Стопанско”-ДНМ. Организиран е национален сбор на ОР, обслужващи горскостопанските комбинати, горските стопанства и дървообработващите заводи, на който са представени резултатите от изследването и са обсъдени проблемите на оперативното обслужване на отрасъла. Изнесен е доклад „Изследване на престъпността и другите правонарушения в системата на горите, дърводобивната и дървообработващата промишленост” (Ю. Бояджиева) на международна конференция по социология на правото (София, 1987 г.). Резултати от изследването са представени на семинар на Българската асоциация по криминология (декември 1987 г.).

Публикации: Попов, В., Ю. Бояджиева. Престъпленията и другите правонарушения в системата на горите и горската промишленост и борбата с тях (изследователски доклад, 1987 г., библиотека на НИКК-ДНМ); Бояджиева, Ю., А. Ганчев. Предотвратяване и разкриване на престъпления в горското стопанство (методическо пособие). С., изд. НИКК-ДНМ, 1988, 98 с. (секретно); Бояджиева, Ю. Състояние на престъпността и проблеми на профилактичната работа в горското стопанство и горската промишленост. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 5, 1987 (секретен).

39. Възможности за усъвършенстване на автоматизираната оперативно-издирвателна система на НМ

Година на приключване и възложител: 1986 г., ръководство на ДНМ.

Изследователски екип: Иван Григоров (ръководител), Николай Тепавичаров, Мария Стойчева.

Методика на изследването: Експресно проучване, при което е събрана и обработена информация за предкриминалните прояви на 1000 лица, осъдени за първи път, от следните източници: НОХД; карти за криминалистическа регистрация; дела за оперативен отчет; книги за доведени лица в РУ на МВР; картотеки на ДВНМН и заведения за отрезвяване; документация на доброволни отряди на трудещите се; азбучници на общинските народни съвети.

Разработени проблеми: Проучени и типизирани са предкриминалните прояви на включените в извадката лица. Установени са местата, където се събира и съхранява информацията за тези прояви, както и възможностите за използването ѝ за нуждите на АОИС на НМ. Анализирани са недостатъците на информационното обезпечаване на

АОИС. Разгледани са възможностите за тяхното преодоляване, за разширяване кръга на включените в масивите лица и за формирането на нов „предкриминален контингент”.

Реализация: Заключителен доклад с резултатите от изследването, изводите и предложенията е предоставен на управление ”Криминално”-ДНМ и отдел „Оперативен отчет”-ДНМ. Информация за изследването с направените предложения са обсъдени и приети на заседание на Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност при ДНМ (март 1987 г.).

40. Организация и тактика на разкриването и разследването на престъпления, свързани с производството и търговията с некачествена, нестандартна и некомплектна продукция

Година на приключване и възложител: 1986 г., управление „Стопанско”-ДНМ и Главно следствено управление-МВР.

Изследователски екип: Симеон Бочев (ръководител), Гачо Груев.

Методика на изследването: Проведеното изследване има комплексен характер – криминологичен, оперативно-издирвателен, криминалистически. С въпросници са проучени оперативни и следствени дела и карти за предотвратени престъпления. Проведени са анкети с ОР, следователи, контрольори по качеството, ревизори, инспектори по търговията, прокурори. Използвани са статистически данни за регистрираните, разкритите и санкционирани престъпления по чл. 228 и 231 от НК.

Разработени проблеми: Направена е криминологична, оперативна и криминалистическа характеристика на престъпленията по чл. 228 и 231 от НК. Установени са факторите за латентност на този вид престъпления. Проучена е организацията за събиране и първоначална обработка на сигналите за такива деяния, типичните ситуации, при които започват, респективно се прекратяват оперативните и следствените дела. Анализирани са положителните страни и слабите места във взаимодействието на органите на НМ, прокуратурата и звената от системата за контрол по качеството.

Реализация: Изготвен е изследователски доклад с предложения за усъвършенстване разкриването и разследването на престъпленията, свързани с производство и търговия на некачествена, нестандартна и некомплектна продукция. Предложенията са обсъдени и приети на заседание на Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност (март 1987 г.)

Публикации: Бочев, С. Методика за разследване на престъпленията по чл. 228 и 231 от НК. С., изд. НИКК-ДНМ, 1987, 72 с.; Груев, Г. Методика за разкриване на престъпленията по чл. 228 и 231 от НК. С., изд. НИКК-ДНМ, 1988, 76 с. (секретно).

41. Безнадзорност и противообществени прояви на малолетните и непълнолетните

Година на приключване и възложител: 1986 г., управление „Криминално”-ДНМ.

Изследовател: Иван Карагьозов.

Методика и Разработени проблеми: Дадено е определение за безнадзорност. Направен е анализ на безнадзорността като социално явление, на недостатъците в борбата с него. Направена е характеристика на безнадзорната личност, разгледани са етапите на формирането на тази личност, специфичните фактори за безнадзорността на маловръстните, характерните простъпки на безнадзорните деца. Изучено е мнението на нерепрезентативна група от специалисти (30) с опит в работата с безнадзорни деца от

ДПС, ДВНМН, прокурори, обществени възпитатели, от Централната и местните комисии за БППМН.

Публикации: Карагъзов, Ив. Безнадзорността като социално-психично явление при малолетните и непълнолетните. – Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIII. С., 1986; Карагъзов, Ив. Безнадзорността – социална промяна и условие за противообществена изява на личността. – Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIV. С., 1987.

42. Психолого-педагогическо изучаване на деца, преминаващи през домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни

Година на приключване и възложител: 1987 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследовател: Иван Карагъзов.

Методика на изследването: Проведени са анкети, използвани са тестови методики за наблюдение на различни категории лица, преминаващи през ДВНМН.

Разработени проблеми: Проучен е процесът на изучаване, оценка и разработване на диагностично-прогностична характеристика на малолетни и непълнолетни лица, настанени в ДВНМН, с които се провежда индивидуална превантивна работа.

Реализация: Разработена е методика, в която са включени всички диагностични процедури за изучаване и оценка на личностните качества и социалното поведение на лицата. Методиката е експериментирана в практиката на ДВНМН.

Публикация: Карагъзов, Ив. Методика за психолого-педагогическо изучаване на малолетни и непълнолетни, преминаващи през домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни. С., изд. НИКК-ДНМ, 1988, 97 с.

43. Криминологични проблеми на хулиганството

Година на приключване: 1987 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на НРБ и НИКК-ДНМ. *Участници от СКИ:* Юлия Митева-Янчева (ръководител), Евгения Вачкова, Петър Лалов. *Участници от НИКК-МВР:* Венета Гюрова, Виолета Кръстева.

Методика на изследването: Проведено е комплексно репрезентативно криминологично-психологично изследване на явленията в столицата, Благоевградски, Бургаски и Пловдивски окръг. Проведено е психологично изследване на 150 извършители на хулигански прояви, разпределени поравно в 3 групи (наказани по Указа за борба с дребното хулиганство, осъдени за първи път, специални рецидивисти), чрез документално проучване на затворнически досиета, програмирано интервю, личностен въпросник на Х. Айзенк, тест на БАС-Дюрки. Проведена е анкета в 6 окръга на страната с 630 представители на институциите, имащи отношение към проблема: съдии, прокурори, служители на НМ от оперативния и охранителния състав, инспектори от ДПС, командири на доброволни отряди на трудещите се, председатели на центрове за възпитателна работа по местоживееене, съвети за профилактика по месторабота, местни комисии за БППМН, училищни комисии за БППМН и другарски съдилища. Проведено е програмирано интервю с 200 офицери и 500 сержанти, участващи в структури по охраната на обществения ред в София, Пловдив и Благоевград. Посетени са местата за изтърпяване на наказанието „задържане в поделенията на МВР до 15 денонощия“ в София, Пловдив и Бургас.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на хулиганството като негативно социално явление (същност, състояние, тенденции), както и криминологична, социално-психологична и индивидуално-психологична характеристика на хулиганите.

Анализирани са детерминиращите фактори. Изследвана е социалната реакция на явлението: на пострадали лица, на органите на милицията, следствието, прокуратурата, съда и други държавни органи, както и на обществени превантивни звена.

Реализация: Разработени са конкретни мероприятия за повишаване ефективността на борбата с хулиганството по направления на дейност. Изготвена е програма за приложение на резултатите от изследването. Представен е доклад (В. Гюрова) „Някои социалнопсихични особености на извършителите на хулиганство” на международна конференция по социология на правото, София, 1987 г.

Публикация: Митева, Ю., В. Гюрова, В. Кръстева, Е. Вачкова, П. Лалов. Хулиганството – криминологически проблеми и социална реакция. С., изд. НИКК-ДНМ, 1988, 166 с.

44. Организация на работата на милицията в сферата на борбата с престъпленията, извършвани при изкупуването и реализацията на вторични суровини

Година на приключване: 1987 г., управление „Стопанско”-ДНМ.

Изследователски колектив: Румен Кабуров (ръководител), Валерия Христова от НИКК; Динко Иванов от Управление „Стопанско”-ДНМ.

Методика на изследването: Проучени са нормативни актове, оперативни и съдебни дела и други материали.

Разработени проблеми: Анализирани са механизмите на дейността по изкупуването и реализацията на вторичните суровини. Изучени са причините и условията за извършване на нарушения. Разгледани са способите на най-често извършваните престъпления, съпътстващи движението на вторичните суровини. Разработени са характерните особености на тактиката по предотвратяването и разкриването на изследваните престъпления.

Реализация: Предложения за подобряване на ОИД на органите на НМ по предотвратяването и разкриването на престъпления в отрасъла.

Публикация: Кабуров, Р., В. Христова, Д. Иванов. Разкриване на престъпления, извършвани при изкупуването и реализацията на вторичните суровини. С., изд. НИКК-ДНМ, 1988, 72 с. (методическо пособие) (секретно).

45. Правонарушения при осъществяване на стопанската дейност в условията на самоуправление

Година на приключване и възложител: 1987 г., изследването е проведено в изпълнение на мероприятия на ДНМ за реализиране решенията на Политбюро на ЦК на БКП от декември 1986 г.

Изследователски екип: Съвместно изследване на Управление „Стопанско”-ДНМ, НИКК-ДНМ и ВСШ-МВР. Участници от НИКК: Юлия Бояджиева, Августин Ганчев.

Изследователски задачи: Разработване на прогнози за нарушения и престъпления при приложението на Правилника за стопанската дейност и методики за тяхното разкриване и документиране.

Публикация: Възможни нарушения и престъпления при осъществяване на стопанската дейност в условията на самоуправление (сборник). С., изд. ДНМ-МВР, 1988.

46. Използване на психологически профили при издирване на неизвестни извършители на престъпления

Година на приключване и възложител: 1987 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследователски екип: Иван Григоров (ръководител), Владимир Тутберидзе, Мария Гитева. Впоследствие по отношение на умишлените убийства е работено съвместно с научен колектив от *Института по неврология, психиатрия и неврохирургия при Медицинска академия* с ръководител проф. д-р Петко Дончев, д.м.н.

Реализация на резултатите от изследването: Изготвено е *Методическо указание за използване на профилни психологически характеристики при издирване на неизвестни извършители на убийства и изнасилвания*, обсъдено и прието от Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност при ДНМ (ноември 1987 г.). На заседание на Съвета по внедряване през март 1988 г. е взето решение за експериментиране на методиките.

Публикации: Гитева, М. Примерна структура на психологически профил на извършителите на умишлени убийства. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIV, 1987; Гитева, М. Личностни профили на извършители на умишлени убийства (подход и методика на разработването им). – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XVI, 1989.

47. Криминалистическа характеристика на престъплението

Година на приключване и възложител: 1987 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследовател: Йонко Кунчев.

Методика на изследването: Извлечени са статистически данни от информационните системи на ДНМ относно извършените умишлени убийства. Данните са отразени в таблици, които позволяват да се проследи връзката между отделните обстоятелства, свързани с този вид престъпления.

Разработени проблеми: Проучени и анализирани са теоретичните аспекти на криминалистическата характеристика на престъплението. Представено е понятие за криминалистическа характеристика на престъпление и са разкрити практическите възможности за прилагането ѝ в процеса на разследване.

Публикация: Кунчев. Й. Теоретико-приложни аспекти на криминалистическата характеристика на престъплението. С., изд. НИКК-МВР, 1988, 70 с.

48. Престъпните сборища

Година на приключване и възложител: 1988 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на *НИКК-ДНМ* – Васил Янарлиев (ръководител на изследването) и *ВИ-МВР* – Калчо Таушанов.

Методика на изследването: Ползвана е емпирична информация от различни източници за престъпните сборища в най-големите градове на страната – София, Пловдив и Варна, с темпорален обхват 1976–1987 г.: анкетираны са 60 ОР от криминалните служби на милицията в обхванатите от изследването градове; проведени са 30 програмирани интервюта с началническия състав на тези служби в СГУ-МВР и ОУ на МВР в Пловдив и Варна, както и с ръководителите на аналогичните звена в 15 РУ на МВР към тях; проучени са 30 оперативни (литерни) дела, водени на престъпни сборища, както и други служебни материали (годишни отчети на звената, осъществяващи борбата с криминалната престъпност; справки за дейността на тези звена по негласното наблюдение и

контролирането на процесите в престъпните сборища; отчети за дейността на криминалните служби с негласните сътрудници по криминална линия и др.).

Разработени проблеми: Изследвани са проблемите на превенцията и разкриването на криминалните престъпления чрез оперативното обслужване на престъпните сборища. Разкрити са основните характеристики на криминогенните процеси в престъпните сборища, разглеждани като особено социално явление със специфична субкултура на социалната група, формирана от техните постоянни посетители. Изучени са начините, средствата и методите за повишаване на ефективността от дейността на негласните сътрудници на криминалните служби в престъпните сборища за негласно наблюдение и контролиране от милицията на протичащите процеси в тях. Установени са организационно-управленските възможности за подобряване дейността на негласните сътрудници на криминалните служби в престъпните сборища за придобиване на информация за целите на предотвратяването на замисляни и подготвяни престъпления, както и за разкриване на извършени престъпни деяния. Характеризирана е оперативната обстановка в установените престъпни сборища на територията на трите най-големи града в страната.

Реализация: Направени са предложения за подобряване на оперативно-издирвателната дейност в престъпните сборища. Предложенията са обсъдени и приети на заседание на Съвета по внедряване по проблемите на оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност при ДНМ (септември 1988 г.).

Публикации: Янарлиев, В., К. Таушанов. Престъпните сборища (научноизследователски доклад, 1990 г., непубликуван); Янарлиев, В. Организационни принципи на агентурната работа на органите на полицията в престъпните сборища. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр. 5, 1991 (секретен); Кунчев, Й. Престъпното сборище: същност и видове. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XVIII, 1992.

49. Серийните кражби

Година на приключване и възложител: 1988 г.; управление „Криминално”-ДНМ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-ДНМ и ВИ-МВР; Иван Григоров (ръководител), Николай Тепавичаров и Мария Стойчева от НИКК-МВР; Иван Боев от ВИ-МВР.

Методика на изследването: Проведено е комплексно криминологично, оперативно-издирвателно и криминалистическо изследване на серийните кражби. Анализирани са статистическа информация за разкритите серийни кражби. С въпросници са проучени оперативни и следствени дела. Проведена е анкета за проучване мнението на оперативни работници, следователи, дознатели, началници на криминални отделения и отдели. Използвани са годишни анализи и обзори на криминалните служби на милицията. Направени са беседи и интервюта с началници на отделения и отдели.

Разработени проблеми: Направен е криминологичен анализ на престъпленията и техните извършители: състояние, структура и динамика, личностни особености на извършителите, причини и условия. Анализирани са организацията на работата на оперативно-издирвателните органи и на органите на предварителното разследване по разкриването и разследването на множество кражби – положителни страни и недостатъци.

Реализация: Формулирани са предложения за подобряване на самостоятелната и съвместната работа на органите на предварителното разследване и на оперативните органи в борбата със серийните кражби на обществено и лично имущество. Предложенията са

обсъдени и приети на заседание на Съвета по внедряване по проблемите оперативно-издирвателната, следствената и експертната дейност към ДНМ (юни 1989 г.).

Публикация: Григоров, Ив., Ив. Боев, Н. Тепавичаров, М. Стойчева. Серийни кражби. С., Изд. НИКК-ДНМ, 1989 с.

50. Проституцията и проблеми на Народната милиция в борбата с нея

Година на приключване: 1988 г., управление „Криминално“-ДНМ.

Изследователски екип: Йонко Кунчев (ръководител), Константин Симеонов.

Методика на изследването: Изследването има експресен характер. Проведени са беседи със 70 проституиращи жени, със служители от превантивното отделение на отдел „Криминален“ на СГУ-МВР и специализираните групи за борба с проституцията към криминалните отдели на ОУ на МВР във Варна и Бургас. Осъществено е непосредствено наблюдение и участие в дейността на тези групи.

Разработени проблеми: Очертани са основните аспекти на проституцията в България, факторите, способстващи възникването и разпространението ѝ, връзката ѝ с други негативни явления. Анализирани са проблемите на органите на милицията в борбата с нея и възможностите за реалното ѝ ограничаване.

Реализация: Предложени са мерки за усъвършенстване на борбата с проституцията.

Публикация: Й. Кунчев, К. Симеонов. Проституцията и проблеми на Народната милиция в борбата с нея. С., изд. НИКК-ДНМ, 1989, 44 с.

51. Разкриване на валутни престъпления

Година на приключване и възложител: 1988 г., Главно следствено управление-МВР.

Изследователски екип: Симеон Бочев (ръководител), Любомир Начев, Илия Янев.

Методика на изследването: Направен е анализ на нормативни актове и ръководни документи, както и на оперативната, следствената и съдебната практика.

Разработени проблеми: Разработени са въпросите относно: фактите, които подлежат на установяване и документиране при разкриването на валутни престъпления, включително причините и условията за престъпната дейност; характерните способности за извършване на валутни престъпления; въпросите на разкриването и документирането; етапите на работата по оперативни дела.

Реализация: Формулирани са предложения за подобряване на работата по разкриването и документирането на валутни престъпления.

Публикация: Бочев, С., Л. Начев, Ил. Янев. Разкриване на валутните престъпления. С., изд. НИКК-МВР, 1989, 121 с. (секретно).

52. Разследване на престъпления, свързани с наркоманията

Година на приключване и възложител: 1989 г., Главно следствено управление-МВР.

Изследователски екип: Симеон Бочев (ръководител), Йонко Кунчев, Константин Симеонов.

Методика на изследването: Проучени са следствени дела за престъпления, свързани с използване на наркотични вещества. Анализирани са методиката за разследване на този вид престъпления.

Разработени проблеми: Разгледани са специфичните особености при образуването на досъдебно производство за престъпления, свързани с използване на наркотични вещества, както и при провеждането на отделните действия по разследването. Разкрити са аспектите на *превантивната дейност на разследващия орган* във връзка с разследването на този вид престъпления.

Публикация: Бочев, С., Й. Кунчев, К. Симеонов. Разследване на престъпления, свързани с наркоманията. С., изд. НИКК, 1990, 112 с.

53. Разкриване на престъпни посегателства срещу моторни превозни средства

Година на приключване и възложител: 1990 г., управление „Криминално”-ДНМ.

Изследовател: Йонко Кунчев.

Методика на изследването: Проучени са следствени дела и оперативни разработки за разкриване на кражби и противозаконни отнемания на МПС, както и на кражби от МПС.

Разработени проблеми: Разработена е криминалистическата характеристика на престъпните посегателства срещу МПС, типичните ситуации, при които започва дейността по тяхното разкриване, както и съчетанието на следствените и оперативно-издирвателните действия за разкриване извършителите на тези престъпления.

Публикация: Кунчев, Й. Разкриване на престъпни посегателства срещу моторни превозни средства. С., изд. НИКК, 1990, 90 с.

54. Профилактика и разкриване на престъпления, извършвани от длъжностни лица в народните съвети и кметствата

Година на приключване и възложител: 1990 г., управление „Стопанско”-ДНМ.

Изследователски екип: Юлия Бояджиева (ръководител), Валерия Христова, Августин Ганчев.

Методика на изследването: Анализът и изводите се основават на информация от статистиката на НМ, от проучването на оперативни дела за престъпления, извършени от длъжностни лица в системата на народните съвети и кметствата (113 ОД), карти за предотвратени престъпления, ревизионни актове на органите на ДФК. Проведена е анкета с 251 оперативни работници, обслужващи Софийския градски народен съвет, областните народни съвети, 205 общински народни съвета (75,6% от общинските съвети в страната) и 2194 кметства (33% от всички кметства). Проведени са 80 беседи със служители от ръководния и оперативния състав на СДВР и общински управления на МВР в столицата, РДВР-гр. Пловдив и ОБУ на МВР в Сандански, Карлово, Девин, Лозница, Никопол, Свищов и др. Проведени са и около 50 беседи с ръководители и служители от народни съвети и кметства в столицата и страната, с финансови ревизори и други специалисти.

Разработени проблеми: Изследването е проведено в условията на преход към новите структури и компетенции на народните съвети и кметствата. Направен е анализ на състоянието и структурата на престъпността в системата на местните органи на самоуправление и на факторите, благоприятстващи извършването на различните категории

престъпления, със субекти длъжностни лица. Разгледани са способите за извършване на характерните престъпления. Изследвани са проблемите на профилактиката, разкриването и документирането на престъпленията.

Реализация: Изготвени са предложения за подобряване на оперативното обслужване на общинските структури. Резюме от изводите на изследването и направените предложения са включени в месечен обзор на управление „Стопанско”, изпратен на териториалните стопански служби.

Публикации: Бояджиева, Ю., В. Христова, А. Ганчев. Профилактика и разкриване на престъпления, извършвани от длъжностни лица в народните съвети и кметствата (методическо пособие). С., изд. НИКК-ДМ, 1991, 110 с. (секретно); Бояджиева, Ю. Подкупите в народните съвети и кметствата. – Служебен бюлетин на ДНМ-МВР, бр.1, 1990 (секретен); Бояджиева, Ю. Как и доколко се нарушава законът от длъжностни лица в народните съвети и кметствата (резултати от едно проучване). – Народна милиция, кн. 2, 1990; Бояджиева, Ю. Корупцията в народните съвети. – Общество и право, кн. 8, 1990.

55. Причини за безстопанствеността и предотвратяването ѝ в условията на икономическа реформа

Година на приключване и възложител: 1990 г., изследването е проведено по предложение на Комисията за защита на обществените интереси и правата на гражданите при Деветото народно събрание на НРБ.

Изследователски екип: Съвместно изследване на СКИ при ГП на РБ и НИКК-МВР. *Участници от СКИ:* Анна Славов (ръководител), Младен Червеняков. *Участници от НИКК:* Юлия Бояджиева, Румен Кабуров.

Методика на изследването: Проучени са 100 предварителни и съдебни производства, проведени са анкети и беседи със следователи и оперативни работници.

Разработени проблеми: Проучени са състоянието, тенденциите, проявите форми и специфичните причини и условия за съществуване на явлението в условията на икономическа реформа. Целта е да се набележат конкретни мерки за усъвършенстване на борбата срещу безстопанствеността.

Реализация: Поради качествената промяна в социално-икономическата обстановка в страната в края на 1989 г. и началото на 1990 г. изследването е преустановено с обобщаване на наличните към момента резултати.

Публикации: Бояджиева, Ю., Р. Кабуров, А. Славова, Мл. Червеняков. Някои проблеми на безстопанствеността и борбата с нея. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVIII. С., 1992; Кабуров, Р. Методика за разследване на безстопанствеността (чл.219 НК). С., изд. НИКК-МВР, 1992, 114 с.

56. Престъпления, извършвани от и спрямо чужденци

Година на приключване: 1990 г.

Изследовател: Виолета Кръстева.

Методика на изследването: Използвани са данни за развитието на туризма в България и за регистрираните престъпления, извършени от и спрямо чужденци за периода 1980–1989 г. Проведени са разговори със служители от милицията и сферата на туризма. При анализа са използвани коефициенти на криминална активност на различни групи извършители на престъпления.

Разработени проблеми: Направен е анализ на извършваните престъпления по вид, място на извършване и други признаци, както и на извършителите – чужди граждани, според тяхната националност. Проучена е организацията на работата на милицията за осигуряване реда, личната и имуществената неприкосновеност на чужденците.

Реализация: Очертани са задачите, стоящи пред охранителните органи на милицията по ограничаване на престъпленията, извършвани от и спрямо чужденци.

Публикация: *Кръстева, В.* Престъпления, извършвани от и спрямо чужденци, и някои мерки за тяхното ограничаване. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XVII. С., 1990.

57. Проблеми на борбата с организираната престъпност в Република България

Година на приключване и възложител: 1991 г., ръководство на МВР.

Изследователски екип: Любомир Начев (ръководител), Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Експресно криминологично проучване. Проведена е анкета с ръководителите на централните и окръжните поделения на МВР. Проучена е наличната към момента специализирана литература по проблема. Проучен е опитът на други държави по организацията на борбата с организираната престъпност.

Разработени проблеми: Дефинирано е понятието “организирана престъпност”. На базата на статистическа и анкетна информация са разкрити мащабите, структурата и степента на обществена опасност на явлението в началото на социално-икономическия преход в България. Представени са прогностични виждания за тенденциите в развитието на организираната престъпност през следващите години.

Реализация: Изготвен е доклад с резултатите от изследването. Предложени са институционални и организационни мерки, които би следвало да се предприемат за изпреварващо противодействие на явлението. Заключителната препоръка от изследването е да се създаде самостоятелно звено за борба с организираната престъпност, но като структурна единица на Управление „Стопанско”-ДНМ. По други съображения ръководството на МВР взема решение за създаване на Централна служба за борба с организираната престъпност като структура на МВР.

Публикации: *Начев, Л., Ю. Бояджиева.* Проблеми на борбата с организираната престъпност в Република България. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVIII. С., 1992; *Бояджиева, Ю., Л. Начев.* Организираната престъпност в България. – В: Организираната престъпност – проблеми, превенция и контрол (материали от конференция, проведена на 27 февруари 1992 г. в София). С., изд. БАК, 1992.

58. Възможности за престъпления във фирми на граждани

Година на приключване и възложител: 1991 г., направление „Икономическа полиция”-ДНП.

Изследовател: Валерия Христова.

Методика на изследването: Проведена е анкета, използвана е информация от статистически и литературни източници.

Разработени проблеми: Резултатите от изследването предоставят обобщена информация за състоянието и възможностите за извършване на правонарушения в частния сектор на икономиката в началния етап на прехода към пазарна икономика. Определя се обсегът на оперативно-издирвателната дейност в тази сфера. Прави се характеристика на правонарушенията във фирми на граждани – основни видове и способи за извършването

им, криминогенни фактори, насоки на взаимодействие с данъчните служби и други специализирани органи.

Публикация: Христова, В. Правонарушения във фирми на граждани (изследователски доклад, С., 1991 г., библиотека на НИКК).

59. Прогнозиране тенденциите на икономическата престъпност при прехода към пазарно стопанство

Година на приключване и възложител: 1992 г., направление „Икономическа полиция“-ДНП.

Изследовател: Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Проведено е прогностично криминологично изследване на икономическата престъпност в началния период от прехода към пазарно стопанство. Използвани са възможностите на различни прогностични методи за събиране на необходимата емпирична информация и за оценяване на бъдещите изменения в равнището, структурата и тенденциите на престъпността: експертна оценка (в експертната група са обхванати 100 души: служители по линия на икономическата престъпност от полицията и НСС, следователи, специалисти от ДФК, банковата система, отраслови министерства, научни работници и преподаватели); метод на аналогията; анализ на основните промени в икономическите отношения и социалната сфера с оглед на техните криминогенни и антикриминогенни последици; анализ на нормативните актове, регламентиращи новите пазарни отношения; екстраполация на динамичните редове на разкритите престъпления в икономиката по видове.

Разработени проблеми: Дадени са вероятните форми и тенденции на проявление на различните видове и категории престъпления. Прогнозата е предшествана от ретроспективен анализ на престъпността в условията на планово-централизирания модел на управление на българската икономика.

Реализация: Прогнозата с вероятните изменения в характеристиките и тенденциите на стопанската престъпност при прехода към пазарна икономика е предоставена на службите на икономическа полиция за нуждите на планирането и организирането на борбата с престъпността при условията на зараждаща се пазарна икономика. Резултати от изследването са представени на два семинара на БАК през 1992 г. Изнесена е лекция пред състава на СДВР с резултати от изследването.

Публикация: Бояджиева, Ю. Прогнозиране на икономическата престъпност при прехода към пазарно стопанство. С., 1993, изд. НИКК-МВР, 183 с.

60. Полицейска охрана на събрания, митинги и манифестации

Година на приключване и възложител: 1992 г., направление „Охрана на обществения ред“-ДНП.

Изследователски екип: Кольо Колев (ръководител), Венета Гюрова.

Методика на изследването: Проучени са справки, анализи и планове за дейността на полицията по охрана на обществения ред при провеждане на масови прояви. Анкетирани са 220 служители от ръководния и изпълнителския състав на полицията, 50% от които са от специализираните поделения и групи за охрана на масови мероприятия. Проведена е програмирана беседа с представители на местните органи на държавната власт и лидери на политически партии и граждански сдружения. С помощта на

психологически въпросници е извършено изследване на 150 полицейски служители, участващи непосредствено в охраната на масови прояви.

Разработени проблеми: Изучени са същността и характерните особености на събранията, митингите и манифестациите, анализирани са нормативните актове, регламентиращи тяхното провеждане. Проучена е организацията на охранителната дейност и управлението на полицейските сили при поддържането на реда по време на масови мероприятия. Изследвани са социалнопсихологическите и личностните фактори, оказващи влияние върху ефективното осъществяване на охраната на реда при масови прояви. Проучена е практиката на полицията в други държави по поддържането на реда при масови мероприятия.

Реализация: Направени са предложения за подобряване дейността на полицията по охраната на обществения ред на събрания, митинги и манифестации.

Публикация: *Колев, К., В. Гюрова.* Полицейска охрана на събрания, митинги и манифестации (правни, организационни и психологически проблеми). С., изд. НИКК-МВР, 1993, 80 с.; *Колев, К., В. Гюрова.* Фактори за нарушаване на реда при провеждане на масови прояви. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XX. С., 1994.

61. Виктимологичният анализ при разкриването на умишлените убийства

Година на приключване и възложител: 1992 г., направление „Криминална полиция”-ДНП.

Изследователски екип: Йонко Кунчев (ръководител), Мария Стойчева.

Методика на изследването: Събрани са данни за 1000 умишлени убийства чрез проучване на 750 наказателни дела. Данните от делата са отразявани в карта за всяко убийство и след това са обработени статистически по компютърен път.

Разработени проблеми: Във фокуса на проучването е връзката между извършителя на убийството и пострадалия, която е изследвана в повече от 60 аспекта. Целта е разкриване на типични характеристики на връзката между извършителя и пострадалия. Практическият смисъл на изследването е да бъде използвано при изграждането на версии при разследване на престъпления с неизвестен извършител въз основа на принципа, че типичното, което е установено при изследване на голям брой престъпления от един и същ вид, може да бъде най-вероятно при разследване на отделното престъпление от същия вид. Направен е и *криминологичен анализ* на умишлените убийства.

Реализация: Резултатите от изследването са представени в научен доклад. Част от тях са използвани в дисертационната разработка на Й. Кунчев „Криминалистическо познание на престъплението”, защитена през 2000 г. в СНС към ВАК със седалище Академията на МВР за получаване на научната степен „доктор на юридическите науки”.

Публикации: *Кунчев, Й., М. Стойчева.* Виктимологичният анализ при разкриването на умишлените убийства (изследователски доклад, 1992 г., непубликуван); *Й. Кунчев.* Криминалистика: престъпление, отражение, познание. С., 2000, 340 с.

62. Усъвършенстване дейността на полицията в борбата с детската престъпност

Година на приключване: 1993 г., направление „Криминална полиция”-ДНП.

Изследователски екип: Мария Гитева (ръководител) и Николай Тепавичаров от НИКК-МВР, Георги Петров от сектор „Детска престъпност” при направление „Криминално”-ДНП.

Методика на изследването: Проведено е емпирично изследване в градовете София, Бургас, Варна, Ловеч, Сливен, Ямбол, Габрово, Ботевград и Плевен. Проучена е извадка от 251 непълнолетни лица, извършители на престъпления, подбрани като най-типични случаи в работата на ИДПС от общо 20 371 водещи се на отчет лица в ДПС през 1992 г. Чрез въпросник и беседа-интервю е събрана необходимата информация както от ИДПС, така и от самите непълнолетни. Чрез въпросник с помощта на ИДПС е събрана наличната към момента информация за пострадали от престъпления деца (81 лица). Чрез експертна карта в свободна форма за отговори е изучено мнението на 98 специалисти от цялата страна – служители от криминални и следствени служби, ИДПС, специалисти от централната и местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, научни работници, педагози, възпитатели. Проучени са нормативни актове, статистически и аналитични материали, както и чуждестранен опит.

Разработени проблеми: Анализирани са състоянието, структурата и тенденциите на детската престъпност и на проблемите на специализираните полицейски органи в работата с маловръстните. Обоснована е нова концепция за ролята и мястото на полицейските органи в специализираната работа с малолетните и непълнолетните като обекти и субекти на престъпления и други правонарушения в условията на демократично преустройство на обществените отношения.

Реализация: Изготвени са препоръки и модели за системна работа с непълнолетните правонарушители.

Публикация: Гитева, М., Н. Тепавичаров, Г. Петров. Противодействието на полицията срещу детската престъпност. С., изд. НИКК-МВР, 1993, 125 с.

63. Общественото мнение за охранителната полиция

Година на приключване и възложител: 1994 г., направление „Охрана на обществения ред”-ДНП.

Изследователски екип: Венета Гюрова (ръководител), Весела Генова, Виолета Кръстева, Кольо Колев.

Методика на изследването: Проведени са преки анонимни анкети с граждани (1200 души) и служители от охранителната полиция (500 души). Обхватът на анкетирания е определен въз основа на представителни за страната типологично-гнездови извадки, формирани по метода на случайния подбор. Подборът на гнездата (населени места, в които има РПУ) е осъществен въз основа на типовете РПУ, категоризирани по следните показатели: коефициент на регистрирани криминални престъпления, брой на рецидивистите и населението от цигански етност, брой на обслужваното население и големината на обслужваната територия. При обработката на анкетната информация са използвани статистически показатели и коефициенти.

Разработени проблеми: Анализирани са същността и факторите за формиране на общественото мнение за полицията като важен субект на превенцията на престъпността, обезпечаването на сигурността на гражданите и спазването на човешките права. Разработени са въпросите на социалния образ на полицията – „репресивен” или „предохранителен”. Представени са анкетните резултати, отразяващи общественото мнение за охраната на обществения ред, дейността на полицейските инспектори и

числеността на охранителния състав, формите на сътрудничество между полиция и общество, както и социалните очаквания и изисквания към полицията.

Реализация: Изготвени са препоръки с оглед повишаване престижа и доверието към полицията, в частност охранителната полиция, като важен фактор в генералната и специалната превенция на престъпността. Осигурена е информационна база за разкриване динамиката на общественото мнение, която да послужи за сравнение при подобни бъдещи изследвания (вж. изследвания № 81, 86, 96, 103, 104 и 110).

Публикации: Гюрова, В., В. Генова, В. Кръстева, К. Колев. Общественото мнение за дейността на охранителната полиция. С., изд. НИКК-МВР, 1995, 148 с.; Генова, В., В. Гюрова. Информацията за полицията и общественото мнение. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XX. С., 1996.

64. Престъпността в държавния сектор на икономиката при прехода към пазарно стопанство

Година на приключване и възложител: 1995 г., направление „Икономическа полиция“-ДНП.

Изследовател: Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Проучени са различни документални източници: доклади, анализи и обзори на направленията „Икономическа полиция“ при ДНП и СДВР и на някои регионални икономически полицейски служби; сигнали за по-тежки и характерни престъпления, получени в икономическите полицейски звена за периода 1990–1994 г. (около 200); отчетни материали и анализи на Министерството на финансите, Агенцията за икономическо програмиране и развитие към МС, БНБ и други ведомства; резултати от политологически, социологически и други изследвания; публикации в средствата за масово осведомяване; нормативни актове. Проучени са 15 НОХД (1991–1992 г.) на Софийския градски и Софийския окръжен съд и столични районни съдилища. Проведена е писмена пощенска анкета с 250 ОР от страната, които обслужват държавни обекти в различни отрасли на икономиката (представителна извадка). Проведени са неформализирани беседи с началници на икономически полицейски служби, оперативни работници, финансови ревизори, служители от държавни фирми и банки.

Разработени проблеми: Анализирани са размерите, структурата и тенденциите на престъпността в държавния сектор в началото на преходния период към пазарна икономика, новите ѝ аспекти, състоянието ѝ по отрасли. Разгледани са криминогенните фактори, действащи в държавната сфера през изследвания период, направена е прогноза за проявлението на престъпността в бъдеще. Анализирани са проблемите на превенцията и разкриването на престъпленията в държавния сектор, осъществявани от органите на икономическа полиция.

Реализация: Изготвени са препоръки за подобряване на полицейското противодействие на престъпността в държавния сектор на икономиката на страната. Резюме с основните изводи от изследването и направените препоръки е представено на министъра на вътрешните работи. Резултати от изследването са обсъдени на семинар на БАК (юни, 1996 г.).

Публикация: Бояджиева, Ю. Престъпността в държавния сектор на икономиката при прехода към пазарно стопанство. С., изд. НИКК-МВР, 1996, 202 с.

65. Приватизация и престъпност

Година на приключване и възложител: 1997 г.; направление „Икономическа полиция“-ДНСП.

Изследователски екип: Юлия Бояджиева (ръководител), Росен Радулов, Евелина Трайкова.

Методика на изследването: Изследването е комплексно – криминологично и по проблемите на разкриването на престъпления, свързани с приватизацията на държавни и общински предприятия. Поради липса на статистическа информация за „приватизационните“ престъпления е възприет подход на текущо наблюдение на явлението, реализиран на три етапа чрез пощенска анкета на началници и оперативни работници от централните и регионалните служби на икономическа полиция. На първия етап с въпросник е получена предварителна информация за приключени и водещи се в момента полицейски преписки за „приватизационни“ престъпления (46 въпросника). На втория етап чрез въпросник са проучени изпратените в НИКК копия от 74 докладни записки по преписки, отнасящи се за престъпления, материалите по които са пратени на прокуратурата с мнение за образуване на досъдебни производства. На третия етап са проведени анкети с началническия състав (38 души) и оперативни работници, които обслужват приватизирани или приватизиращи се обекти (81). Проучени са приключили оперативни дела (26) и водените тематични информационни дела (25). Проведени са неформализирани беседи със служители от ИП, НСБОП, Агенцията за приватизация, Комисията по ценните книжа и фондовите борси, Главното управление наДФК.

Разработени проблеми: Анализирани са размерите, структурата и тенденциите на престъпността, свързана с приватизационните процеси в България, както и криминогенните фактори от различно естество. Предложена е прогноза за вероятните количествени и качествени изменения на престъпността на следващите етапи на раздържавяването. На базата на емпирични данни са разработени въпроси на разкриването и документирането на „приватизационни“ престъпления.

Реализация: При всеки един от трите етапа на емпиричното изследване, освен въпросниците, са изпращани информационни материали, засягащи приватизацията в България и други страни, и обобщените резултати от анкетната информация от предходния етап. Подготвени са препоръки, имащи характер на методически указания за превенция и разкриване на престъпления, извършвани в предприватизационния, приватизационния и следприватизационния етап.

Публикации: Бояджиева, Ю., Е. Трайкова. Приватизацията и престъпността. С., изд. НИКК-МВР, 1999, 157 с.; Радулов, Р., Е. Трайкова. Разкриване и превенция на престъпления при приватизацията. С., изд. НИКК-МВР, 1999. 138 с. (секретно).

66. Разпространение и превенция на наркопрестъпността

Година на приключване и възложител: 1998 г., направление „Криминална полиция“-ДНСП.

Изследователски екип: Китан Китанов (ръководител), Красимир Йотов.

Методика на изследването: Обобщенията и анализите са направени на основата на богата емпирична информация от: проучване на полицейска документация, литературни източници, НОХД за наркопрестъпления; писмена анкета с 485 полицейски служители от СДВР, РДВР и РПУ на МВР в страната – началници на сектори „Криминална полиция“, ОР, инспектори в ДПС, районни и младши районни инспектори, автопатрули; беседи с

началници на полицейски служби, ОР, служители от НСБОП и НСС, специалисти извън системата на МВР. С помощта на студенти от Бургаския свободен университет са анкетирани 380 ученици от региона на тема „Обществено противодействие на наркопрестъпността“, както и 96 учители. Проведени са беседи с 23 наркомани и бивши пласъори от Бургас.

Разработени проблеми: Направен е анализ на злоупотребата и незаконното разпространение на наркотици като глобален проблем. Представена е класификация на различните видове наркотици, действието им и последствията от злоупотребата с тях. Направена е криминологична характеристика на наркопрестъпността в България. Анализирани са превантивната дейност на органите на Националната полиция, състоянието и проблемите на взаимодействието между службите от МВР, специализираните държавни институции и обществеността.

Реализация: Изготвени са препоръки за подобряване на противодействието на наркопрестъпността, осъществявано от различните служби на МВР. Изводите от изследването са популяризирани чрез лично участие на изследователите в конференции, семинари и дискусии по темата.

Публикация: Китанов, К., Кр. Йотов. Наркопрестъпността – разпространение и противодействие. С., изд. НИКК-МВР, 1999, 244 с.; Китанов, К. Социалнопсихологични характеристики на детската и младежката наркопрестъпност. – Трудове на НИКК-МВР, Том XXV. С., 2002.

67. Престъпността на улицата в големите градове и дейността на охранителната полиция

Година на приключване и възложител: 1998 г., направление ”Охрана на обществения ред”-ДНСП.

Изследователски екип: Виолета Кръстева (ръководител), Венета Гюрова.

Методика на изследването: Проучени са анализи, информации, справки и затворнически досиета. Проведено е програмирано интервю със служители от охранителните служби по проблемите на уличната престъпност и с представители на държавни органи. Направено е психологическо изследване на лица, извършили престъпления на улиците в големите градове, чрез: личностен въпросник на Х. Айзенк за регистрираните емоционални характеристики на лицата, поведенческата активност и степента на общителност; тест на Бърк-Дюрки за установяване готовността за агресивно поведение; методика за изследване на Аз-образа на Ив. Паспаланов. Осъществено е наблюдение за събиране на непосредствена информация за организацията и начина на действие на охранителния състав по противодействие на уличната престъпност. При анализа на емпиричната информация са използвани статистически групировки и относителни величини.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на състоянието, структурата и тенденциите на престъпността на улиците в големите градове на страната. Представени са личностните особености на извършителите на престъпления. Разгледани са факторите за извършване на престъпления на улиците. Направен е анализ на дейността на охранителната полиция по недопускане и ограничаване на изследваната престъпност.

Реализация: Направени са предложения за усъвършенстване дейността на охранителната полиция по противодействие на уличната престъпност в големите градове.

Подготвена е форма за систематизиране на информацията относно характеристиките на ситуацията, при които се извършват престъпления на улиците.

Публикация: Кръстева, В., В. Гюрова. Престъпността на улицата в големите градове и дейността на охранителната полиция. С., изд. НИКК-МВР, 1999, 73 с.

68. Противодействие на престъпността в банковата сфера

Година на приключване и възложител: 1999 г., направление „Икономическа полиция”-ДНСП.

Изследователски екип: Юлия Бояджиева (ръководител), Росен Радулов.

Методика на изследването: Използвани са данни от полицейската статистика. Проучени са оперативни дела (46) и преписки (471) за банкови престъпления, водени от служби на икономическата полиция и НСБОП. Проведена е писмена пощенска анкета с оперативните работници от столицата и страната, обслужващи банки, както и множество разговори със служители от структурните звена на ИП и НСБОП. Проучени са нормативни и аналитични материали на БНБ и търговски банки, полицейски доклади, справки и обзори.

Разработени проблеми: Направен е криминологичен анализ на престъпността в банковата система. Описани са способите за извършване на престъпления при осъществяването на различните банкови дейности. Специално внимание е отделено на престъпленията, извършвани с използването на компютърна техника и технологии. Разработени са проблемите на организацията на оперативното обслужване на банкови институции, на превенцията, разкриването и документирането на извършваните в сектора престъпления.

Реализация: Подготвени са препоръки до специализираните служби в МВР, ангажирани в противодействието на тази престъпност. Резултати от изследването са представени на курсове за преподготовка на ръководни полицейски служители в АМВР (Р. Радулов) и квалификационни курсове на прокурори и следователи (Ю. Бояджиева).

Публикации: Бояджиева, Ю., Р. Радулов. Превенция и разкриване на престъпления в банковата сфера. С., изд. НИКК-МВР, 2000, 212 с. (методическо пособие) (строго секретно); Бояджиева, Ю. Криминологична характеристика на престъпността в банковата система. – Юридически свят, кн.2, 2000.

69. Противодействие на полицията срещу престъпленията, свързани с културно-исторически ценности

Реализация: Тепавичаров, Н. Някои проблеми при противодействието на полицията срещу престъпленията, свързани с културно-исторически ценности (изследователски доклад, библиотека НИКК-МВР, 1999 г., 27 с.).

70. Полицейска дейност по охрана на банкови институции

Година на приключване и възложител: 1998 г., направление „Охранителна полиция”-ДНСП.

Изследователски екип: Кольо Колев (ръководител), Весела Генова.

Методика на изследването: Емпиричната информация е събрана чрез проучване на документи, програмирани интервюта, свободни беседи. Проучено е мнението на полицаите от звената за банкова сигурност. Анализирани са доклади, планове, инструкции,

правилници, справки и отчети. Използвани са литературни източници за сравнение и анализ на опита.

Разработени проблеми: Проучена е нормативната уредба и създадената от полицията организация по охрана на банките и трансфера на ценности. Специално внимание е отделено на организацията на работата на Специализираното полицейско звено за охрана на банковите трансфери и Националния отряд за банкова охрана и сигурност. Анализирани са факторите, оказващи влияние върху сигурността на банките и трансфера на ценности, и формите на взаимодействие между Специализираното полицейско звено и териториалните поделения на полицията.

Реализация: Формулирани са предложения за подобряване дейността на полицията по защитата на банките и охраната на транспортираните ценности.

Публикация: *Колев, К., В. Генова.* Дейност на полицията по охраната на банкови институции и на транспортирането на ценности. С., изд. НИКК-МВР, 1999, 83 с.

71. Превенция на полицията по отношение на насилствените престъпления срещу жени и деца

Година на приключване и възложители: 1999 г., сектор „Превенция на престъпността” към Дирекция „Пресцентър и връзки с обществеността” на МВР, направление „Криминална полиция”-ДНСП, направление „Охрана на обществения ред”-ДНСП.

Изследователски екип: Китан Китанов (ръководител), Нина Белова.

Методика на изследването: Проучени са: 44 НОХД, завършили със смъртна присъда за тежки насилствени престъпления срещу деца и жени, извършени през периода 1989–1997 г.; експертизи на Катедрата по съдебна медицина и деонтология при Медицинския университет-София за 5327 лица, преживели травми, от които 2291 жени, 2503 мъже и 533 малолетни и непълнолетни; трупни журнали, попълвани от съдебни лекари с данни за убити в резултат на престъпления лица; специализирана литература; публикации в СМО. Проведена е писмена пощенска анкета с 424 полицейски служители (ОР, РИ и инспектори по превенция на престъпността от СДВР, РДВР и РПУ на МВР в страната). Проучени са изказвания и мнения на експерти по проблема, на ръководители на МВР и представители на неправителствени организации.

Разработени проблеми: Анализирани са същността и отделните разновидности на насилието. Направена е характеристика на размерите и тенденциите в развитието на насилствената престъпност срещу жени и деца. Представена е специфичната структура на насилствената престъпност срещу жени и деца и обуславящите я криминогенни и виктимогенни фактори. Особено внимание е отделено на същността и ролята на виктимологичната превенция на полицията за ограничаване и предотвратяване на насилствените престъпления спрямо жени и деца. Разгледана е съвместната работа на полицията с други държавни институции и неправителствени организации, подпомагащи жени и деца, жертви на насилие.

Реализация: Изготвени са препоръки за работата на полицейските служби по предпазване на жени и деца от прояви на насилие, както и *препоръки към жени, малолетни и непълнолетни момчета и момичета за предпазване при заплахи от насилие.* Резултати от изследването са представени на семинар на БАК (ноември 2001 г.).

Публикации: *Китанов, К., Н. Белова.* Насилствената престъпност срещу жени и деца – същност и виктимологична превенция. С., изд. НИКК-МВР, 2000, 263 с.; *Белова, Н.*

Насилствената престъпност – жертви и виктимологична превенция. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIV. С., 2001; Белова, Н. Алкохол и престъпност. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVI. С., 2004.

72. Превенция на престъпленията в социално-осигурителната система

Година на приключване и възложител: 1999 г., направление „Икономическа полиция”-ДНСП.

Изследовател: Евелина Трайкова.

Методика на изследването: Използвани са данни от полицейската статистика. Проучени са преписки от предварителни проверки (28 броя), водени от столичното и регионалните звена на ИП за престъпления в системата на социалното осигуряване. Проведена е писмена пощенска анкета с 68 ОР от столицата и страната, обслужващи обекти от социално-осигурителната сфера, както и разговори със служители от икономически полицейски звена по повод на конкретни характерни престъпления. Изучени са законови и подзаконови нормативни актове, регламентиращи дейността на институциите от социално-осигурителната сфера, материали на Националния осигурителен институт и Националната служба по заетостта, ревизионни актове наДФК. Следени са публикациите в СМО за хода на реформата в общественото осигуряване и за данни за различни правонарушения.

Разработени проблеми: Проведено е криминологично емпирично изследване на престъпността, съпътстваща различните социални дейности, общественото, пенсионното, и здравното осигуряване. Анализирани са размерите, структурата и тенденциите на престъпността в социално-осигурителната сфера и криминогенните фактори от различно естество. Разгледани са характерните проявни форми и начините за извършване на престъпления при социалното подпомагане и общественото осигуряване. Предложена е прогноза за вероятното развитие на престъпността в следващите етапи на реформата в социалния сектор. Направен е анализ на превантивната дейност, осъществявана от икономическа полиция за недопускане и ограничаване на престъпления.

Реализация: Изготвени са препоръки за повишаване ефективността на полицейската превенция в сектора на социалното подпомагане и общественото осигуряване.

Публикация: Трайкова, Е. Престъпност в социално-осигурителната сфера и превенция. С., изд. НИКК-МВР, 2000, 160 с.

73. Проблеми на насилието, наркоманията и наркопрестъпността в средните училища

Година на приключване и възложител: 2000 г., Дирекция на Национална служба “Полиция”.

Изследователски екип: Съвместно изследване на ДНСП, НИКК-МВР и Института по психология-МВР. *Участници:* Китан Китанов и Нина Белова от НИКК; Калин Гайдаров, Малина Бочева и Христина Йорданова от Института по психология; Иван Попов и Стефан Иванов от сектор „Детска престъпност” при Направление „Криминална полиция”-ДНСП.

Методика на изследването: Проведено е анкетно проучване сред: средношколци от средни учебни заведения в София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Плевен, Велико Търново и Ловеч; учители, педагогически съветници и директори на средни училища;

служители от полицията (оперативни работници, районни инспектори, инспектори от детски педагогически стаи); специалисти в областта на наркоманиите при подрастващите (медици, психолози); регистрирани наркомани в непълнолетна възраст.

Разработени проблеми: Разработени са специфичните проблеми на насието, употребата на наркотични вещества и наркопрестъпността в средните училища. Разгледани са социално-психологическите измерения на наркопрестъпността и употребата на наркотици сред непълнолетни. Представени са психологични профили на непълнолетния наркоман и непълнолетния пласъор на дрога.

Реализация: Разработени са методически стандарти за превенция на разпространението на изследваните негативни явления в средните училища.

Публикации: Китанов, К., К. Гайдаров, Н. Белова, М. Бочева, Хр. Йорданова, Ив. Попов, Ст. Иванов. Проблеми на насието, наркоманията и наркопрестъпността в средните училища. С., изд. ЕОС, 2001, 152 с.

74. Проблеми на полицията в борбата с циганската престъпност

Година на приключване и възложител: 2000 г., направление „Криминална полиция”-ДНСП.

Изследователски екип: Николай Тепавичаров от НИКК-МВР, Емил Тошев от Направление „Криминална полиция”-ДНСП.

Методика на изследването: Използвани са статистически и литературни данни. Проведена е анкета след специализираните полицейски служители.

Разработени проблеми: В разработката е направена демографска характеристика на циганите с елементи на културологичен анализ на традициите, типични за циганското население. Представена е криминологична характеристика на циганската престъпност – състояние, структура и тенденции, причини и условия. Разгледани са особеностите на изпълнителните деяния при престъпления, извършвани от цигани, както и особеностите на организацията на оперативно-издирвателната дейност за борба с циганската престъпност.

Реализация: Препоръки за подобряване дейността на полицията, насочена към превенция и разкриване на престъпни деяния, извършени от цигани.

Публикация: Тепавичаров, Н., Е. Тошев. Циганската престъпност – проблеми на полицейското противодействие. С., изд. НИКК-МВР, 2001.

75. Превантивни полицейски операции

Година на приключване: 2000 г., направление „Охранителна полиция”-ДНСП.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-МВР и ВИПОНД-МВР. *Участници от НИКК:* Кольо Колев (ръководител), Венета Гюрова и Весела Генова; Владко Иванов от ВИПОНД-МВР.

Методика на изследването: Направен е анализ на нормативната база, регламентираща същността, видовете полицейски операции, основанията и реда за тяхното провеждане. Проучен е опитът на полицията по подготовката и планирането на превантивни операции. Проведени са беседи с полицейски служители. Осъществено е включено наблюдение в провеждащи се полицейски операции.

Разработени проблеми: Разработени са проблемите, свързани със същността, видовете превантивни полицейски операции и правните основи при тяхното организиране и провеждане. Посочени са особеностите при подготовката и провеждането на най-често реализираните превантивни полицейски операции за противодействие на: посегателствата

спрямо МПС; разпространението и употребата на наркотични вещества; интелектуалното пиратство.

Реализация: Предложен е комплекс от мерки за подобряване на качеството и ефективността от работата на полицията в тази насока.

Публикация: *Генова, В., В. Гюрова, Вл. Иванов (АМВР), К. Колев.* Превантивни полицейски операции. С., изд. НИКК-МВР, 2001, 213 с.; *Колев, К., В. Генова, В. Гюрова.* Полицейските операции – ефективна форма за противодействие на престъпността. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIV. С., 2001.

76. Партньорство между полиция и медии за превенция на престъпността

Година на приключване и възложители: 2001 г., Дирекция „Пресцентър и връзки с обществеността“ на МВР и направление „Криминална полиция“-ДНСП.

Изследователски екип: Китан Китанов (ръководител), Нина Белова.

Методика на изследването: Направен е контент анализ на 2106 публикации от ежедневни и седмични вестници и от списания, съдържащи 2346 теми с криминален характер. Анализирани са 155 информационни бюлетина на Пресцентъра на МВР, съдържащи 727 съобщения, свързани с престъпността. С регистрационна карта са наблюдавани 17 излъчвания на тематични телевизионни предавания. С друга регистрационна карта са анализирани радиопредавания за 726 икономически и криминални престъпления за периода ноември 2000–февруари 2001 г. Проведена е писмена пощенска анкета със 181 ръководни и други служители от полицията в столицата и страната, както и с 54 криминални репортери от централни и местни медии. Потърсена е експертна оценка от служители на Пресцентъра на МВР, от редакционни работници и медийни експерти по въпроси на подготовката, предоставянето и отразяването на информация за престъпността и нейната превенция при реално съществуващото взаимодействие между полиция и медии. Проведени са беседи с представители на НПО за техните медийни изяви по проблеми на жертвите от насилие. Разгледани са законовите и подзаконовите нормативни актове, регламентиращи достъпа и предоставянето на информация до потребителите и условията за партниране.

Разработени проблеми: На базата на анкетна и друга емпирична информация са анализирани специфичните социални функции и възможности на средствата за масово осведомяване при отразяване на проблемите на престъпността и нейната превенция, нормативната основа, на която се изгражда взаимодействието между полицейските органи и масмедията, както и предпоставките за осъществяване на ефективно партньорство. Направена е характеристика на медийния образ на жертвите на престъпления, на взаимодействието между полицията и медиите при осъществяване на виктимологична превенция. Посочени са актуални аспекти на тяхното сътрудничество през погледа на неправителствени организации.

Реализация: Направени са препоръки за разработване на съвременна медийна стратегия на МВР.

Публикации: *Китанов, К., Н. Белова.* Партньорство между полиция и медии за превенция на престъпността. С., изд. НИКК-МВР, 2002, 223 с.

77. Насилието при спортни прояви

Година на приключване и възложител: 2001 г., направление „Охранителна полиция“-ДНСП.

Изследователски екип: Венета Гюрова (ръководител), Кольо Колев, Весела Генова.

Методика на изследването: Проучени са справки, анализи, отчети и планове на полицията, свързани с охраната на спортни мероприятия, материали на Българския футболен съюз, Държавната агенция за младежта и спорта, органите за местно самоуправление. Осъществено е пряко наблюдение на дейността на полицията по подготовката и непосредствената охрана на национални и международни футболни срещи, както и на видеоматериали за възникнали нарушения и хулигански прояви. Проведено е програмирано интервю с полицейски служители от ръководния и изпълнителския състав и с представители на държавни и обществени органи и организации. Осъществена е пряка писмена анкета сред две групи респонденти: 280 полицейски служители от териториалните звена на СДВР и РДВР – Пловдив, Бургас, Ловеч и Перник; 400 привърженици на различни отбори.

Разработени проблеми: Формулирано е понятието „футболно хулиганство“. Направена е характеристика на явлениято и разпространението му в различни държави и България. Проучени са криминогенните фактори за насилието по спортните терени и различните му проявни форми. Анализирани са нормативната база, регулираща въпросите на охраната на обществения ред при спортни прояви, дейността на полицията по охрана на обществения ред и осигуряване безопасността на гражданите при провеждане на спортни мероприятия, проблемите при нейното осъществяване, както и възможностите за тяхното решаване. Изведени са основните въпроси на взаимодействието с други държавни органи, със специализираните обществени органи и организации и насоките за неговото подобряване.

Реализация: Направени са предложения за подобряване качеството и ефективността от работата на полицията по организацията и осъществяването на охраната на спортните мероприятия и в частност на футболните срещи. Резултати от изследването са представени на семинар на БАК (декември, 2002 г.).

Публикация: Гюрова, В., К. Колев, В. Генова. Насилието при спортни прояви – криминологични проблеми и противодействие. С., изд. НИКК-МВР, 2002, 219 с.

78. Противодействие на престъпността в сферата на застраховането

Година на приключване и възложител: 2002 г., направление „Икономическа полиция“-ДНСП.

Изследовател: Васил Янарлиев.

Методика на изследването: Комплексно изследване на проблеми, свързани с превенцията и разкриването на престъпления, извършвани в областта на застраховането. Използвани са данни от полицейската статистика. Проведена е писмена пощенска анкета с 64 служители от НСП и НСБОП. С 10 застрахователни експерти от 4 застрахователни компании и 5 ОР от ИП, обслужващи линия „Застраховане“, са проведени програмирани беседи относно криминогенните фактори и начините за извършване на престъпления. Чрез въпросници е извлечена информация от оперативни дела и преписки от предварителни проверки, извършени от служители на СДВР и ДНСП. Проведени са и множество разговори по конкретни престъпления.

Разработени проблеми: Представена е характеристика на застрахователната дейност, осъществявания върху нея държавен надзор и тяхната нормативна уредба в контекста на противодействието на престъпността в този сектор на финансово-кредитната система, историческите аспекти на развитието на застраховането в световен и национален мащаб и криминологичен анализ на престъпността в застрахователната сфера. Направена е криминологична характеристика на престъпността в сферата на застраховането (размери, структура, криминогенни фактори, прогноза). Отделено е внимание на класифицирането и същността на начините за извършване на престъпления от различни категории извършители, включително и от организирани престъпни групи, на организационно-тактическите аспекти на разкриването и документирането на престъпните деяния.

Реализация: Формулирани са методически препоръки за рационализиране дейността на полицейските оперативно-издирвателни органи по превенцията и разкриването на престъпления в сферата на застраховането.

Публикация: Янарлиев, В. Разкриване на престъпления в сферата на застраховането. С., изд. НИКК-МВР, 2003, 489 с.

79. Полицейска превенция на женската престъпност

Година на приключване и възложител: 2003 г., направление „Криминална полиция”-ДНСП.

Изследовател: Нина Белова.

Методика на изследването: Използвани са статистически данни от полицейската и съдебната статистика. Проучени са документи: 161 характеристични справки, изготвени от ръководството на Сливенския затвор, за жени, изтърпяващи наказанието „лишаване от свобода”; 58 съобщения за престъпления, извършени от жени, публикувани в информационните бюлетини на Пресцентъра на МВР за периода 1999–2002 г.; отчети, отразяващи дейността на Дома за временно настаняване на малолетни и непълнолетни при МВР-София; публикации в СМО. Анкетирани са 224 полицейски служители от криминална, охранителна и икономическа полиция, инспекторите по превенция на престъпността и връзки с обществеността (говорители към РДВР). Проучено е мнението на 72 педагози и психолози от възпитателни училища-интернати и социално педагогически интернати. Проведена е анкета с 25 психиатри и медицински психолози, работещи с душевно болни жени, както и с 56 затворнички. Проведени са беседи с курсантки от Академията на МВР, със социални работници, със сътрудници на НПО с дейност в сферата на домашното насилие и на организации, занимаващи се с превенция на противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Разработени проблеми: Разгледани са състоянието, структурата и тенденциите на престъпността сред жените, както и проблемите на нейните жертви. Анализирани са факторите, които пораждат и стимулират женската криминална активност. Акцентира се върху превенцията на престъпления, извършвани от жени, и върху взаимодействието на полицията с държавни институции и неправителствени организации, които работят по проблемите на жените.

Реализация: Препоръки за подобряване на превантивната полицейска дейност по отношение на престъпленията, извършвани от жени.

Публикации: Белова, Н. Женска престъпност и превантивна дейност на полицията. С., изд. НИКК-МВР, 2004, 182 с.; Белова, Н. Алкохол и престъпност. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVI. С., 2004.

80. Проблеми на противодействието с компютърната престъпност

Година на приключване и възложител: 2003 г., Дирекция на Национална служба „Борба с организираната престъпност”-МВР.

Изследовател: Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: По неформализиран начин е извлечена информация от: аналитични материали и обзори на централните и регионалните звена за борба с организираната престъпност, икономическата полиция и Националното централно бюро „Интерпол”; справки за разкрити престъпления; заключителни материали по 67 експертни изследвания, проведени от служители на Института по компютърни технологии при МВР. Използвана е информация от 3 анкетни проучвания, проведени в различни периоди от време (1991 г., 1994 г. и 2001 г.) със специализирани полицейски служители, прокурори и др. Проведени са множество беседи със служители от НСБОП и ИП и с компютърни специалисти. Направен е контент анализ на журналистически материали от 2375 броя вестници и 213 броя списания, отнасящи се до нарушения в киберпространството и проблеми на тяхната превенция и контрол.

Разработени проблеми: Разкрита е спецификата и взаимните връзки на компютърната престъпност с други типове престъпност. Анализирани са размерите, тенденциите и структурата на компютърната престъпност в света и България. Представени са най-разпространените начини за извършване на различните видове престъпления в електронна среда. Направена е криминологична характеристика на извършителите и жертвите на компютърни престъпления. Изследвана и обобщена е световната и националната практика по превенция и контрол над компютърната престъпност.

Реализация: Направени са препоръки за създаване на съвременна организация за превенция на престъпността в електронна среда. Предложен е организационен модел за работа по компютърни престъпления в системата на МВР.

Въз основа на резултатите от изследването е подготвена *докторска дисертация* за получаване на научната степен „доктор на юридическите науки”, защитена през 2004 г. в СНС към ВАК със седалище Академията на МВР.

Резултати от изследването са представени в: лекции пред курсанти и специализанти от Академията на МВР; доклад „Състояние и проблеми на полицейското противодействие на компютърната престъпност”, изнесен на публична дискусия „Измененията на Наказателния кодекс в областта на компютърните престъпления”, организирана от Американската асоциация на юристите – Инициатива за Източна Европа, София, 2002 г.; доклад „Компютърната престъпност в България”, изнесен на семинар „Компютърни престъпления – закони, процедури и практика”, организиран от същата асоциация, 2002 г.; доклад „Престъпност в сферата на информационните и компютърните технологии и полицейско противодействие”, изнесен на кръгла маса „Сивата икономика в ИТ сектора – проблеми и решения”, организирана от Центъра за изследване на демокрацията, София, 2003 г.; доклад „Проблеми на обучението на полицейските служители по отношение на предотвратяването и разкриването на компютърни престъпления”, изнесен на семинар „Състояние на обучението по проблемите на компютърната престъпност и борбата с нея”, организиран от Асоциация „Развитие на информационното общество” и Академията на МВР, 2006 г.

Публикации: Бояджиева, Ю. Компютърна престъпност. С., изд. МВР, 2004, 412 с.; Бояджиева, Ю. Престъпност по Интернет – криминологични аспекти. – Юридически свят, кн. 1, 2002; Бояджиева, Ю. Децата и опасностите в компютърна среда. – Обществено възпитание, кн. 2, 2009.

81. Общественото мнение за престъпността в Ловешка област

Година на приключване и възложител: 2004 г., изследването е проведено в изпълнение на Областна програма на новосформирания Обществен съвет за координиране дейността по превенцията на престъпността и борбата с корупцията под патронажа на Областния управител на Ловешка област.

Изследователски екип: Божидар Геков (ръководител), Весела Генова, Венета Гюрова.

Методика на изследването: Проведена е анкета с граждани в 8 населени места в Ловешка област: Ловеч, Троян, Тетевен, Луковит, Угърчин, Ябланица, Летница, Априлци, на базата на представителна за областта извадка от 1050 лица. Респондентите са подбрани сред служителите и посетителите на местата за извършване на социални услуги: Регионален инспекторат на Министерството на образованието и науката, Регионално управление за социално подпомагане, областна и общински служби „Социално подпомагане”, бюра по труда, парични салони на пощенска станция, приемни на „ВИК”, данъчни служби, парични салони на „Електроснабдяване”. Емпиричната информация е събрана с анкетна карта, съдържаща 11 въпроса.

Разработени проблеми: Анализирано е мнението на гражданите относно: състоянието на престъпността и страха им от нея с излъчването на видовете престъпления, предизвикващи най-голямо безпокойство; доверието в институциите, отговорни за обществения ред и сигурността на гражданите в населеното място, в което живеят; патньорството с населението.

Реализация: Направени са обобщени изводи и препоръки относно необходимостта от реализирането на мерки и изработването на програми за превенция на престъпността и повишаване сигурността и безопасността на гражданите, за осъществяване на различни форми на сътрудничество с гражданите, които да залегнат в цялостна регионална програма за превенция на престъпността. Резултатите от изследването са представени на пресконференция с участието на медии, представители на областните структури на полицията, съдебната власт, обществени организации.

Публикация: Геков, Б., В. Генова, В. Гюрова. Общественото мнение за престъпността в Ловешка област. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVI. С., 2004.

82. Грабежи и превантивна дейност на полицията

Година на приключване и възложител: 2004 г., направление „Криминална полиция” при ДНСП-МВР.

Изследовател: Китан Китанов.

Методика на изследването: Нужната за изследването емпирична информация е извлечена от: статистически бюлетини, 176 НОХД за грабежи, 701 съобщения за грабежи, извършени от 1069 лица, публикувани в информационните бюлетини на Пресцентъра на МВР (2001–2002 г.), медийни материали, материали от научни форуми, криминологични и социологически проучвания. Проведено е анкетно проучване на мнението на 248 служители от криминална и охранителна полиция, както и беседи с началници и служители от ДНСП и регионални служби, с пенитенциарни психолози и др.

Разработени проблеми: Направен е анализ на размерите и тенденциите на престъпността, свързана с грабежи. Представена е специфичната ѝ структура и обуславящите я криминогенни фактори. Направена е характеристика на индивидуалните, груповите и организирани групови кражби като проявни форми на “криминален

тероризъм”. Отделено е внимание на личностно-поведенческия облик на извършителите на грабежи и на техните жертви. Проучена е дейността на криминална и охранителна полиция по осъществяване на обща и индивидуална превенция на грабежите.

Реализация: Изготвени са препоръки за подобряване на противодействието на грабежите, с акцент върху превенцията, осъществявана от полицейските органи.

Публикация: Китанов, К. Грабежите – криминологични проблеми и полицейска превенция. С., 2005, изд. НИКК-МВР, 2005, 219 с.

83. Младежка криминална реализация

Година на приключване: 2004 г.

Изследовател: Китан Китанов.

Методика на изследването: Използвани са статистически данни за извършителите на разкритите криминални престъпления за периода 1999–2003 г.

Разработени проблеми: Направен е криминологичен анализ по видове престъпления, възраст, пол и други признаци.

Публикация: Китанов, К. „Приоритети” в младежката криминална реализация. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVI. С., 2004.

84. Алкохол и престъпност

Година на приключване: 2003 г.

Изследовател: Нина Белова.

Методика на изследването: Използвани са данни от полицейската статистика за извършителите на разкритите криминални престъпления за периода 1998–2002 г., данни от съдебната статистика и от 237 НОХД за престъпления, извършени от лица в нетрезво състояние, както и резултати от други емпирични изследвания (№ 73, 76, 79), извършени от или с участието на автора.

Разработени проблеми: Направен е анализ по различни признаци, характеризиращи лицата и извършените от тях престъпления.

Публикация: Белова, Н. Алкохол и престъпност. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVI. С., 2004.

85. Домашно насилие и дейност на полицията за неговото ограничаване

Година на приключване: 2005 г.

Изследовател: Нина Белова.

Методика на изследването: Използвани са данни от 147 НОХД, информационни бюлетини на Пресцентъра на МВР (2000–2005 г.) и други източници.

Разработени проблеми: Анализирани са същността, характерните особености и разпространението на домашното насилие. Направена е характеристика на семействата в криминогенен и виктимогенен риск, на извършителите на домашно насилие, на жертвите и на виктимогенните фактори. Разгледани са проблемите на полицейската работа срещу домашното насилие.

Публикация: Белова, Н. Домашно насилие и дейност на полицията за неговото ограничаване. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVII. С., 2005.

86. Общественото мнение за полицията

Година на приключване и възложител: 2005 г., направление „Охранителна полиция“-ГДППООРП-МВР в изпълнение на Стратегията за работа на полицията в близост до обществото, утвърдена със заповед № Ів 907/30.10.2002 г. на министъра на вътрешните работи.

Изследователски екип: Съвместно изследване на НИКК-МВР и Института „Отворено общество“. *Участници от НИКК-МВР:* Венета Гюрова (ръководител), Весела Генова, Кольо Колев.

Методика на изследването: Проведено е анкетно проучване на общественото мнение, осъществено от социологическата агенция „Алфа Рисърч“ по метода на случайния систематичен подбор. Извадката включва 125 гнезда (населени места) от всички области на страната с изключение на Смолянска и Шуменска, стратифицирана по отношение на големината на населените места и основните социално-демографски признаци. Броят на анкетиранияте граждани е 1029. Проучено е и мнението на 249 полицейски служители от София, София област, Ловеч, Бургас, Пловдив, Видин, Кюстендил и Ямбол. Изборът на гнездата е направен въз основа на географското разположение, демографската характеристика на населението, наличието на проблеми или успехи при изпълнение на стратегията „Полицията в близост до обществото“, броя на лицата, потърсили услуги от полицията, състоянието и динамиката на престъпността. При обработката и анализа на емпиричната информация са използвани статистически групировки и корелационни коефициенти. Чрез програмирано интервю е проучено мнението на представители на държавни и местни органи и неправителствени организации във връзка с приближаване на полицейското обслужване до населението и проблемите на партньорството.

Разработени проблеми: Проучени са: нивото на одобрение и доверие на гражданите към полицията и чувството им на сигурност и защитеност от престъпни посегателства; потребностите на гражданите и удовлетвореността им от отделните полицейски дейности; социалните очаквания от полицейската институция в условията на демократизация; приближаването на полицейското обслужване до населението като нов подход за подобряване на сътрудничеството с обществото; същността и реализацията на Стратегията за работа на полицията в близост до обществото; формите на сътрудничество на полицията с населението.

Публикации: Гюрова, В., В. Генова, К. Колев. Общественото мнение за полицията. С., изд. МВР, 2006, 285 с.; Гюрова, В., В. Генова, К. Колев. Проучване на общественото мнение по проблемите на противодействието на престъпността и приближаване на полицейското обслужване до населението – методически въпроси. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVII. С., 2005; Генова, В., В. Гюрова. Полицейска дейност и социални нагласи. – В: Криминологията в България в периода на преход (материали от кръгла маса, посветена на 20-годишнината от създаването на БАК, София, 22 ноември 2006 г.). С., изд. БАК, 2008.

87. Полицейската криминална статистика като източник на криминологична информация

Година на приключване и възложител: 2005 г., Дирекция „Координация и информационно-аналитична дейност“-МВР.

Изследовател: Юлия Бояджиева.

Методика на изследването: Събрана е информация от документални източници: справки от проверки на Дирекция “Инспекторат”-МВР върху изпълнението на нормативните разпоредби относно регистрирането на заявителските материали за престъпления и попълването на отчетните статистически форми; месечни бюлетини на Дирекция “Човешки ресурси”-МВР за дисциплината и дисциплинарната практика; материали на Дирекция „КИАД”-МВР, на направленията “КИАД” при ДНСП, ДНСБОП и ДНСГП по проблеми на статистическата отчетност на престъпността и дейността на полицейските органи; полицейски статистически бюлетини за престъпността в България (1967–2004 г.); статистически бюлетини за осъдената престъпност; материали, свързани със статистическата отчетност на престъпленията по линия на Военна полиция при Министерството на отбраната; статистически бюлетини за престъпността, издавани от международни организации и полицейски служби на други страни (САЩ, Великобритания, Австрия, Швейцария, Русия, ЮАР, Полша, Словения и др.); доклади от международни конференции, публикации от чужди и български автори, засягащи проблеми на криминалната статистика; материали, поместени в специализирани интернет сайтове по въпроси на полицейската статистика. Проведена е писмена пощенска анкета с полицейски служители от НСП, НСБОП и НСГП на централно и регионално ниво – 233 респондента, с която е събрана информация, отнасяща се до състоянието и актуалните проблеми на полицейската статистическа дейност. С въпросник са събрани експертни становища по изследваната проблематика от научни работници и преподаватели от системата на МВР и външни научни и висши учебни звена, на прокурори, следователи и адвокати (40 души). Проведени са неформализирани беседи по отделни въпроси на полицейската статистика със служители от ДКИАД, ИКТ, ДНСП, ДНСБОП, ДНСГП, ДНСЖ, РДВР, РПУ, както и от Министерството на правосъдието, Върховната касационна прокуратура, Националната следствена служба и други външни ведомства.

Разработени проблеми: Направен е исторически преглед на развитието на криминалната статистика в света и на полицейската криминална статистика в България. Представени са правната уредба и организационните принципи на изграждане на статистическия отчет за престъпността и дейността на полицията. Анализирани са съществуващите методологични и организационни въпроси при трите етапа на полицейската статистическа дейност: наблюдение, анализ и предоставяне на данни. Направен е критичен анализ на проблемите, свързани с достоверността на данните за престъпността. Разгледани са състоянието и ефективността на осъществявания контрол върху статистическата дейност в полицията. На базата на сравнителен анализ на полицейските системи за криминална статистика в европейски и други страни и на осъществяваното наблюдение на престъпността по линия на международни организации са направени изводи за състоянието на българската полицейска статистика и за степента ѝ на хармонизиране със световните криминални статистики.

Реализация: Формулирани са: препоръки за подобряване на полицейската статистическа дейност и повишаване на нейната ефективност; предложения за изменения и допълнения на Инструкцията за организацията на органите на МВР по заявителския материал за престъпления от общ характер (№ I-195/27.08.2003 г.); предложения за изменения и допълнения към Методическите указания за събиране на данни и автоматизирана обработка на полицейската статистика във връзка с регистрирането на заявителски материали за извършени престъпления от общ характер (№ I-9/28.01.2004 г.). Основната част от направените предложения са възприети от работните групи с участието на автора при последващи изменения на нормативната база на полицейската статистическа

дейност.

Публикации: Бояджиева, Ю. Полицейска криминална статистика (методология и организация). С., изд. НИКК-МВР, 2005, 201 с.; Бояджиева, Ю. Източници на информация за престъпността. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVIII. С., 2007.

88. Корупционна престъпност – полицейско противодействие

Година на приключване и възложители: 2006 г., НСБОП и направление „Икономическа полиция” при Национална служба „Полиция”.

Изследователски екип: Васил Янарлиев (ръководител), Евелина Трайкова.

Методика на изследването: Използвани са данни от полицейската статистика, данни за корупционни прояви на служители от системата на МВР, извлечени от служебните бюлетини за дисциплинарната практика в МВР. Проучени са архивирани НОХД за подкупи на Софийския градски съд и Софийския окръжен съд за периода 1992–2003 г. (23 броя), архивирани оперативни дела (23 броя), аналитични и други материали на службите на МВР. Проведена е писмена пощенска анкета със 112 ОР от столичните и регионалните звена на НСБОП и НСП. Използвани са резултати от проведени проучвания на общественото мнение по проблеми на корупцията.

Разработени проблеми: Проведено е комплексно изследване на криминологичните и оперативно-издирвателните проблеми на корупцията. Анализирани са същността на корупцията, размерите и структурата на корупционната престъпност, тенденциите в развитието ѝ, латентната престъпност. Направена е характеристика на извършителите на корупционни престъпления. Разгледани са криминогенните фактори, които пораждат и стимулират този тип престъпност. Проучена е дейността на полицията по превенция на корупцията и взаимодействието ѝ с други държавни институции, неправителствени структури и организации.

Реализация: Изготвени са препоръки за повишаване на ефективността от работата на полицията по превенция на корупционната престъпност, разкриването на престъпления и доказването на престъпната дейност.

Публикации: Трайкова, Е. Корупция и полицейска превенция. С., изд. НИКК-МВР, 2006, 120 с.; Янарлиев, В. Разкриване на подкупи, С., изд. НИКК-МВР, 2008, 409 с.

89. Сексуалната експлоатация на деца – дейност на полицията за нейното ограничаване

Година на приключване и възложител: 2006 г., изследването е проведено в изпълнение на т. 8.3 от Плана за работата на Координационния съвет към МВР по изпълнение на задачите, произтичащи от Националния план за действие срещу сексуалната експлоатация на деца с търговска цел през 2003–2005 г.

Изследователски екип: Нина Белова от НИКК-МВР; Ангел Ангелов, Георги Караколев и Красимир Миленков от АМВР; Стефан Иванов и Красимира Чобанова от сектор „Детска престъпност”-ГДППООРП; Васил Кръстев от ГДБОП; Анна Каменова от Института по психология-МВР.

Методика на изследването: Извлечени са данни от материали на ГДБОП, събрана е информация от документация на инспектори от ДПС и на институции, поддържащи приюти за жертви на сексуална експлоатация. Проучени са архивирани НОХД (43). Проведена е анкета с полицейски служители от секторите „Престъпления против личността”, „Детска престъпност”, „Оперативно обслужване на местата за лишаване от

свобода” и „Издирване” при ГДППООРП, от СДП и ОДП, ГДБОП и Гранична полиция, с ОР, обслужващи поправителните домове в Сливен и Бойчиновци, със служители от ДВНМН (общо 296 анкетирани). Проведени са беседи с представители на съдебната система, социални работници и педагози.

Разработени проблеми: Направен е анализ на разпространението и тенденциите на сексуалната експлоатация на деца, на извършителите и жертвите, на криминогенните и виктимогенните фактори. Разгледана е правно-нормативната основа на противодействието на явлението. Анализиранията е работата на различните полицейски звена срещу нея, а така също и с жертвите на тези престъпления.

Реализация: Препоръки за работата на полицията срещу сексуалната експлоатация на деца с цел повишаване на нейната ефективност. Резултати от изследването са представени на семинар на БАК (юни 2007 г.).

Публикации: Белова, Н., А. Ангелов, Кр. Миленков, Ст. Иванов, Кр. Чобанова, В. Кръстев, Г. Караколев, А. Каменова. Сексуалната експлоатация на деца – дейност на полицията за нейното ограничаване. С., изд. НИКК-МВР, 2007, 195 с.; Караколев, Г. Размисли върху явлението „трафик на хора”. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVIII. С., 2007.

90. Превенция на организираната наркопрестъпност

Година на приключване и възложители: 2007 г., сектор „Наркотици”-ГДППООРП и отдел „Наркотици”-ГДБОП.

Изследовател: Китан Китанов.

Методика на изследването: Проучени са доклади и други материали на специализираните служби за борба с наркоманиите и наркопрестъпността. Проведена е анкета със служители от ГДБОП (44 души) и криминална полиция (72 души), работещи по линия „Наркотици”. Анкетирани са 917 ученици за нагласите за извършване на наркопрестъпления от деца. Проведени са беседи с полицейски служители, конфиденциални беседи с наркомани, пласирали дрога, с родители на наркомани и лекуващи се наркозависими лица. Осъществено е наблюдение на съдебни заседания за разглеждане на дела за наркопрестъпления. Анализирани са статистически данни.

Разработени проблеми: Разработени са криминологичните проблеми на организираната наркопрестъпност на етапите на производството, трафика и разпространението на наркотични вещества. Извършен е анализ на размерите, тенденциите и структурата на престъпността, свързана с наркотици. Представени са специфичната същност, структурно-функционалните особености и класификацията на организираните престъпни наркогрупи в България, дислокацията им на територията на страната и многообразието в начините на извършване на наркопрестъпленията. Отделено е внимание на поведенческия и криминално-психологическия облик на извършителите на наркопрестъпления. Проучени са дейността и проблемите на полицията по осъществяване на специална криминологична превенция на наркопрестъпността. Разгледани са въпроси на квалификацията и необходимостта от обучение на полицаите с цел повишаване ефективността на борбата с местната и транснационалната организирана наркопрестъпност.

Реализация: Препоръки за подобряване на превантивната дейност на полицейските органи срещу престъпленията, свързани с наркотици.

Публикации: Китанов, К. Организираната наркопрестъпност (криминологична характеристика и полицейска превенция). С., изд. НИКК-МВР, 2008, 367 с.; Китанов, К. Криминално-психологически аспекти на социализацията на непълнолетните

наркопрестъпници. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVIII. С., 2007; Белова, Н. Наркопрестъпност и виктимизация. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVIII. С., 2007; Китанов, К. Наркотици и тероризъм. – Трудове на НИКК-МВР. Том XXXI. С., 2010.

91. Превенция и разкриване на екологични престъпления

Година на приключване и възложител: 2007 г., отдел „Икономическа полиция” при ГДППООРП-МВР.

Изследователски екип: Йордан Пенев (ръководител) от АМВР, Евелина Трайкова от НИКК-МВР, Лилия Велинова от отдел „ИП” при ГДППООРП-МВР.

Методика на изследването: Проучени са документални източници: оперативни дела, преписки на предварителен оперативен отчет, докладни записки, справки и други документи. Проведена е анкета с представители на ръководния състав от централните, столичните и областните звена за борба с организираната престъпност, икономическа и гранична полиция, работещи по линия на екологични престъпления: с началниците на сектори „Промисленост, строителство и транспорт”, „Агроикономика, търговия, туризъм” към Направление „ИП” при СДВР, с началника на сектор „Общопасни средства и пролиферация” към ГДБОП, с началниците на сектори „ИП” и на РЗБОП към 27-те ОДП и 9-те РПУ-СДП, началниците на 98 РПУ в страната – общо 172 адресата. Проведени са неформализирани беседи с лица от ръководния и изпълнителския състав в и извън системата на МВР, ангажирани с проблемите, обхванати от научното изследване.

Разработени проблеми: Направена е наказателноправна характеристика на екологичните престъпления: престъпления против горите; против ловното и рибното стопанство; престъпно засягане на защитени територии, зони, растения и животни; престъпно замърсяване или създаване на опасност за околната среда и човека. Представена е криминологична характеристика на екологичната престъпност – анализ на актуалното й състояние, структура и динамика, степен на латентност, действащи криминогенни фактори, очаквани изменения. Разгледани са проблемите на полицейската превенция на екологичната престъпност, състоянието на ОИД по разкриване на изследваните видове престъпления. Изготвени са тактически насоки на ОИД по разкриване на екологични престъпления.

Реализация: Направени са препоръки *де леге фереи* за промени в НК, Закона за горите и Закона за социално подпомагане. Формулирани са предложения за повишаване ефективността от провежданата полицейска превантивна дейност и организацията на ОИД. Резултатите от изследването са използвани в обучителния процес на курсанти и специализанти в АМВР.

Публикации: Пенев, Й., Е. Трайкова, Л. Велинова. Превенция и разкриване на екологични престъпления. С., изд. НИКК-МВР, 2008, 346 с.; Е. Трайкова. Екологична престъпност и фактори, които я обуславят. – В: Криминологията в България в периода на преход (материали от кръгла маса, посветена на 20-годишнината от създаването на БАК, София, 22 ноември 2006 г.). С., изд. БАК, 2008; Е. Трайкова. Екологични проблеми на българското село. – В: Българското село – между романтиката и трезвата преценка (сборник с материали от конференция, организирана от ИИОЗ-БАН, ...). С., изд. БАН, 2009; Е. Трайкова. Екологична престъпност и дейност на полицията за нейното ограничаване. – В: Седма международна конференция “Сигурността в Югоизточна Европа” (София, 10–11 септември 2009 г.) (сборник с материали). Том II. С., ИПК “Светлина” АД-Ямбол, 2010.

92. Криминална виктимизация на децата и превантивна дейност на полицията за нейното ограничаване

Изследването е започнато през 2007–2008 г.

Възложител: Сектор „Детска престъпност” на отдел „Криминална полиция” при ГД „ППООРП”.

Изследовател: Китан Китанов.

Етап на изпълнение: Подготвени и обсъдени са работната програма и инструментариумът за събиране на емпиричната информация по темата. Изследването е неприключено.

93. Превантивна дейност на полицията за ограничаване на детската престъпност

Година на приключване и възложител: 2009 г., сектор „Детска престъпност”-отдел „Криминална полиция” при Дирекция ”Противодействие на общата престъпност”.

Изследовател: Нина Белова.

Методика на изследването: Анализирани са данни от: полицейската и съдебната статистика; наказателни дела от общ характер (176). Проведени са анкети със специализирани полицейски служители за работа с деца от цялата страна, с членове на ЦКБППМН и на местните комисии за БППМН, с ученици, учители и училищни педагози, взели участие в Програмата за превенция на насилието в училище, организирана от НИКК-МВР и АМВР; проучване на документация и провеждане на беседи със служители от други служби на МВР; индивидуални беседи с всички изтърпяващи наказание „лишаване от свобода” в ПД „Бойчиновци”, с педагози и социални работници, работещи в него.

Разработени проблеми: Анализирани са размерите, динамиката и структурата на детската престъпност, проблемите, свързани с малолетните и непълнолетните извършители на противоправни деяния и с криминогенните фактори, които водят до възникването им. Изследван е проблемът за детската виктимизация. Анализирана е дейността на полицията за превенция на детската престъпност и взаимодействието на специализираните служители по линия „Детска престъпност” с държавни институции и неправителствени организации, които имат отношение към ограничаването на тази престъпност.

Реализация: Направени са предложения за подобряване работата на полицията по превенция на детската престъпност.

Публикации: Белова, Н. Детска престъпност и полицейска превенция. С., изд. МВР, 2009, 185 с.; Белова, Н. Насилие, извършено от деца. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXXI. С., 2010; Белова, Н., Ив. Минков.⁶ Виктимизация на деца в резултат на насилствени престъпления – състояние, фактори, превенция. – В: Превантивната политика и съвременната престъпност (материали от научна сесия, посветена на 25-годишнината от създаването на Българската асоциация по криминология, София, 14 юни 2011 г.). С., изд. БАК, 2012.

⁶ Сектор „Детска престъпност” при ГДКП.

94. Превенция и разкриване на изготвянето и разпространението на подправени парични знаци

Година на приключване и възложители: 2009 г.; ГД „Борба с организираната престъпност”-МВР и отдел „Икономическа полиция” при ГД „Криминална полиция”-МВР.

Изследователски екип: Юлия Бояджиева (ръководител), Ботьо Гюров.

Методика на изследването: Проведеното изследване е комплексно – криминологично и по въпросите на разкриването и документирането на престъпления, свързани с подправени парични знаци. Емпиричната информация е събрана чрез различни методи. Активно е използван статистическият метод, чрез който са извлечени данни от: централната полицейска статистика за регистрирани и разкрити престъпления, извършители и пострадали лица; централизирани бази данни на ИП за оперативно интересни лица; бази данни на БНБ. С въпросници са проучени: архивни оперативни материали за конкретни случаи на престъпления, свързани с ППЗ (74 материала); архивни НОХД (28); протоколи от експертизи на банкноти и справки от експертни изследвания за оперативни нужди (240) и протоколи от 120 експертизи на монети, извършени в НИКК-МВР. Проведено е изчерпателно анкетно проучване на работещите по линия на престъпления с ППЗ служители от ГДБОП, икономическа и гранична полиция (150 души). Водени са неформализирани беседи с ръководни и други служители от ГДБОП, ГДКП, ГДГП, НИКК, Националния център за анализ при БНБ, магистрати и др.

Разработени проблеми: Разгледани са тенденциите на фалшифицирането на пари в различните исторически епохи. Анализирани са състоянието и тенденциите на престъпността в сферата на изготвянето и разпространението на ППЗ в България, степента ѝ на латентност, структурата по определени признаци, очакваните изменения. Направен е анализ на явлението като елемент на международната организирана престъпност. Очертана е характеристиката на организираните престъпни групи, фалшифициращи парични знаци и разпространяващи фалшификати. Разгледани са различните групи способи за подправяне на монети и банкноти. Анализирани са факторите, способстващи производството и разпространението на фалшификати. Отделено е внимание на състоянието на превенцията и контрола на престъпността в сферата на фалшификациите на пари на международно и национално равнище. Представена е превантивната дейност на полицията за ограничаване на явлението и проблемите, свързани с нейната организация и осъществяване. Анализирана е проблематиката на предотвратяването, пресичането и разкриването на изготвянето и разпространението на ППЗ, както и на противодействието на битовата и организираната форма на този вид престъпност.

Реализация: Изготвени са препоръки за подобряване на организацията и повишаване ефективността на оперативно-издирвателната дейност за предотвратяване, пресичане и разкриване на изготвянето и разпространението на подправени парични знаци.

Публикации: Бояджиева, Ю. Превенция на изготвянето и разпространението на подправени парични знаци. С., изд. НИКК-МВР, 2010, 238 с.; Гюров, Б. Оперативно-издирвателна дейност на разкриване на изготвянето и разпространението на подправени парични знаци. С., изд. НИКК-МВР, 2010, 235 с. (поверително); Бояджиева, Ю. Защита на единната европейска валута срещу фалшифициране. – Общество и право, бр. 2, 2011.

95. Престъпност в сферата на електронните платежни инструменти

Година на приключване и възложител: 2009 г., ГД „Борба с организираната престъпност“-МВР и отдел „Икономическа полиция“ при ГД „Криминална полиция“-МВР.

Изследователски екип: Юлия Бояджиева (ръководител), Евелина Трайкова.

Методика на изследването: Проучени са документални източници: досъдебни производства – 40, полицейски преписки за регистрирани/разкрити престъпления с ЕПИ, оперативни материали, аналитични справки и др. Проведени са анкети със служителите от централните, столичните и областните звена за борба с организираната престъпност, икономическа и гранична полиция, работещи по линия на престъпления с ЕПИ (66 ОР); разследващи полицаи, водили дела за престъпления с ЕПИ (40 души). Водени са неформализирани беседи с ръководни и други полицейски служители, служители от Института по специална техника към МВР, органи на съдебната власт и др.

Разработени проблеми: Направена е характеристика на престъпността в сферата на ЕПИ в САЩ, европейските и други страни. Анализирани са тенденциите, актуалното състояние и структурата ѝ в България, степента ѝ на латентност, действащите криминогенни фактори и очакваните изменения. Изведени са особеностите на извършителите и жертвите на престъпни деяния. Разгледани са характерните типове български организирани престъпни групи. Систематизирани са способите за извършване на престъпления чрез употреба на истински и подправени банкови карти. Изследвани са проблемите на противодействието на престъпността, осъществявано от банкови институции и сдружения, както и предприеманите от тях превантивни мерки. Анализирана е дейността на полицията за превенция на престъпността в сферата на ЕПИ.

Реализация: Направени са препоръки за подобряване на полицейската превенция на престъпността в сферата на ЕПИ и повишаване на нейната ефективност. Резултати от изследването са използвани при изпълнението на проект на ГДНП „Измами, свързани с посегателства върху европейския бюджет – ДДС и банкови карти“, утвърден от Европейската комисия в рамките на програмата „Предотвратяване и борба с престъпността“, 2011 г.

Публикации: Бояджиева, Ю., Е. Трайкова. Престъпност в сферата на електронните платежни инструменти. С., изд. НИКК-МВР, 2010, 243 с.; Трайкова, Е. Способи за извършване на престъпления, свързани с електронни платежни инструменти. – В: Сборник с материали от XIII-та Национална конференция за сигурността в Югоизточна Европа (София, Интерекспоцентър, 9 септември 2010 г.). С., 2010.

96. Нагласи на полицейските служители относно общественото мнение за престъпността и полицията

Година на приключване и възложител: 2009 г., Главна дирекция „Охранителна полиция“-МВР в изпълнение на препоръка по доклад за извършен одит на реализирането на Стратегията за работа на полицията в близост до обществото.

Изследователски екип: Венета Гюрова (ръководител), Нина Казазян.

Методика на изследването: Проведена е анонимна анкета с 292 полицейски служители, заемащи различни длъжности, от териториалните звена на полицията в 8 населени места в страната: София, Пловдив, Бургас, Видин, Кюстендил, Ловеч, Ямбол и Елин Пелин. Техният избор е направен с оглед извършването на сравнителен анализ с вече проведени изследвания по проучваните проблеми (вж. изследвания № 64, 84 и 88). За

събиране и анализ на емпиричната информация са използвани още документалният и статистическият метод.

Разработени проблеми: Проучени са: представите на полицейските служители относно обществените настроения във връзка с престъпността и определящите ги фактори; вижданията на полицаите за преобладаващите форми на престъпност, които пораждаат най-силно безпокойство у гражданите, и тяхното чувство за защитеност; оценката на служителите за полицейската работа по противодействие на престъпността и факторите, които я обуславят; мнението на полицаите за състоянието и динамиката на общественото доверие в институциите, ангажирани с противодействие на правонарушенията и опазването на обществения ред; очакванията на хората от полицейската институция; нагласите на полицейските служители относно корупционните рискове в тяхната работа и предприеманите мерки за ограничаването им.

Реализация: Формулирани са насоките за по-нататъшното реализиране на модела „Полицията в близост до обществото”, както и насоките за вземането на управленски решения за подобряване работата на полицията с оглед повишаване на общественото доверие в нея, задоволяване на обществените потребности в областта на сигурността и при изграждане на ефективни партньорства с населението.

Публикации: Гюрова, В., Н. Казазян. Нагласи на полицейските служители относно общественото мнение за престъпността и полицията. С., изд. МВР, 2010, 122 с.

97. Телефонни измами – криминологична характеристика и полицейско противодействие

Година на приключване и възложител: 2010 г., ГДКП-МВР.

Изследователски екип: Нина Белова (ръководител), Олег Якимов от ГДКП-МВР.

Разработени проблеми: Анализирани са разпространението, динамиката, криминогенните и виктимогенните фактори за извършването на телефонни измами. Разгледани са проблемите на оперативно-издирвателната дейност.

Реализация: Направени са препоръки по подобряването на ОИД за предотвратяване на телефонни измами и разкриване на техните извършители.

Публикация: Белова, Н., О. Якимов. Телефонни измами – криминологична характеристика и полицейско противодействие. С., изд. НИКК-МВР, 2011 (поверително).

98. Противодействие на престъпността, свързана с усвояване на средства от фондове на Европейския съюз

Година на приключване и възложител: 2010 г., отдел „Икономическа полиция” при ГДКП-МВР. Изследването е включено като част от проект на отдел “ИП” при ГДКП-МВР “Противодействие на престъпления, свързани със злоупотреба с финансови средства, предоставени на България от Европейския съюз”, по специализираната програма на Европейската комисия “Превенция и борба с престъпността”.

Изследователски екип: Юлия Бояджиева (ръководител), Евелина Трайкова.

Методика на изследването: Проучени са: европейски документи, национални нормативни актове, вътрешноведомствени и междуведомствени ръководни документи; статистически бюлетини с данни за регистрираната, разкритата и наказаната престъпност за България и други страни; материали от полицейския международен обмен; аналитични материали по противодействието на изследваната престъпност в България и други страни членки – бенефициенти на средства от европейските фондове, и особено за лица и

организираните престъпни групи, действащи на територията на България; информационни полицейски дела, досъдебни производства и наказателни дела. Изчерпателно са анкетирани началници и други служители от централните и регионалните звена за противодействие на организираната и икономическата престъпност. Проведени са неформализирани беседи с ръководни и други полицейски служители, органи на съдебната власт и други държавни органи, структури и организации.

Разработени проблеми: Проучена е европейската и националната нормативна база на усвояването на средствата по различните програми на Европейския съюз. Направен е анализ на състоянието, структурата и тенденциите на изследваната престъпност в България, степента ѝ на латентност, криминогенните фактори и очакваните изменения, както и характеристика на извършителите на престъпления. Изследвани са състоянието, особеностите и възможностите за осъществяване на различните видове полицейска превенция на престъпността в сферата на еврофондовете. Изучено е взаимодействието на българските служби и звена със специализирани чуждестранни органи и организации, както и с международните полицейски структури.

Реализация: Разработени са препоръки за подобряване организацията и ефективността на полицейското противодействие на престъпността в това направление. В рамките на изпълнението на проекта е подготвено *Ръководство за разследване и разкриване на престъпления, свързани със злоупотреба с финансови средства, предоставени на Република България от Европейския съюз*, изнесени са лекции на обучителни семинари пред служители от полицията и прокуратурата.

Публикации: *Трайкова, Е.* Състояние на престъпността, свързана с усвояване на финансови средства, предоставени на България от Европейския съюз. – Ръководство за разследване и разкриване на престъпления, свързани със злоупотреба с финансови средства, предоставени на Република България от Европейския съюз (*авторски колектив: А. Хинов, Р. Илкова, Е. Трайкова, Ю. Бояджиева, Ив. Маджаров, Вл. Овчаров, Н. Вълчев, А. Митова, Бл. Макева, М. Шишков*). С., “Валдекс” ООД, 2010, 215 с.; *Бояджиева, Ю.* Превенция на злоупотребите със средства от фондове на Европейския съюз. – пак там; *Бояджиева, Ю.* Фактори за злоупотреби със средства от фондове на Европейския съюз. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXXII. С., 2012; *Трайкова, Е.* Извършители на престъпления, свързани с усвояване на финансови средства, предоставени на България от Европейския съюз. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXXII. С., 2012; *Трайкова, Е.* Престъпност, свързана с усвояване на средства от европейски фондове в българското село. – В: Животът на село и образованието (сборник с материали от конференция, организирана от ИИОЗ-БАН). С., изд. БАН, 2012.

99. Управление на социални конфликти от полицията

Година на приключване и възложител: 2011 г., отдел „Охранителна полиция” към ГД „Национална полиция”.

Изследователски екип: Весела Генова (ръководител), Кольо Колев.

Методика на изследването: Изследването има интердисциплинарен характер. Проблемите са разгледани от позициите на конфликтологията, управлението, криминологията, административното и наказателното право. Емпиричната информация е събрана с помощта на: репрезентативна пощенска анонимна анкета с 656 служители от охранителна полиция в София, Пловдив, Бургас, Стара Загора, Хасково, Варна, Разград, Плевен, Враца, Перник и Благоевград; стандартизирано интервю с ръководни полицейски служители; беседа за действията на полицаите при решаването на социални конфликти;

проучване на 50 работни карти за прилагане на проблемно-ориентирания подход за решаване на проблеми на местната сигурност; проучване на нормативни актове, отчети, анализи и др.

Разработени проблеми: Разгледани са понятието „социален конфликт”, видовете и етапите на социалните конфликти, понятието „криминален конфликт” и видовете криминални конфликти. Направена е типологизация на конфликтите, изискващи полицейска намеса. Разгледани са съдържанието и правната регламентация на дейността на полицията във връзка със социалните конфликти, възможностите за предотвратяване на конфликтни ситуации от полицията. Представен е моделът „Вага-Вага” като ефективна полицейска практика за разрешаване на конфликти, завършили или произтичащи от престъпни деяния.

Реализация: Разработен е модел за управление на конфликти от полицейските органи. Формулирани са препоръки за подобряване управлението на социални конфликти от полицията. Резултати от изследването са представени на семинар на Българската асоциация по криминология (ноември, 2012 г.)

Публикации: *Генова, В.* Полиция и социални конфликти. С., изд. НИКК-МВР, 2012, 348 с.; *Генова, В.* Полицията и предотвратяването на социални конфликти. – В: Превантивната политика и съвременната престъпност (материали от научна сесия, посветена на 25-годишнината от създаването на БАК). С., изд. БАК, 2012; *Генова, В.* Възстановителни практики и полицейска дейност. – „Общество и право”, кн. 2, 2013.

100. Убийства на битова основа – същност и специфика на полицейското противодействие

Година на приключване и възложител: 2011 г., отдел „Криминална полиция” при ГД „Национална полиция”-МВР.

Изследователски екип: Нина Белова (ръководител), Ботьо Гюров.

Методика на изследването: Анализирани са статистически данни. Проучени са наказателни дела за убийства с битов характер. Проведени са анкета и беседи с полицейски служители.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на битовите убийства. Разгледани са проблеми, свързани с тяхното разпространение, структура и динамика, особености на извършителите и жертвите, криминогенни и виктимогенни фактори, бъдещи тенденции. Направена е наказателноправна характеристика на тези престъпления. Анализирани са някои аспекти на дейността на полицията за ограничаване на убийствата на битова основа.

Публикации: *Белова, Н.* Криминологична характеристика на битовите убийства (студийна разработка, 2012 г., 57 с., сайт на НИКК-МВР); *Гюров, Б.* Наказателноправна характеристика на убийствата на битова основа (статия, 2012 г., сайт на НИКК-МВР); *Гюров, Б.* Битовите убийства като заплаха за личната сигурност и дейност на полицията за тяхното ограничаване (доклад, изнесен на конференция по проблемите на сигурността в Югоизточна Европа, 2011 г.; сайт на НИКК-МВР); *Гюров, Б.* Убийствата на битова основа в селата (сборник с доклади от конференция, организирана от ИИОЗ, 2011 г.; сайт на НИКК-МВР).

101. Полицейско противодействие на престъпността, свързана с данък „добавена стойност“

Година на приключване и възложител: 2012 г., отдел „Икономическа полиция“ при ГД „Национална полиция“-МВР.

Изследовател: Евелина Трайкова (частично проучване по темата е направено от авторката през 2004–2005 г. – вж. първата от посочените по-долу публикации).

Методика на изследването: Проучени са документални източници: нормативни актове и документи, отнасящи се до изследвания проблем; статистически бюлетини и други материали с данни за регистрираната и разкритата престъпност в България; аналитични материали, отразяващи дейността на специализираните полицейски звена по линия на данъчните престъпления; специализирана литература, журналистически публикации и интернет материали. Проведена е анкета със служители от централните, столичните и областните звена за борба с организираната престъпност, икономическа и гранична полиция, работещи по престъпления, свързани с данъчното законодателство (100 полицейски служители). Осъществени са неформализирани беседи с ръководни и други полицейски служители, служители на Националната агенция по приходите и съдебната система.

Разработени проблеми: Проучени и анализирани са тенденциите, актуалното състояние и структурата на престъпността, свързана с ДДС в България, степента ѝ на латентност, действащите криминогенни фактори. Систематизирани са способите за извършване на престъпления в две основни групи – неправомерно възстановяване на ДДС и укриване на данъчни задължения по Закона за ДДС. Изследвани и анализирани са проблемите на противодействието на престъпността, осъществявано от МВР и други държавни институции, както и предприеманите от тях превантивни мерки.

Реализация: Направени са предложения от нормативен, организационен и структурно-функционален характер за подобряване ефективността на полицейското противодействие на престъпността. Резултати от изследването са използвани при изпълнението на проект на ГДНП „Измами, свързани с посегателства върху европейския бюджет – ДДС и банкови карти“, утвърден от Европейската комисия в рамките на програмата „Превенция и борба с престъпността“, 2011 г. При стартирането на проекта е изготвен доклад “Измами по линия на ДДС”, съдържащ анализ и оценка на оперативната ситуация, съществуващото законодателство, нуждата от обучение на полицейските служители (март 2013 г.). Резултати от изследването са представени на семинар на Българската асоциация по криминология (октомври 2013 г.).

Публикации: Трайкова, Е. Престъпни схеми за „източване“ на данък върху добавената стойност. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVII. С., 2005; Трайкова, Е. Престъпност, свързана с ДДС, и превенция (научноизследователски доклад, 2013 г., 63 с., сайт на НИКК-МВР); Трайкова, Е. Схеми за неправомерен пласмент на селскостопанска продукция без ДДС. – В: Сборник с материали от конференция „Села за продан“, организирана от ИИОЗ, юни 2014 г.).

102. Младежка престъпност и виктимизация

Година на приключване: 2013 г., отдел „Криминална полиция“ при ГД „Национална полиция“-МВР.

Изследовател: Нина Белова.

Методика на изследването: Необходимата емпирична информация е извлечена от: полицейската статистика за 2007–2011 г., НОХД срещу лица между 18 и 30 години (112 на брой); справки на служители от СДВР, беседи с полицейски служители, включително и със специализирани служители по детска престъпност, беседи с педагози от различни училища в страната, беседи със секретари и членове на МКБППМН, анкета с ученици от средния курс (78 души); анкета с младежи (63 души). Използвани са литературни източници, материали от конференции и др.

Разработени проблеми: Анализирани са проблемите на криминализирането и виктимизирането на млади пълнолетни лица (18–29-годишни). Проследява се разпространението на престъпленията в корелация със степента на криминализация на извършителите, динамиката и структурата на престъпността, средствата и мотивите за извършване на престъпленията. Обожените криминогенни и виктимогенни фактори наблягат на проблемите, водещи до попълване на младежкия криминален контингент от лица с противообществени прояви като непълнолетни.

Публикация: Белова, Н. Криминализация и виктимизация на лица на възраст 18–30 години (студийна разработка, 2014 г., 32 с., сайт на НИКК-МВР).

103. Регионални проучвания на общественото мнение за престъпността и полицията

Година на приключване и възложител: 2013 г., Главна дирекция “Охранителна полиция”-МВР, Областна дирекция на МВР – гр. Ловеч.

Изследователски екип: Божидар Геков (ръководител), Венета Гюрова, Нина Казазян.

Методика на изследването: Планирано е поетапно провеждане на проучвания на общественото мнение за престъпността и полицията във всички области на страната по еднаква методика и осъществяване на сравнителен регионален анализ, както и на сравнителен анализ с резултатите от проведени преди това регионални изследвания (вж. изследвания № 64, 84, 88 и 100). На този първи етап е проведено анонимно анкетно проучване сред жителите от всички общини на областите *Ловеч, Русе, Бургас, Ямбол и Кърджали* на базата на представителни гнездови извадки, излъчени по метода на случайния подбор. От Ловешка област са анкетирани 816 лица, от Русенска – 738, Бургаска – 654, Ямболска – 539, Кърджалийска – 686. Проучено е и мнението на служители от областните дирекции на МВР: Русе – 300 служители, Бургас – 236, Ямбол – 152, Кърджали – 181. За събиране на нужната за изследването информация е използван и документалният метод. Обобщаването и анализът на емпиричните данни са извършени чрез използването на статистически групировки и коефициенти.

Разработени проблеми: Проучено е мнението на гражданите за състоянието на престъпността в населените места, в които живеят, доверието им в правоохранителните органи и готовността на обществото за сътрудничество. Анализирани са нагласите и настроеността на гражданите и на полицейските служители и актуалните регионални проблеми на противодействието и преди всичко на превенцията на престъпността.

Реализация: На базата на резултатите от проведените проучвания са идентифицирани местните проблеми на сигурността с оглед планирането на целите и задачите на противодействието на престъпността. Информацията за обществените настроения и актуалните проблеми по превенцията на престъпността е предоставена на ръководствата на областно равнище за разработването на насоки за подобряване на

взаимодействието между полицията, местните органи на самоуправление и структурите на гражданското общество.

Публикация: Геков, Б., В. Гюрова, Н. Казазян. Регионални проучвания на общественото мнение за престъпността и полицията (научноизследователски доклад, 2014 г., 112 с., сайт на НИКК-МВР).

104. Общественото мнение за престъпността и полицията във Варненска и Великотърновска област

Година на приключване и възложител: 2014 г., Главна дирекция “Охранителна полиция”-МВР.

Изследователски екип: Божидар Геков (ръководител), Венета Гюрова, Нина Казазян.

Методика на изследването: Това е втори етап на планираното поетапно провеждане на проучвания на общественото мнение за престъпността и полицията във всички области на страната по еднаква методика и осъществяване на регионален сравнителен анализ, както и сравнителен анализ с резултатите от проведени преди това подобни регионални изследвания (виж изследвания № 63, 81, 86, 96, 103 и 110). На този етап е проведено анонимно анкетно проучване сред жителите от всички общини на Варненска и Великотърновска област на базата на представителни гнездови извадки, излъчени по метода на случайния подбор. От Варненска област са анкетирани 653 лица, от Великотърновска област – 690 лица. Проучено е мнението на служители от областните дирекции на МВР: Варна – 199 служители и Велико Търново – 138 служители. Обобщаването и анализът на емпиричните данни са извършени чрез използването на статистически групировки и коефициенти.

Разработени проблеми: Проучено е мнението на гражданите за състоянието на престъпността в населените места, в които живеят, доверието им в правоохранителните органи и готовността на обществото за сътрудничество. Анализирани са нагласите и настроеността на гражданите и на полицейските служители, актуалните проблеми на противодействието и преди всичко на превенцията на престъпността.

Реализация: Предложени са насоки за подобряване на взаимоотношенията между полицията и населението. Подготвен е изследователски доклад с резултатите от изследването (докладът е на електронен носител, непубликуван).

105. Организация на ОИД за разкриване на имотни измами

Година на приключване и възложител: 2014 г., отдел „Икономическа полиция” при ГД „Национална полиция”-МВР.

Изследовател: Ботьо Гюров.

Методика на изследването: Проучени са оперативни дела за престъпления, относими към имотните измами, водени от служители на Икономическа полиция. Използвани са литературни и други източници на информация.

Разработени проблеми: Направена е криминологична характеристика на престъпленията, свързани с имотни измами, и на техните извършители. Обобщени и систематизирани са установените от различните изследователски източници способности за извършване на имотни измами.

Реализация: Направени са препоръки за насоките на оперативно-издирвателната дейност за предотвратяване и разкриване на имотни измами. Подготвена за публикуване

научна разработка.

106. Превантивна дейност на полицията за ограничаване на престъпления, свързани с разпространение на акцизни стоки без бандерол

Година на приключване и възложител: 2015 г., отдел „Икономическа полиция” при ГД „Национална полиция”-МВР.

Изследовател: Евелина Трайкова.

Методика на изследването: Проучена и анализирана е информация от различни източници – нормативни документи, публикации, полицейска статистика, оперативни материали. Проведена е анкета с ОР, работещи по линия на данъчни престъпления.

Разработени проблеми:

Реализация: Изготвен е заключителен материал с резултатите от изследването (на електронен носител, непубликуван). Изнесен е доклад „Правонарушения, свързани с тютюневи изделия и алкохол в малките населени места” на годишната конференция по проблемите на селото „Селото: Общности и идентичности, трансформации и предизвикателства”, организирана от ИИОЗ към БАН (София, октомври 2015 г.) (предстои публикация).

107. Прием на граждани от полицията и работа с жертвите на престъпления

Възложител на изследването: ГД „Национална полиция”, отдел ”Опазване на обществения ред”.

Изследователски екип: Весела Генова (ръководител) и Кольо Колев.

Методика на изследването: В процеса на изследването са използвани следните методи за събиране на емпирична информация: *анкета* – чрез пощенска анонимна анкета е проучено мнението на полицейски служители от оперативните дежурни части, охранителна и криминална полиция; *стандартизирано интервю* за проучване мнението на представители от ръководния полицейски състав по проблемите на приема на граждани и работа с жертвите на престъпления; *наблюдение* – чрез този метод е събрана информация за реда за осъществяване приема на граждани и работа с жертвите на престъпления при осъществяване на първи контакт с полицията; *проучване и анализ на документи* – този метод е използван за изучаване на нормативни актове, отчети, анализи, справки, документация от местата за прием на граждани, литературни източници и други материали, свързани с изследването.

Разработени проблеми: ред и минимални стандарти за прием на граждани в структурите на МВР; права на жертвите на престъпления; мерки, предприемани от полицията за подкрепа на жертвите на престъпления; взаимодействие на полицията с други органи и с неправителствени организации за осигуряване подкрепа на жертвите на престъпления.

Етап на приключване на изследователската работа по темата: През 2015 г. е събрана нужната анкетна и друга емпирична информация съобразно работната програма на проучването и предвидения методически инструментариум.

108. Дейност на полицията за превенция на домовете кражби, изпълнител Румен Михайлов, 2015 г., неприключено изследване.

109. Противодействие на джебчийските кражби, изпълнител Ботьо Гюров, 2015 г., неприключено изследване.

110. Общественото мнение за престъпността и полицията във Видинска, Кюстендилска, Сливенска и Хасковска област, изпълнители: Божидар Геков, Венета Гюрова и Нина Казазян, 2015 г., неприключено изследване.

2.3. ПУБЛИКАЦИИ ПО ДРУГИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА ПРЕСТЪПНОСТТА И ДЕЙНОСТТА НА ПОЛИЦИЈАТА

1. *Борлаков, В.* Алкохолизмът – криминогенен фактор. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том I. С., 1972.

2. *Борлаков, В.* Сигналната функция на органите на Народната милиция. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том I. С., 1972.

3. *Косев, Д., Цв. Мусташки.* Началникът на криминалното отделение – ръководител, организатор и възпитател. С., изд. НИКК-ДНМ, 1976, 29 с.

4. *Стаменова, П.* Фактори за подобряване условията на труда и повишаване на неговата ефективност. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том V. С., 1976.

5. *Косев, Д., А. Фериков, П. Стаменова.* Изследване натовареността на районните инспектори от НМ и разработване на нормативи за щатната им численост. С., 1976, 83 с.

6. *Ботева, В.* Проблеми на научната организация и ефективността от работата на експертите. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VI. С., 1977.

7. *Бочев, С., Ив. Григоров.* Престъпността у нас – криминологически обзор. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VII. С., 1978.

8. *Мусташки, Цв., Ив. Иванов.* Някои въпроси на инфраструктурата и мястото, задачите и насоките за усъвършенстване дейността на обслужващите звена на МВР в нея. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VII. С., 1978.

9. *Косев, Д., Цв. Мусташки, А. Фериков, П. Стаменова, В. Ботева, Ив. Иванов.* Основи на нормативната система за щатна численост на НМ. С., изд. НИКК-ДНМ, 1978 (секретно).

8. *Ив. Иванов.* Нормиране на организацията на труда в Народната милиция и технология на управление. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VIII. С., 1979.

9. *Мусташки, Цв., Ив. Иванов.* По някои въпроси на подготовката и провеждането на деловото съвещание в системата на Народната милиция. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IX. С., 1979.

10. *Фериков, Ал., Здр. Трайков, Н. Бояджиев, В. Ботева, Ив. Иванов.* Приложение и ефективност на някои превантивни административни мерки и административнонаказателни разпоредби по Закона за Народната милиция. С., изд. НИКК-ДНМ, 1979.

11. *Косев, Д.* Усъвършенстване на организацията на труда в НМ. С., изд. НИКК-ДНМ, 1979, 171 с.

12. *Косев, Д.* Интелектуализация на труда и ефективност на дейността на Народната милиция. С., изд. НИКК-ДНМ, 1980, 46 с.

13. *Стаменова, П.* Въпроси на информацията и функционирането на информационната система в Народната милиция. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IX. С., 1980 (статията съдържа резултати от дисертационен труд, защитен през 1984 г. във

Всесъюзния институт по научно-техническа информация към Академията на науките на СССР).

14. *Кръстева, В., Ал. Фериков, П. Стаменова, Ст. Тошков.* Организация и управление на силите и средствата на Народната милиция по охраната на обществения ред. С., изд. НИКК-МВР, 1981 (секретно).

15. *Кръстева, В.* Някои въпроси на усъвършенстване оперативното управление на патрулно-постовата служба по охраната на обществения ред. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XI. С., 1983.

16. *Цанков, П.* Криминологични аспекти на користната престъпност. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XI. С., 1983.

17. *Мусташки, Цв., Л. Начев, Г. Кръстев.* Усъвършенстване системата за оценка дейността на следователите. С., изд. НИКК-ДНМ, ГСУ-МВР, 1985.

18. *Цанков, П.* Относно предложенията за отстраняване на причините и условията за извършване на престъпления (теоретико-приложни проблеми). – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XII. С., 1985.

19. *Бояджијева, Ю.* Методически проблеми на регионалните криминологични изследвания. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XII. С., 1985.

20. *Кръстева, В.* Въпроси на усъвършенстването организационната структура на патрулно-постовата служба на Народната милиция. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XII. С., 1985.

21. *Иванов, Ив.* Някои въпроси на икономическия подход и неговото приложение в дейността на Народната милиция. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XII. С., 1985.

22. *Стаменова П., Ив. Рашев, Б. Попов (управление „Охрана на обществения ред”-ДНМ).* Организация на охранителната дейност на Народната милиция в защита на социалистическата собственост. С., изд. НИКК-МВР, 1986, 85 с.

23. *Мусташки, Цв., Л. Начев, Г. Кръстев (ГСУ-МВР).* Усъвършенстване системата за оценка на дейността на следователите. С., изд. НИКК-МВР, 1986.

24. *Григоров, Ив.* Актуални методологически проблеми при изследване на мотивите на извършени престъпления. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XIII. С., 1986.

25. *Григоров, Ив.* По някои актуални проблеми на борбата с наркоманията в НРБ. – В: Актуални проблеми на борбата с престъпността (материали от научно-практическа конференция, София, 4–5 ноември 1986 г.) . С., „Наука и изкуство”, 1986.

26. Ръководство за разкриване на престъпления по „горещи” следи. Част първа (съставители *Й. Кунчев и Л. Начев*; отговорен редактор *С. Бочев*). С., изд. НИКК-ДНМ, 1986.

27. Ръководство за разкриване на престъпления по „горещи” следи. Част втора (съставители *Й. Кунчев и Л. Начев*; отговорен редактор *С. Бочев*). С., изд. НИКК-ДНМ, 1989.

28. *Бояджијева, Ю., А. Ганчев.* Организация на работата на инспектора от управление „Стопанско”-ДНМ, отговарящ за териториална стопанска служба (научноизследователски доклад, секретен, непубликуван, С., 1987, библиотека на НИКК-ДНМ).

29. *Мусташки, Цв., П. Стаменова, К. Колев, В. Генова.* Оптимизиране дейността на районните инспектори от Народната милиция. С., изд. НИКК-МВР, 1988, 81 с.

30. *Мусташки, Цв., В. Кръстева, П. Стаменова, В. Генова.* Усъвършенстване на контролната дейност на Дирекцията на Народната милиция и нейните поделения. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XV. С., 1989.

31. *Начев, Л.* Конфликтни ситуации, възникващи при провеждане на разпит в предварителното разследване на престъпленията. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XV. С., 1989.

32. *Бояджиева, Ю.* Методически проблеми на прогнозирането на престъпността в икономиката. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XV. С., 1989.

33. *Гюрова, В.* Изисквания към качествата на кадрите, осъществяващи контролна дейност в Народната милиция (резултати от психологическо изследване). – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XV. С., 1989.

34. *Генова, В.* Международни стандарти за използване на оръжие при задържане на лица, заподозрени в извършване на престъпление. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XV. С., 1989.

35. *Колев, К., В. Генова.* Правни основи на контрола, осъществяван от Народната милиция върху дейността със силнодействащи отровни вещества. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVI. С., 1989.

36. *Косев, К.* Някои характеристики на ПТП поради неспазване на скоростите. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVI. С., 1989.

37. *Мусташки, Цв., П. Стаменова, С. Радев (УООР-ДМ).* Промяна в структурата и формите на организация на охранителната милиция – необходимост за постигане на по-добра ефективност при осигуряване на обществения ред и борбата с престъпността. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVII. С., 1990.

38. *Стаменова, П., М. Марков (ВИ-МВР).* Нова усъвършенствана форма на организация на конвойната дейност на полицията (научноизследователски доклад, 1990 г.).

39. *Генова, В.* Оперативната самостоятелност на полицейските органи. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XX. С., 1994.

40. *Кръстева, В., К. Колев.* Административните нарушения и проблемите на полицията при тяхното установяване. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XX. С., 1994.

41. *Колев, К., В. Кръстева.* Правни и организационни проблеми при налагане на административни наказания от полицията. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XX. С., 1994.

42. *Колев, К., В. Генова.* Използване на оръжие от полицията. С., изд. НИКК-МВР, 1996, 112 с.

43. *Колев, К.* Специализирани полицейски звена към общините. Същност и правно значение. – В: Трудове на НИКК-МВР, Том XXI. С., 1996.

44. *Трайкова, Е.* Криминологични аспекти на явлението „финансови пирамиди“ в България. – В: Трудове на НИКК-МВР, Том XXII. С., 1998.

45. *Белова, Н.* Виктимологични проблеми в българската криминологична литература. – В: Трудове на НИКК-МВР, Том XXII. С., 1998.

46. *Гюрова, В.* Контролни, информационни и социалнопсихически взаимоотношения между полицията и частните фирми за охрана. – В: Трудове на НИКК-МВР, Том XXII. С., 1998.

47. *Кръстева, В.* Правни и организационни аспекти на взаимодействието между полицията и частните охранителни фирми. – В: Трудове на НИКК-МВР, Том XXII. С., 1998.

48. *Колев, К., В. Генова.* Дейност на полицията по охраната на банкови институции и на транспортирането на ценности. С., изд. НИКК-МВР, 1999, 83 с.

49. *Кръстева, В., В. Тодоров, В. Гюрова, В. Генова, К. Колев.* Тактика на полицейските действия. С., изд. НИКК-МВР, 2000, 192 с.

50. *Кръстева, В., К. Колев, В. Гюрова, В. Генова, Ст. Стоименов.* Категоризирането на териториалните полицейски служби – елемент на усъвършенстването на организацията и управлението на Националната полиция. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIII. С., 2000.

51. *Генова, В., К. Колев, В. Гюрова.* Организационно-правни и психологични проблеми на дейността на районния инспектор. С., изд. НИКК-МВР, 2005, 216 с.

52. *Геков, Б.* Модел за управлението на полицията. Проблеми и насоки за усъвършенстване. С., изд. НИКК-МВР, 2005, 133 с.

53. *Геков, Б.* Ефективност на управлението на полицията. – Трудове на НИКК-МВР, Том XXVII. С., 2005.

54. *Янарлиев, В.* Общи методически препоръки за ефективна оперативно-издирвателна дейност срещу организираната престъпност. – В: Трудове на НИКК-МВР, Том XXVII. С., 2005.

55. *Геков, Б.* Проблеми на ефективността при управлението на териториалните полицейски служби. С., изд. НИКК-МВР, 2007, 125 с.

56. *Колев, К.* Някои въпроси по приема на граждани от полицията. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIX. С., 2008.

57. *Генова, В., В. Гюрова, К. Колев, Е. Цветков.* Административно обслужване и прием на граждани от полицията. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIX. С., 2008.

58. *Гюрова, В., В. Генова, К. Колев.* Методическо указание за разработване на харта на клиента за административните услуги, предоставяни от полицията. С., изд. НИКК-МВР, 2009, 64 с.

59. *Генова, В.* Административно обслужване в звената „Български документи за самоличност”. С., изд. НИКК-МВР, 2009, 129 с.

60. *Генова, В.* Административно обслужване в звената „Контрол на общоопасните средства”. С., изд. НИКК-МВР, 2009, 119 с.

61. *Генова, В.* Административно обслужване и документи за самоличност. С., изд. НИКК-МВР, 2011, 230 с. *(публикацията е подготвена на базата на дисертацията „Административно обслужване на българските граждани във връзка с документите за самоличност” за получаване на образователно-научната степен „доктор”, защитена през 2010 г. в СНС по национална сигурност към ВАК със седалище Академията на МВР).*

62. *Генова, В., К. Колев.* Използване на физическа сила от органите на полицията. С., НИКК-МВР, 2011, 174 с.

63. *Геков, Б.* Състояние и перспективи за усъвършенстване модела за управление на полицията. Част I: състояние и анализ на модела. – В: Трудове на НИКК-МВР, т. XXXII, 2012.

64. *Геков, Б.* Състояние и перспективи за усъвършенстване модела за управление на полицията. Част II: перспективи на развитие на модела. – В: Трудове на НИКК-МВР, т. XXXII, 2012.

65. *Генова, В., К. Колев.* Задържане на лица от органите на полицията (изследователски доклад на електронен носител, 2015 г.).

III. ЕМПИРИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ПРОБЛЕМИ НА БЕЗОПАСНОСТТА НА ДВИЖЕНИЕТО

3.1. ЗАГЛАВИЯ НА АНОТИРАНИТЕ ЕМПИРИЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1. Пътнотранспортни произшествия с деца и юноши.....	79 стр.
2. Полицейски контрол за подобряване безопасността на движението по пътищата.....	80 стр.
3. Алкохол, наркотични вещества и управление на моторни превозни средства...	80 стр.
4. Корупционни прояви при осъществяване на пътния контрол.....	81 стр.
5. Ограничаване на пътнотранспортните произшествия с деца и юноши.....	81 стр.
6. Скорост и безопасност на пътното движение.....	82 стр.
7. Дейност на пътната полиция по превенция на пътнотранспортната аварийност	82 стр.
8. Подобряване работата на пътната полиция по прилагането на принудителни административни мерки по Закона за движение по пътищата.....	83 стр.
9. Дейност на полицията по ограничаване на пътнотранспортните произшествия с пешеходци.....	83 стр.
10. Подобряване на полицейския контрол на пътното движение в населените места.....	84 стр.

3.2. АНОТАЦИИ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА

1. Пътнотранспортни произшествия с деца и юноши

Година на приключване и възложител: 1986 г., управление „КАТ”-ДНМ.

Изследователски екип: Тихомир Тимнев (ръководител) и Любен Христов от НИКК-МВР; Веселин Чакъров от Управление „КАТ”-ДНМ.

Методика на изследването: Анализирани са статистически данни за пътнотранспортните произшествия и пострадалите лица. Направена е анкета в 5 окръга на страната с деца от 10 до 16 години, участващи в движението като пешеходци. Проучени са съдебни и следствени дела на Софийския районен и Софийския градски съд и прокурорски преписки, образувани от Софийската районна и Софийската градска прокуратура.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието, структурата и динамиката на пътнотранспортните произшествия с пострадали деца и юноши. Представена е виктимологичната характеристика на явлението. Потърсени са разнообразни пътища за разкриване на причините за пътнотранспортни произшествия, жертви на които са деца и юноши.

Реализация: Набелязани са мерки за по-ефективно предотвратяване и органичаване на пътнотранспортните произшествия с деца и юноши.

Публикация: Тимнев, Т., Л. Христов, В. Чакъров. Пътнотранспортни произшествия с деца и юноши. С., изд. НИКК-ДНМ, 1987, 160 с.; Христов, Л., Т. Тимнев. Анкетно проучване по проблемите на пешеходното движение, проведено с деца и юноши. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIV. С., 1987.

2. Полицейски контрол за подобряване безопасността на движението по пътищата

Година на приключване и възложител: 2000 г., отдел „Пътна полиция“ при направление „Охрана на обществения ред“ - ДНСП.

Изследователски екип: Емил Цветков (ръководител), Георги Немски, Мария Хубева, Нина Казазян.

Методика на изследването: Направено е анкетно проучване на мнението на 273 пътни полицаи и 872 водачи на МПС от 5 подбрани по определени критерии региони: Бургаски, Благоевградски, Пернишки, Монтански и София-град.

Разработени проблеми: Разгледани са организацията на работата на пътната полиция, нейната ефективност и възможности за подобряването ѝ, поведението на водачите, склонността и причините за корупционни прояви. Анализирани са мненията на водачи на МПС за отношението и оценката на работата на пътните полицаи, факторите за тяхното формиране, самооценката им като участници в движението, начините за подобряване безопасността на движение. Направен е литературен обзор на публикации относно полицейския контрол на пътното движение, скоростните режими, санкциите и инженерните решения, свързани с намаляването на скоростта в някои страни.

Реализация: Изготвени са препоръки за усъвършенстване на полицейския контрол върху движението по пътищата.

Публикация: Цветков, Е., Г. Немски, М. Хубева, Н. Казазян. Възможности на полицейския контрол за подобряване безопасността на движението по пътищата. С., изд. НИКК-МВР, 2001, с. 240.

3. Алкохол, наркотични вещества и управление на моторни превозни средства

Година на приключване и възложител: 2003 г., направление „Пътна полиция“ - ДНСП.

Изследователски екип: Емил Цветков (ръководител), Иван Баръмски.

Методика на изследването: Проучени са справки, анализи и отчети, свързани с дейността на пътната полиция по контрола над участниците в движението за употреба на алкохол, както и документи за съвместна дейност с медицински заведения, прокуратура и съд. Анализирани са статистически данни. Осъществено е пряко наблюдение върху работата на пътна полиция в София, Пловдив и Варна по организацията и контрола на употребата на алкохол от участниците в пътното движение. Проведени са: пряка анкета сред 254 полицейски служители от трите града; програмирано интервю с полицейски служители от ръководния и изпълнителския състав, медицински лица от спешни кабинети и отделения по съдебна медицина към болници, експерти от химически лаборатории.

Разработени проблеми: Направен е анализ на състоянието, структурата и динамиката на ПТП с регистрирана употреба на алкохол и на влиянието на алкохола и наркотичните вещества върху поведението на водача при управление на МПС. Разработени са въпросите, свързани с: техническите средства и методи за установяване и доказване употребата на алкохол и наркотични вещества от водачите на МПС; тактическите действия при проверка на водачи на МПС за употреба на алкохол; принудителните административни мерки, административнонаказателната и превантивната дейност при контрола на употребата на алкохол от водачите на МПС; законодателната и

полицейската практика в някои страни при констатиране употреба на алкохол и наркотични вещества при управление на МПС.

Реализация: Предложени са мерки за повишаване на ефективността от дейността на органите на пътния контрол за установяване и ограничаване на ПТП, извършени под влияние на употребени алкохол и наркотични вещества.

Публикации: *Цветков, Е., Ив. Баръмски.* Алкохол, наркотични вещества и управление на МПС. С., изд. НИКК-МВР, 2004, 293 с.; *Баръмски, Ив., Е. Цветков.* Пътнотранспортни произшествия, настъпили по вина на водачи, употребили алкохол – динамика, тенденции, прогнози. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXVI. С., 2004; *Цветков, Е.* Употреба на алкохол, управление на МПС и санкции. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIX. С., 2008.

4. Корупционни прояви при осъществяване на пътния контрол

Година на приключване и възложител: 2006 г., отдел „Пътна полиция” при ГДППООРП-МВР.

Изследователски екип: Георги Немски (ръководител), Стефан Стоименов, Иван Баръмски.

Методика на изследването: Проучен е чуждестранен опит в борбата с корупцията в полицията. Проведени са две анкетни проучвания. Едната анкета, включваща 22 въпроса, е с граждани, посещаващи звената „Пътен контрол”-КАТ, както и с хора, които по някакъв повод ползват услугите на пътната полиция и имат отношение към контрола на пътя (от изпратените на регионалните структури 600 карти са върнати 464). Другата анкета, включваща 27 въпроса, е със служители от пътна полиция – 512, от всички области на страната.

Разработени проблеми: Разработени са корупционните практики, рисковете и предпоставките за корупция сред служителите на пътна полиция, най-вече по отношение на дейността им, свързана с осъществяването на пътен контрол. Анализирани са формите, фазите на развитие и причините за корупция в пътната полиция, както и отношението на участниците в движението към корупцията на пътя.

Реализация: Направени са изводи и препоръки за противодействие на явлението.

Публикация: *Немски, Г., Ст. Стоименов, Ив. Баръмски.* Корупционни прояви при осъществяване на пътния контрол, предпоставки и възможности за ограничаване. С., изд. НИКК-МВР, 2007, 114 с.

5. Ограничаване на пътнотранспортни произшествия с деца и юноши

Година на приключване и възложител: 2007 г., отдел „Пътна полиция” при Главна дирекция „Охранителна полиция”-МВР.

Изследовател: Мария Ангелова.

Методика на изследването: Анализирани са статистически данни за ПТП. Проведени са преки анонимни анкети с 288 пътни полицаи, осъществяващи контрол на движението, от СДВР и ОД на МВР в Пловдив, Стара Загора и Пловдив и с 225 ученици от VII до XI клас в столични училища. Проведено е програмирано интервю с полицаи, отговарящи за превенцията, с преподаватели по безопасност на движението, членове на новосформираните комисии по безопасност на движение в училищата и техните директори. Събрана е информация от справки, отчети, доклади, разпореждания, програми и др.

Разработени проблеми: Разгледани са въпроси, касаещи: спазването на правилата за движение от подрастващите лица и от останалите участници в него; организирането на ефективен полицейски контрол; реализирането на кампании, насочени към опазване живота и здравето на лицата до 18-годишна възраст; начините за приобщаване на общинските власти към дейности, намаляващи травматизма с малолетни и непълнолетни; осигуряването на финансови средства за превенция на ПТП с деца и юноши. Анализирано е моментното състояние на обучението по дисциплината „Безопасност на движението по пътищата” в учебните заведения, извършвано от МОН и подпомагано от пътната полиция.

Реализация: Направени са предложения за подобряване работата на пътната полиция по превенция на детския травматизъм вследствие на ПТП. Резултати от изследването са представени на семинар на БАК (юни 2010 г.).

Публикация: Ангелова, М. Ограничаване на пътнотранспортни произшествия с деца и юноши. С., изд. НИКК-МВР, 2008, 199 с.

6. Скорост и безопасност на пътното движение

Година на приключване и възложител: 2007 г., отдел „Пътна полиция” при ГДППООРП-МВР.

Изследовател: Емил Цветков.

Методика на изследването: Проведена е анонимна анкета с 435 служители на пътната полиция от Столичната дирекция на полицията, областните дирекции на полицията – Стара Загора, Сливен, Велико Търново, Враца, Бургас, Благоевград, Плевен, Хасково, и от РПУ – Дупница. Чрез програмирано интервю е проучено мнението на началници на смени, групи и сектори във връзка с организацията, планирането и проблемите при осъществяването на контрола по спазването на скоростните ограничения. За събиране и анализ на емпиричната информация са използвани още документалният и статистическият метод.

Разработени проблеми: Анализирани са ПТП, настъпили поради неспазване на скоростните ограничения, и са посочени причините за високия относителен дял на произшествията по несъобразена скорост. Разгледани са факторите, влияещи върху избора на скоростта от водачите. Специално място е отделено на техническите средства и тяхната ефективност при контрол на скоростта. Анализирани са методите и формите за контрол на скоростните ограничения. Направена е оценка на въздействието на принудителните и административнонаказателните мерки върху поведението на водачите.

Реализация: Изготвени са редица препоръки за усъвършенстване на нормативната уредба по полицейския контрол на скоростта. Резултатите от проведеното изследване са използвани в подготовката на *хабилитационен труд за получаване на академичната длъжност „доцент”* (процедурата по хабилитацията е осъществена от СНС по национална сигурност към ВАК със седалище Академията на МВР, 2007 г.).

Публикация: Цветков, Е. Скорост и безопасност на пътното движение. Полицейски контрол на скоростта. С., изд. НИКК-МВР, 2007, 259 с.

7. Дейност на пътната полиция по превенция на пътнотранспортната аварийност

Година на приключване и възложител: 2013 г., отдел „Пътна полиция” към ГД „Национална полиция”.

Изследовател: Иван Баръмски.

Методика на изследването: Направен е статистически анализ на пътнотранспортната аварийност и административнонаказателната дейност за периода 2008–2012 г. Проучени са протоколи и карти за регистрация на ПТП, справки, отчети и други служебни материали. Проведена е анкета с 697 полицейски служители, работещи по линия на пътния контрол и превантивната дейност. Извадката е представителна, излъчена чрез двустепенна типологично-гнездова извадка на населените места в България. Тя включва 10 региона (гнезда): София; областите Благоевград, София област, Велико Търново от първа група населени места; Враца, Пазарджик, Русе и Кърджали от втора група; Монтана и Търговище от трета група области. Проведени са беседи и наблюдение.

Разработени проблеми: Разработени са теоретичните, правните и организационните основи на превантивната дейност на пътната полиция. Направен е анализ на пътнотранспортната аварийност. Разгледани са превантивната значимост и ефективност на методите за административно въздействие, прилагани от органите на пътната полиция, формите и методите на превантивната дейност на ПП, съвременните технически средства и автоматизирани системи за видеонаблюдение и видеоконтрол на скоростта.

Реализация: Направени са предложения от нормативен, организационен, структурно-функционален и тактически характер за подобряване ефективността на осъществяваната от пътната полиция превантивна дейност. Изнесени са лекции пред курсанти от АМВР. Резултатите от изследването са отразени в *дисертация „Превантивна дейност, осъществявана от органите на пътната полиция”*, защитена в АМВР, февруари 2014 г.

Публикация: Баръмски, Ив. Усъвършенстване дейността на пътната полиция по превенция на пътнотранспортната аварийност. С., изд. НИКК-МВР, 2014, 370 с.

8. Подобряване работата на пътната полиция по прилагането на принудителни административни мерки по Закона за движение по пътищата

Година на приключване и възложител: 2014 г., отдел „Пътна полиция” при ГДНП-МВР.

Изследователски екип: Иван Баръмски (ръководител) и Мария Ангелова.

Разработени проблеми: Анализирана е организацията на работата на пътната полиция по прилагането на ПАМ и възможностите за тяхното използване за подобряване безопасността на движението. Направен е статистически анализ на състоянието и динамиката на прилагането на ПАМ през последните години и тяхното влияние върху нивото на пътнотранспортната аварийност в страната. Проучен е опитът на полицейски служби в Европа и света по отношение на правната регламентация и вида на използваните ПАМ, както и на организацията и тактиката по тяхното прилагане.

Реализация: Разработени са конкретни предложения и мерки за подобряване на нормативната база и на дейността на пътната полиция по използването на ПАМ за подобряване безопасността на движението. Разработката е на електронен носител.

9. Дейност на полицията по ограничаване на пътнотранспортните произшествия с пешеходци”, изпълнител Иван Баръмски, 2015 г., неприключено изследване.

10. Подобряване на полицейския контрол на пътното движение в населените места”, изпълнител Мария Ангелова, 2015 г., неприключено изследване.

3.3. ПУБЛИКАЦИИ ОТ ДРУГИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ПРОБЛЕМИ НА БЕЗОПАСНОСТТА НА ДВИЖЕНИЕТО

1. *Христов, Л.* Психическите състояния и безопасността на движението. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IV. С., 1975.

2. *Христов, Л., А. Кесяков.* Инженернопсихологически проблеми на светлинното регулиране с оглед безопасността на движението. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IV. С., 1975.

3. *Ганов, С., А. Кесяков.* Регулиране на движението по пътищата. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IV. С., 1975.

4. *Русинов, Л.* Изисквания към пътните превозни средства. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IV. С., 1975.

5. *Йорданов, Д., Ж. Билдирев, А. Кесяков.* Преходните интервали при светлинно-сигнално регулиране – фактор за осигуряване на безопасно движение на пътните превозни средства. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том V. С., 1976.

6. *Христов, Л.* За някои психологически аспекти на произшествията в пътния транспорт. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том V. С., 1976.

7. *Христов, Л., Д. Тошев.* Професионално-трудова проблеми в оперативната дейност на служителите от КАТ. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том V. С., 1976.

8. *Христов, Л., Д. Тошев.* Някои социалнопсихологически аспекти на работата с пешеходците по осигуряване безопасността на движението. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том V. С., 1976.

9. *Йорданов, Д., А. Кесяков, Р. Калчев.* Координирано регулиране на движението на транспортните средства по даден маршрут. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VI. С., 1977.

10. *Русинов, Л.* Предпазните колани и безопасността на движението. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VI. С., 1977.

11. *Кесяков, А.* Организация на регулирането със светлинни сигнали. С., изд. НИКК-МВР, 1977, 54 с.

12. *Кесяков, А., М. Тодоров, Д. Радомирлиев (у-ние „КАТ“-ДНМ), В. Иванова (Изчислителен център на МВР).* Анализ на пътнo-транспортните произшествия с помощта на електронно-изчислителна техника. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VII. С., 1978.

13. *Василев, В. (у-ние „КАТ“-ДНМ).* Паркиране и пропускателна способност на главната улична мрежа в централните градски части. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VII. С., 1978.

14. *Кузманов, А.* Териториалният принцип при издаване на наказателни постановления за нарушаване правилата на движение. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том VIII. С., 1979.

15. *Кесяков, А., Г. Пищиков, М. Тодоров, Р. Миланов (у-ние „КАТ“-ДНМ).* Организация и регулиране на пешеходното движение. С., изд. НИКК-ДНМ, 1979.

16. *Тодоров, М., А. Кесяков.* Икономически загуби от пътнo-транспортните произшествия. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IX. С., 1979.

17. *Василев, В., Б. Бъчваров, Ат. Врацов (Институт по пътища и мостове).* Откриване на участъци с концентрация на пътно-транспортни произшествия извън населените места. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IX. С., 1979.
18. *Димитров, Д.* Пътно-транспортни произшествия от вида преобръщане извън населени места. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IX. С., 1979.
19. *Христов, Л.* Изследване ефективността от психологическия професионален подбор на водачите на МПС. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IX. С., 1979.
20. *Бъчваров, Б.* Пътно-транспортните произшествия в участъка Варна – Девня от магистралата „Хемус“. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том IX. С., 1979.
21. *Бъчваров, Б., Д. Ганев.* Изследване възможностите за организиране на реверсивно движение. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том X. С., 1981.
22. *Тодоров, М., А. Кесяков.* Критерии за оценка нивото на безопасността на движението. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том X. С., 1981.
23. *Ганев, Д.* Метод за предварително определяне максималната ширина на зелените ленти при координирано регулиране на движението. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том X. С., 1981.
24. *Бъчваров, Б.* Изследване условията на движение при кръстовища. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XI. С., 1983.
25. *Кузманов, А.* Административното правораздаване при съвкупност от нарушения на правилата на движение. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XI. С., 1983.
26. *Христов, Л.* Някои социалнопсихологични проблеми при отчитането и оценката на дейността на автоконтрольорския състав. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XI. С., 1983.
27. *Кесяков, А., Б. Бъчваров, Д. Ганев.* Реверсивно движение. С., изд. НИКК-ДНМ, 1983, 24 с.
28. *Цветков, Е.* Управление и контрол на движението по автомагистрали. С., изд. НИКК-ДНМ, 1985, 75 с.
29. *Борисов, Ч., В. Георгиев.* Психологическа оценка на пет типа цифрено-буквено комбиниране с цел установяване оптималното подреждане на информационния масив с регистрационни номера на МПС. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIII. С., 1986.
30. *Косев, К., Ч. Борисов, Д. Димитров.* Техническо средство за експресно определяне някои геометрични елементи на пътя. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIII. С., 1986.
31. *Косев, К., Ст. Стоименов.* Оценка на дейността на автоконтрольора. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIII. С., 1986.
32. *Косев, К., Д. Димитров.* Система за измерване, запис и видеоизобразяване в числова форма на някои параметри на движението. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIII. С., 1986.
33. *Димитров, Д., Ч. Борисов.* Приложение на „пето колело“ за измерване на сцепление чрез спиране на автомобила. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIII. С., 1986.
34. *Христов, Л., А. Кузманов, Б. Каранов, Л. Спасов, Ю. Митева (СКИ при ГП на НРБ).* Алкохол и безопасност на движението. С., изд. НИКК-ДНМ, 1987, 131 с.
35. *Косев, К., Г. Немски, В. Василев (МЕИ-София).* Многоканална система за събиране на аналогови данни при изследване на пътнотранспортна аварийност. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIV. С., 1987.
36. *Цветков, Е.* Някои изводи от анализа на ПТП с пешеходци за периода 1981–1985 г. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIV. С., 1987.

37. *Косев, К., Ч. Борисов.* Някои резултати от проведени изследвания на условията за движение и причините за ПТП в пътни участъци, намиращи се в планинска местност. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIV. С., 1987.

38. *Христов, Л.* Пътнотранспортни произшествия, настъпили поради употреба на алкохол от водачите на моторни превозни средства – състояние, структура и динамика. – В: Трудове на НИКК-ДНМ. Том XIV. С., 1987.

39. *Цветков, Е., Д. Ганев.* Скорост, алкохол и безопасност на движението. С., изд. НИКК-ДНМ, 1988, 93 с.

40. *Косев, К.* Тактика на контрола на пешеходното движение от органите на НМ. С., НИКК-ДНМ, 1988, 39 с.

41. *Косев, К.* Определяне на някои основни параметри на леките автомобили при автотехническа експертиза. С., изд. НИКК-ДНМ, 1988, 36 с.

42. *Христов, Л., Т. Тимнев.* Състояние и проблеми на теоретичния проверочен изпит с водачи на моторни превозни средства. С., НИКК-ДНМ, 1988 79 с.

42. *Цветков, Е., Д. Ганев.* Някои изводи от анализа на състоянието и използването на приборите за контрол на скоростта в България. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XV. С., 1989.

43. *Христов, Л., Т. Тимнев.* Проблеми на диференцирания подход при провеждането на теоретичния проверочен изпит на водачи на моторни превозни средства. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XV. С., 1989.

44. *Цветков, Е.* Възможни грешки при измерване скоростта на МПС с радиолокационни измерители. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XV. С., 1989.

45. *Косев, К.* Някои характеристики на ПТП поради неспазване на скоростите. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVI. С., 1989.

46. *Цветков, Е.* Характерни пътнотранспортни произшествия по автомагистралите на България. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVI. С., 1989.

47. *Тимнев, Т.* За субективната страна на повторното нарушение по Закона за движение по пътищата. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVI. С., 1989.

48. *Борисов, Ч., Й. Далуков (сектор „Документни изследвания” при НИКК-МВР).* Метод за оценка на изменението на светлиннотразителните свойства на новите табели с регистрационни номера. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVI. С., 1989.

49. *Стоименов, Ст.* Аварийност в три участъка от пътя Плевен–София. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVII. С., 1990.

50. *Тимнев, Т.* Изследване влиянието на предходната пътнотранспортна нарушаемост за причиняването на тежко ПТП. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVIII. С., 1992.

51. *Немски, Г.* Анализ на ПТП, предизвикани от нарушение на водача „навлизане в насрещно движение” за 1989 г. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XVIII. С., 1992.

52. *Тимнев, Т.* Функциите на контролния талон на водача на МПС и възможностите за неговата отмяна. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XIX. С., 1993.

53. *Борисов, Ч.* Обзор на изследванията на причините за завишената аварийност в участъци от републиканската пътна мрежа с концентрация на ПТП. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XIX. С., 1993.

54. *Цветков, Е., Б. Бъчваров.* Някои аспекти на пешеходната аварийност. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXI. С., 1996.

55. *Ст. Стоименов*. Възможности за оптимизиране състава на пътния контрол по основната пътна мрежа на Република България. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXI. С., 1996.

56. *Цветков, Е.* Възможности за усъвършенстване на картата за регистрация на пътнотранспортните произшествия. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXI. С., 1996.

57. *Цветков, Е., Ст. Стоименов*. Организация на движението при зимни условия и функции на пътната полиция. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXI. С., 1996.

58. *Ганев, Д., Е. Цветков, Д. Тошев, Сл. Андреева, В. Панчев*. Безопасност на движението по пътищата (учебно помагало). С., Технологичен център по безопасност на движението АД, 1997, 190 с.

59. *Ганев, Д. Е. Цветков, Д. Тошев, Сл. Андреева, В. Панчев*. Как да се справим с листовките на КАТ. С., ИК „Зелена вълна”, 1997, 118 с.

60. *Бъчваров, Б., Г. Немски, Н. Пиринчев*. Дейност на органите на пътната полиция по откриването на участъците с концентрация на ПТП в градовете. С., изд. НИКК-МВР, 1997, 137 с.

61. *Бъчваров, Б., Г. Немски*. Методически указания за анализиране на данните за ПТП. С., изд. НИКК-МВР, 1998, 60 с.

62. *Немски, Г., Б. Бъчваров*. Методическо ръководство за работа с Автоматизираната информационна система за ПТП (АИС-ПТП). С., изд. НИКК-МВР, 1998, 40 с.

63. *Цветков, Е., Г. Немски, М. Хубева*. Състояние на пътнотранспортната аварийност в Република България през 1997 г. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXII. С., 1998.

64. *Цветков, Е.* Безопасност на движението при зимни условия (обзор). – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXII. С., 1998.

65. *Бъчваров, Б., П. Мирчев*. Методика за разследване на ПТП от дознателите в МВР. С., изд. НИКК-МВР, 2000, 83 с.

66. *Хубева, М., Г. Немски*. Откриване на участъци с концентрация на пътнотранспортни произшествия (обзор). – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIII. С., 2000.

68. *Цветков, Е.* Върху някои аспекти от полицейския контрол на пътното движение. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXIV. С., 2001.

69. *Цветков, Е., Ив. Баръмски*. Състояние и тенденции на развитието на автомобилизацията в Република България до 2021 г. – В: Трудове на НИКК-МВР. Том XXV. С., 2002.

70. *Ангелова, М., Г. Немски*. Установяване и обезопасяване на участъци с концентрация на пътнотранспортни произшествия. С., изд. НИКК-МВР, 2007, 189 с.

71. *Баръмски, Ив., Ст. Стоименов*. Усъвършенстване дейността на пътната полиция по контрола на движението на товарни автомобили и автобуси. С., изд. НИКК-МВР, 2007, 169 с.

72. *Ангелова, М.* Организиране на движението, специално ползване на пътища и дейност на пътната полиция. С., изд. НИКК-МВР, 2009.

73. *Баръмски, Ив.* Усъвършенстване дейността на пътната полиция при настъпване на пътнотранспортни произшествия. С., изд. НИКК-МВР, 2009.

74. *Баръмски, Ив.* Съвременни методи за възстановяване механизма на настъпване на тежки пътнотранспортни произшествия. С., изд. НИКК-МВР, 2012.

75. *Ангелова, М.* Дейност на пътната полиция за безопасно движение в кръстовищата на населените места. С., изд. НИКК-МВР, 2012, 225 с.

76. *Ангелова, М.* Дейност на пътната полиция за безопасно движение в кръстовищата на населените места. С., изд. НИКК-МВР, 2014.

77. *Ангелова, М., Ив. Баръмски.* Усъвършенстване дейността на пътната полиция по прилагане на принудителни административни мерки по Закона за движение по пътищата (изследователски доклад на електронен носител, 2015 г.).

IV. ЗА ИЗСЛЕДОВАТЕЛИТЕ И ТЕХНИЧЕСКИТЕ ИЗПЪЛНИТЕЛИ, СЪТРУДНИЦИ НА НИКК-МВР⁷

Проф. д-р Веселин Каракашев (юрист) – създател и ръководител на секция „Криминология” и зам.-директор на НИКК-ДНМ (1968–1975 г.).

Августин Ганчев (юрист) – научен сътрудник в секция „Борба със стопанската престъпност”, работи по проблемите на ОИД (1985–1990 г.).

Александър Гелеменов, доктор по криминалистика (юрист) – сътрудник на отдел „НИГКК” (1969–1970 г.).

Александър Фериков (икономист) – научен сътрудник в секции „НОТ” и „УДНМ”, (1971–1982 г.), работи по проблемите на организацията и управлението на дейността на милицията.

инж. Алекси Кесяков – научен сътрудник в НИЛБД (1971–1982 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

Ангел Кузманов (юрист) – научен сътрудник в НИЛБД (1976–1985 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

инж. Бисер Бъчваров – научен сътрудник (1976–1999 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

доц. д-р Божидар Геков (икономист) – ръководител на Центъра за полицейски изследвания при НИКК-МВР (2002–2015 г.), работи по проблемите на организацията и управлението на дейността на полицията.

Борислав Гебрев (икономист) – научен сътрудник в секция „УДНМ” (1975–1981 г.), работи по проблемите на ОИД.

Ботьо Гюров (юрист) – научен сътрудник в сектор „Престъпност и полицейско противодействие” (2006–2015 г.), работи по проблемите на ОИД.

Валентин Борлаков (юрист) – сътрудник в отдел „НИГКК” и секция „Криминология” (1969–1972 г.), работи по проблемите на криминологията.

Валерия Христова (икономист) – научен сътрудник в секция „Проблеми на борбата със стопанската престъпност” (1985–1992 г.), работи по проблемите на криминологията.

доц. д-р Васил Янарлиев (физик) – секции „УДНМ” и „Проблеми на борбата с криминалната престъпност” (1978–1990 г.) и сектор „Престъпност и полицейско противодействие” (2001–2006 г.), работи по проблемите на ОИД и криминологията.

Венета Гюрова (психолог) – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията”, сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” и сектор „Организация и тактика на полицейската

⁷ Посочени са последните образователно-научни/научни степени и академични длъжности на сътрудниците от НИКК.

дейност” (1983–2015 г.), работи по проблемите на охраната на обществения ред и психологията на дейността на полицията.

Весела Генова, доктор по икономика (юрист) – научен сътрудник в секция „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията”, сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” и сектор „Организация и тактика на полицейската дейност” (1986–2015 г.), работи по проблемите на охраната на обществения ред и административната дейност на полицията.

Веселин Дачев (юрист) – научен сътрудник в секция „УДНМ”, работи по проблемите на методиката и тактиката на разследване на престъпления (1979–1980 г.).

доц. д-р Виолета Кръстева (Ботева) (икономист) – секции „Научна организация на труда” и „УДНМ” и сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” (1973–1999 г.), работи по проблемите на охраната на обществения ред, организацията и управлението на дейността на полицията.

Владимир Тутберидзе (психолог) – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Проблеми на борбата с криминалната престъпност” (1984–1990 г.), работи по проблемите на криминологията.

Гачо Груев (юрист) – научен сътрудник в секция „УДНМ” (1984–1986 г.), работи по проблемите на ОИД.

инж. Георги Немски – научен сътрудник в НИЛБД и сектор „Организация и тактика на полицейската дейност” (1986–2009 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

инж. Георги Пищиков – научен сътрудник в НИЛБД (80-те години), работи по проблемите на безопасността на движението.

инж. Димитър Ганев – научен сътрудник в НИЛБД (1979–1991 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

инж. Димитър Димитров – научен сътрудник в НИЛБД (80-те години–1992 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

Димитър Заралиев (юрист) – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Борба с криминалната престъпност” (1978–1985 г.), работи по проблемите на криминологията.

проф. д.и.н. Димитър Косев (икономист) – ръководител на секции „НОТ” и „УДНМ”, зам.-директор на НИКК-МВР (1974–1982 г.), работи по проблемите на организацията и управлението на дейността на милицията.

инж. Димитър Радомирлиев – (1989–1992 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

Димитър Тошев (юрист) – ръководител на Научноизследователската лаборатория по безопасност на движението (80-те години).

Евелина Трайкова (икономист) – научен сътрудник в сектори „Противодействие на престъпността” и „Престъпност и полицейско противодействие” (1995–2013 г.), ръководител на сектор „ППП” (2014–2015 г.), работи по проблемите на криминологията.

доц. инж. Емил Цветков – НИЛБД, ръководител на Лабораторията и на сектор „Организация и тактика на полицейската дейност” при ЦПИ (1981– 2009 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

инж. Иван Баръмски, доктор по икономика – научен сътрудник в сектори „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” и „Организация и тактика на полицейската дейност” (2000–2015 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

проф. д-р Иван Григоров (философ) – секции „Криминология” и „УДНМ”, ръководител на секция „Борба с криминалната престъпност” (1970–1990 г.), работи по проблемите на криминологията и юридическата психология.

Иван Иванов (икономист) – научен сътрудник в секции „НОТ”, „УДНМ” и „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията” (1975–1985 г.).

Иван Карагъзов, доктор по педагогика (педагог) – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Борба с криминалната престъпност” (1984–1989 г.), работи по проблемите на криминологията и психологията на личността.

Иван Рашев (юрист) – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията” (1982–1985 г.), работи по проблемите на организацията и управлението на дейността на милицията.

Илия Филянов (педагог) – научен сътрудник в НИЛБД (1972–1976 г.), работи по проблеми на безопасността на движението.

Илия Янев (юрист) – научен сътрудник в секция „Борба със стопанската престъпност” (1985–1990 г.), работи по проблемите на ОИД.

проф. д.ю.н. Йонко Кунчев (юрист) – секции „УДНМ” и „Борба с криминалната престъпност” (1982–1990 г.), ръководител на секция „Борба с криминалната престъпност” и сектор „Противодействие на престъпността” (1991–1993 г.), работи по проблемите на криминалистиката и криминологията.

д-р Калинка Михайлова (лекар) – НИЛБД (седемдесетте години), работи по проблеми на безопасността на движението.

доц. д-р Китан Китанов (философ) – сектор „Противодействие на престъпността” и сектор „Престъпност и полицейско противодействие” при ЦПИ (1995–2010 г.), работи по проблемите на криминологията.

Кольо Колев (юрист) – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията/полицията” (1982–1991 г.), ръководител на секция „ПОУДП” (1991–1992 г.); сектори „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” и „Организация и тактика на полицейската дейност” при ЦПИ (1993–2008 г.), ръководител на сектор „ОТПД” при ЦПИ (2009–2015 г.), работи по проблемите на охраната на обществения ред.

доц. д-р инж. Константин Косев – ръководител на НИЛБД (80-те години), работи по проблемите на безопасността на движението.

Константин Симеонов (юрист) – научен сътрудник в секция „Борба с криминалната престъпност” (1985–1989 г.), работи по проблемите на методиката и тактиката на разследване на престъпления.

Красимир Йотов (психолог) – научен сътрудник в сектор „Противодействие на престъпността” (1995–1998 г.), работи по проблемите на криминологията.

инж. Лозан Русинов – научен сътрудник в НИЛБД (1971–1986), работи по проблеми на безопасността на движението.

Любен Христов, доктор по право (психолог) – научен сътрудник в НИЛБД и сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” (1974–1991 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

Любомир Начев, доктор по право (юрист) – научен сътрудник в секция „УДНМ”, ръководител на секция „Борба със стопанската престъпност”, зам.-директор на НИКК-МВР (1982–1992 г.), работи по проблемите на методиката и тактиката на разследване на престъпления.

инж. Любомир Пенев – преводач от унгарски, началник отделение в НИЛБД (1978–1990 г.).

инж. Мария Ангелова (Хубева) – научен сътрудник в сектори „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” и „Организация и тактика на полицейските действия” при ЦПИ (1997–2015 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

Мария Гитева, доктор по психология – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Борба с криминалната престъпност” и сектор „Противодействие на престъпността” (1984–1993 г.), работи по проблемите на криминологията и психологията на личността.

Мария Стойчева (юрист) – научен сътрудник в секция „Проблеми на борбата с криминалната престъпност” и сектор „Противодействие на престъпността” (1986–1992 г.), работи по проблемите на криминологията.

Митко Тодоров (икономист) – научен сътрудник в НИЛБД (1977–1983 г.).

Михаил Карайончев (юрист) – сътрудник в секция „Криминология” (1970–1976 г.).

Михаил Колев (юрист) – научен сътрудник в секция „УДНМ” (1975–1979 г.), работи по проблемите на методиката и тактиката на разследване на престъпления.

инж. Николай Николов – сътрудник в отдел „НГКК” (1969–1971 г.).

Николай Тепавичаров (юрист) – научен сътрудник в секции „УДНМ” и „Борба с криминалната престъпност” и сектори „Противодействие на престъпността” и „Престъпност и полицейско противодействие” (1984–2003 г.), работи по проблеми на ОИД.

доц. д-р Нина Белова (педагог) – сектори „Противодействие на престъпността” и „Престъпност и полицейско противодействие” (1997–2006 г.), ръководител на сектор „ППП” при ЦПИ (2007–2013 г.), работи по проблемите на криминологията.

Нина Казазян (икономист) – научен сътрудник в сектори „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” и „Организация и тактика на полицейската дейност” (1994–2015 г.), работи по проблемите на охраната на обществения ред.

инж. д-р Петя Стаменова – научен сътрудник в секции „НОТ” и „УДНМ” и сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” (1974–1992 г.), работи по проблемите на организацията и управлението на дейността на полицията и охраната на обществения ред.

проф. д.ик.н. Петър Цанков, доктор по криминология (юрист, икономист) – отдел „НГКК”, секция „Криминология”, ръководител на секции „УДНМ” и „Проблеми на борбата със стопанската престъпност”, научен секретар на НИКК-ДНМ (1968–1990 г.).

доц. д-р Росен Радулов (юрист) – научен сътрудник в сектор „Противодействие на престъпността” (1995–2001 г.), работи по проблемите на ОИД.

Росица Иванчева – научен сътрудник в секция „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията/полицията” (1986–1991 г.), работи по проблемите на охраната на обществения ред.

Румен Кабуров (юрист) – научен сътрудник в секция „Проблеми на борбата със стопанската престъпност” (1986–1990 г.), работи по проблемите на методиката и тактиката на разследването на престъпления.

Румен Михайлов (физик, психолог) – сътрудник в сектор „Престъпност и полицейско противодействие” (2013–2015 г.), работи по проблемите на криминологията.

доц. д-р Симеон Бочев (юрист) – секция „Криминология”, ръководител на секцията и на секция „УДНМ”, научен секретар и зам.-директор на НИКК-МВР (1968–1989 г.).

инж. Симеон Ганов – НИЛБД (седемдесетте години).

Славчо Измирлиев (психолог) – научен сътрудник в НИЛБД (1990–1994 г.).

инж. Стефан Стоименов – научен сътрудник в НИЛБД, сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” и сектор „Организация и тактика на полицейската дейност” при ЦПИ (1981–2011 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

Стоян Тошков (юрист) – научен сътрудник в секция „УДНМ” (1979–1980 г.), работи по проблемите на методиката и тактиката на разследването на престъпления.

Тихомир Тимнев (юрист) – научен сътрудник в НИЛБД и сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” (1982–1993 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

Тодор Предов, доктор по криминология (юрист) – научен сътрудник в секция „Криминология” (1970–1975 г.), работи по проблемите на криминологията и ОИД.

доц. д-р инж. Христо Ценов – ръководител на НИЛБД (1971–1974).

Цветан Мусташки (икономист) – научен сътрудник в секции „НОТ” и „УДНМ”, ръководител на секция „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията” (1971–1991 г.), работи по проблемите на организацията и управлението на дейността на полицията и охраната на обществения ред.

инж. Чавдар Борисов – научен сътрудник в НИЛБД и сектор „Охрана на обществения ред и безопасност на движението” (1985–1995 г.), работи по проблемите на безопасността на движението.

проф. д.ю.н. Юлия Бояджиева (математик) – секции „Криминология”, „УДНМ” и „Проблеми на борбата със стопанската престъпност” (1972–1991 г.), ръководител на сектори „Противодействие на престъпността” и „Престъпност и полицейско противодействие” (1992–2006 г.), сектор „Престъпност и полицейско противодействие” (2006–2010 г.).

Технически изпълнители към различните секции и сектори

Ваня Топалова – секция „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията/полицията” (1984–1993 г.).

Мария Иванова – секция „Криминология” (1970–1975).

Стефка Стоянова – секция „УДНМ” (1976–1985) и НИЛБД (през 90-те години).

Татяна Бошнякова – секция „Проблеми на борбата със стопанската престъпност”, сектор „Организация и тактика на полицейската дейност” при ЦПИ (1991–2015 г.).

Маргарита Петрова – секция „Проблеми на борбата със стопанската престъпност” (1987–1990 г.)

Мая Христова – секция „Проблеми на охранителната и управленската дейност на милицията” (1989–1992 г.)

Олга Захова – секция „Проблеми на борбата с криминалната престъпност”, сектори „Противодействие на престъпността” и „Престъпност и полицейско противодействие” при ЦПИ (1986–2015 г.).

Христина Сотирова – НИЛБД (през 80-те години).

Татяна Таскова – НИЛБД (края на 80-те–началото на 90-те години).